

תלמוד בבלי

מסכת הוריות

מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים • וכל המפרשים

מסכת הוריות

תלמוד בבלי – מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים
עין משפט, מסורת הש"ס
ומפרשי הש"ס

נוסח הגמרא המנוקד: מהדורת William Davidson (ספריא)
רש"י, תוספות: דפוס וילנא (ספריא) • ניקוד הפירושים: ממוחשב (דיקטה)
עין משפט, מסורת הש"ס ותורה אור: לפי קישורי ספריא • מפרשים: ספריא
סודר עבור אברמי • תשפ"ז

תוכן הפרקים

4	דף ב.	פרק ראשון - הורו בית דין
13	דף ו:	פרק שני - הורה כהן משיח
19	דף ט:	פרק שלישי - כהן משיח

מפרשים בסוף הספר

29	חדושי הלכות - מהרש"א
31	חדושי אגדות - מהרש"א
35	רש"ש

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד י
ב מגילה כז:
ג לקמן ה; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד יז
ד לקמן ה.
ה זבחים פד.
ו בבא קמא סב.

גליון הש"ס
גמ' מועזט בחלב ומיעזי בדס. בתוס' יש להן הגויטא וחזרו ב"ד בהן וחזרו בדס:
רש"י ד"ה וב"ד משלים וכו' ואי קשיא. זה שייך לעיל דף ב' ע"ב ברש"י ד"ה אם נפש:

תורה אור השלם
צו את־אֶהרֹן ואת־בָּנָיו לאמֹר זאת תֹּרַת הַעֲלֶה הוּא הַעֲלֶה עַל מִזְבֵּחַהּ+בספרי תימן מוקדָה במ"ם רגילה) עליהמוזבח פל"הפילה עד־הבקר ואש המזבח תוקד בו [ויקרא ו, ב]
ואם קל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ וְנִעְלַם דָּבָר מִעֵינֵי הַקֹּהֵל וְעָשׂוּ אֶחָת מִקְל־מִצְוֹת וְהָיָה אָשֶׁר לֹא־תִשְׁפָּנֶה וְאִשְׁמוֹ [ויקרא ד, יג]

וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בַעֲתִי־הֵיחָא אֶת־הַחֵג וּכְלִי־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ הָהֵל גְּדוֹל מְלֹבֵא חִפּוֹת עַד־נֹחַל מַצְרִים לַפָּנִי וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ שֹׁבַעַת יָמִים וּשְׁבַעַת יָמִים אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם [מלכים א ח, סה]

זאת תֹּרַת הַעֲלֶה היא הַעֲלֶה זאת היא הַעֲלֶה

בַּלִּילָה וְחַד פֶּרֶט לְנִשְׁפֹךְ דָּמָה וְחַד פֶּרֶט לַיְצִיאת דָּמָה חוּן לְקַלְעִים שֹׁאֵס עֲגֻלָּתָה עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ תִּכְרַד לָלֹא הֵוִיא עוֹלָה חֲשׂוּבָה וְהָכִי נָמִי מִפְּרָשׁ בְּמַסְכַּת נָגֵה בְּפִרְקָי יוֹנָא דַּפֵּן (נָגֵה דָף מ:). ז' שְׁבָטִים דָּהֵוו רַב שְׁבָטִים מְבִיאִים שְׂבָעָה פְּרִים דְּקַסְכַּר ר' יְהוֹזֵה דְשֶׁבֶט א' אֶקְרִי קֹהֵל וְהָן מְבִיאִין נֹלֵא ב"ד: הוֹרָאָה תְּלֻנָּה כב"ד דְּחִתִּיב וְנִעְלַם דְּבַר דָּהֵנוּ שְׁהוֹרֵו לְעִבְר מַשְׁנֵי הִקְהֵל דָּהֵנוּ ב"ד: ב"ד מַשְׁלִים לְרַב צְבוֹר דָּעָשׂו עַם מַעֲט צְבוֹר וְהִסְלִימוּ לְרַב צְבוֹר: [צְבוֹר מַיְנִתָּ] וְר' מֵאִיר פּוֹטֵר צְבוֹר דֵּהָא קֹא מַיְנִתָּ שְׂבָעָה שְׁבָטִים שְׁחֻטָּאוּ בִּית דִּין מְבִיאִין עֲלֵיהֶם פֶּר וְהָן פְּטוּרִין וְאִי קִנְיָא הָא אִמְרִי בְּכָל הַתּוֹרָה אִין מַעוֹט אַחֵר מַעוֹט אֵלֹא לְרַבּוֹת וְהִכִּי אִמְרִי אֵלֹא נ' מַעוֹטִין דְּמַמַּעֲטִינן אוֹתָם בִּירוּשְׁלָמִי מִפְּרָשׁ ה"ם הִיכָא גְּלִיבָא אֵלֹא ב' מַעוֹטִין אֲבָל הִכָּא דְאִירָבֹא נ' מַעוֹטִין בְּזָה אַחֵר זֶה בְּזַח קֹרָא כּוֹלָהוּ אִתּוּ לְמַעַט וְכֵן כּל"ב מְדוּת מַצֵּאתִי: אוֹתוּ הַשֶּׁבֶט חִיב לְהִבִּיא פֶּר דְּקַסְכַּר שְׂבֹט אַחֵר אֶקְרִי קֹהֵל: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר מַשְׁמֹו עַל ר' מֵאִיר וְהָא מַתְּנוּתָא מִפְּרָשׁ לְקַמָּן: אִמֵּר רַב אַסִּי וּבִהוֹרָאָה דְקוּי"ל כִּי הוֹרֵו ב"ד וְעָשׂו רַב קֹהֵל עַל פִּיֶּהם שְׁמִיבִיאִים פֶּר: הֵלֶן אַחֵר רַב יוֹשְׁבֵי בִּאֲרֵן יִשְׁכָּאֵל דְּאוֹתָם שְׂבַחוּנָה לְאֲרֵן אִין מִן הַמַּגֵּן וְלֹא אוֹתָן דְּמַנְחַל מַצְרִים וְלַחוּן דַּחוּנָה לְאֲרֵן הִיא: פֶּשִׁטָא מַרְבִּין וְנִתְמַשְׁטוּ בְּגוֹן שְׁהוֹרֵו ב"ד וְעָשׂו רַב קֹהֵל עַל פִּיֶּהם דְּנִתְחַיְבוּ לְהִבִּיא פֶּר וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהִבִּיא

פֶּר עַד שְׁנִתְמַשְׁטוּ שְׁמִיתוּ מִקְצֵתָן הֵינּוּ פְּלוּגְתָא דִּר' שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן. דָּתָנן (לְקַמָּן הוֹרִיּוֹת י.) חֻטָא כְּהֹן מַשׁוּחַ וְנָשִׂיא עַד שְׁלֹא נִתְמַנו דְּהִיו חֲבִידִים לְהִבִּיא בְּכַשָּׁה אוּ שְׁעִירָה וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהִבִּיא עַד שְׁנִתְמַנו דְּרִי הֵן כִּדְּיוּטוֹת וְנִחְיָבִם לְהִבִּיא בְּכַשָּׁה אוּ שְׁעִירָה כְּבַתְחַלָּה הִכָּא נָמִי חֲבִידִן פֶּר כְּבַתְחַלָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר וְכוּ' הִכָּא נָמִי אִם נֹודַע לָהֶם עַד שְׁלֹא נִתְמַשְׁטוּ חֲבִידִן לְהִבִּיא פֶּר אֲבָל אִם נֹודַע לָהֶן מַשְׁנִתְמַשְׁטוּ פְטוּרִין: מוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ מֵאִי בְּגוֹן שְׁהוֹרֵו בִּית דִּין וְעָשׂו מַעוֹט קֹהֵל עַל פִּיֶּהם דְּיַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת בִּית דִּין פְטוֹר וּמִתּוּ מִקְצֵתָן עַל רֹוב קֹהֵל וְנִתְרַבּוּ אֵלֹו וְלֹאֲחַר שְׁנִתְרַבּוּ נֹודַע לָהֶם שְׁחֻטָּאוּ דָּהֵנִי מוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ לֹא דָמִי מַמַּשׁ לְחֻטָּאוּ עַד שְׁלֹא נִתְמַנו דְּמַשְׁטִין כִּי חֻטָּאוּ בְּהוֹרָאָה לֹאוּ בְּנִי קֹרְבָן יִנְיָהוּ דְּיַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת בִּית דִּין פְטוֹר אֲבָל כִּי חֻטָּאוּ כְּהֹן מַשְׁחִי וְנָשִׂיא עַד שְׁלֹא נִתְמַנו וְעָשׂו בְּנִי קֹרְבָן וּמַחֲסִיב לְאִתְּנִי בְּכַשָּׁה אוּ שְׁעִירָה אֲבָל מַרְבִּין וְנִתְמַשְׁטוּ דָּמִי מַמַּשׁ לְחֻטָּאוּ עַד שְׁלֹא נִתְמַנו דֵּהָא מַרְבִּין כִּי חֻטָּאוּ בְּנִי קֹרְבָן יִנְיָהוּ וְאִמְטוּל הִכִּי קֹאמֵר בְּמַרְבִּין וְנִתְמַשְׁטוּ דָּהֵנִי פְּלֻגְתָא דִּר"ס וְרַבְּנָן אֲבָל בְּמוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ אֲבַשְׁיָא לֵן אִי דָּמִי לְפְלוגְתָא דִּר' שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן אִי לֹא מִי אִמְרִי ר"ש דְּבַתֵּר וְזִיעָה אֵלֹו דְאִמֵּר אִם נֹודַע לָהֶם עַד שְׁלֹא נִתְמַנו חֲבִידִן כְּבַתְחַלָּה הִכָּא נָמִי מַחֲסִיב דְּכִי אִתְיַיעֵד לָהֹו מַחֲסִיבָא אִתְיַיעֵד לָהֹו

דְּכִי נִתְרַבּוּ אִתְיַיעֵד לָהֹו וּמְבִיאִין פֶּר וְרַבְּנָן דְּבַתֵּר חֻטָּאָה אֲזִלִּי דְאִמְרִי דְּרִי אֵלֹו כִּדְּיוּטוֹת הוֹאִיל וְחֻטָּאוּ כִּי לֹא נִתְמַנו הִכָּא נָמִי אֲזִלִּי בַּתֵּר חֻטָּאָה וְכִי חֻטָּאוּ אֲפַרְי מוּשְׁטִין הִיוּ וּפְטוּרִין דְּיַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת בִּית דִּין פְטוֹר: וְתַסְבָּרָא אִמּוֹר דְּשַׁמְעַת לֶה לר"ס דְאֵלֹו אֵף בַּתֵּר וְזִיעָה דְאִמֵּר אִם נֹודַע לָהֶם עַד שְׁלֹא נִתְמַנו חֲבִידִן הִיכָּא דָּהֵנִי וְזִיעָה וְחֻטָּאָה כַּחֲסִיב: כִּי חֻטָּאוּ מַשְׁנִתְמַנו פְטוּרִין אֵלֹא מִקְצֵתָנִי פְטוֹר ש"מ דר"ס חֻטָּאָה וְזִיעָה בְּעִי כַּחֲסִיבָא וּמוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ לְדַבְרִי הַכֵּל פְטוּרִין דְּכִי חֻטָּאוּ בְּפְטוֹר דְּיַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת בִּית דִּין פְטוֹר: אוּ דְלָמָּא בִּינוּ דְחֻלָּב שֶׁם אַחַד הוּא דְבִין חֻלָּב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וּבִין חֻלָּב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב דְּכִי חֻטָּאוּ בְּפְטוֹר דְּיַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת בִּית דִּין פְטוֹר: אוּ דְלָמָּא בִּינוּ דְחֻלָּב שֶׁם אַחַד הוּא דְבִין חֻלָּב אֲבָלִי צְבוֹר אֲבָלִי הָאִי חֻלָּב וְהָאִי דֶּם שְׁלֹא בְּהוֹרָאָה כְּשֶׁנִּתְּ מַעֲשָׂה מִיִּיתִי כֵּל חַד וְחַד אִי בְּעוּ בְּכַשָּׁה מִיִּיתִי אִי בְּעוּ שְׁעִירָה מִיִּיתִי דְּמַצִּי אֲשׁוּרִי קֹרְבָנָם הִשְׁתָּא נָמִי כִי עָשׂו בְּהוֹרָאָה מַצְרָפִי: וּמַעוֹט בְּתָרָא בְּעַבְדוּת כּוֹכְבִים קֹרְבָנָם שְׁעִירָה וְלֹא בְּכַשָּׁה:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

הָרִי אֵלֹו שְׁלֶשָׁה מַעוֹטִי חַד פֶּרֶט לְנִשְׁחַטָּה אִית סְפָרִים דְּנָרְסִי דָּתָנן ר' יְהוֹזֵה אוֹמֵר

״זֹאת תֹּרַת הַעוֹלָה הִיא״ – הָרִי אֵלֹו שְׁלֶשָׁה מִיעוּטִין. וְאִיבְּעִית אִימָא: עֲדִיין אָנִי אוֹמֵר לֹא מַצִּית מוֹקְמַת לֶה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּקִתְנִי: רוֹב קֹהֵל שְׁחֻטָּאוּ – בִּית דִּין מְבִיאִין עַל יְדֵיהֶן פֶּר, וְאִי רַבִּי יְהוּדָה הָאֵמֵר: צְבוֹר הוּא דְּמִיִּיתִי, בִּית דִּין – לֹא. דָּתָנן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׂבָעָה שְׂבָטִים שְׁחֻטָּאוּ – מְבִיאִין שְׂבָעָה פְּרִים. וְרַב נַחֲמָן אֵמֵר שְׁמוּאֵל: זוּ דְבַרִּי רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל חֲכָמִים אוּמְרִים: יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּין – חֲסִיב. מֵאִי רַבִּי מֵאִיר וּמֵאִי רַבְּנָן? דָּתְנָנָא: הוֹרֵו וְעָשׂו – רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר, וְחֲכָמִים מַחֲסִיבִין. ^[א]מֵאֵן עָשׂו? אִילִימָא בִּית דִּין, מֵאִי טַעמָא דִּרְבְּנָן דְּמַחֲסִיבִי? וְהִתְנָנָא: יְכוֹל הוֹרֵו בִּית דִּין וְעָשׂו בִּית דִּין, יְכוֹל יְהוּ חֲסִיבִין? תַּלְמוּד לוֹמֵר: ״הִקְהֵל וְעָשׂו״, מַעֲשָׂה תְלוּי בְּקֹהֵל וְהוֹרָאָה תְלוּיָה בְּבִית דִּין! ^[א]אֵלֹא הוֹרֵו בִּית דִּין וְעָשׂו רוֹב קֹהֵל. מֵאִי טַעמָא דְּרַבִּי מֵאִיר דְּפוֹטֵר? אֵלֹא לֹאוּ: הוֹרֵו בִּית דִּין וְעָשׂו מִיעוּט קֹהֵל, וּבְהָא קַמִּיפְלָגִי, מָר סָבֵר: יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּין – פְטוֹר, וּמֵר סָבֵר: יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּין – חֲסִיב. אֵמֵר רַב פַּפָּא: דְּכוּלִּי עֲלָמָא יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּין – פְטוֹר, אֵלֹא בִּית דִּין מַשְׁלִים לְרוֹב צְבוֹר קַמִּיפְלָגִי. ״מָר סָבֵר: בִּית דִּין מַשְׁלִים לְרוֹב צְבוֹר, וְאִיבְּעִית אִימָא: הוֹרֵו בִּית דִּין וְעָשׂו רוֹבוּ שֶׁל קֹהֵל, וּמֵאֵן חֲכָמִים – רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, דְאֵמֵר: צְבוֹר מִיִּיתִי וּבִית דִּין מִיִּיתִי. וְאִיבְּעִית אִימָא: שְׂבֹט שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּינוּ, וּמֵאֵן חֲכָמִים? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דָּתְנָנָא: שְׂבֹט שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בִּית דִּינוּ, אוֹתוּ הַשְׂבֹּט חֲסִיב. ^[א]וְאִיבְּעִית אִימָא: כְּגוֹן שְׁחֻטָּאוּ שְׁשָׂה, וְהָן רוֹבוּ שֶׁל קֹהֵל, אוּ שְׂבָעָה אֵף עַל פִּי שְׁאִינָן רוֹבוּ שֶׁל קֹהֵל, וּמִתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר הִיא. ^[א]דָּתְנָנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר מַשְׁמוֹ: חֻטָּאוּ שְׁשָׂה וְהָן רוֹבוּ שֶׁל קֹהֵל, אוּ שְׂבָעָה אֵף עַל פִּי שְׁאִינָן רוֹבוּ שֶׁל קֹהֵל – חֲסִיבִין. ״אֵמֵר רַב אַסִּי: וּבִהוֹרָאָה, הֵלֶן אַחֵר רוֹב יוֹשְׁבֵי אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנַאֲמֵר: ״וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעַת הַהִיא אֶת הַחֵג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קֹהֵל גְּדוֹל מְלֹבֵא חִמָּת עַד נַחַל מַצְרִים לַפָּנִי ה' אֱלֹהֵינוּ שְׂבַעַת יָמִים וּשְׁבַעַת יָמִים אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם״. מִכְּדִי כְּתִיב: ״וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ״, ״קֹהֵל גְּדוֹל מְלֹבֵא חִמָּת עַד נַחַל מַצְרִים״ לְמָה לִּי? שְׁמַע מִיַּנָּה: הֲנִי הוּא דְאִיקָרִי קֹהֵל, אֲבָל הֲנֶה לֹא אִיקָרִי קֹהֵל. פֶּשִׁטָא: מְרוּבִין וְנִתְמַעֲטוּ – הִיִּינוּ פְּלוּגְתָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן. 'מוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ, מֵאִי? מִי פְּלִיגִי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן? רַבִּי שְׁמַעוֹן דְאֲזִיל בַּתֵּר יְדִיעָה מַחֲסִיב, וְרַבְּנָן דְאֲזִיל בַּתֵּר חֲטָאָת – פְּטָרִי [אוּ לֹא], מֵאִי? וְתִסְבָּרָא? אִימּוֹר דְּשַׁמְעַת לִיָּה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְאֲזִיל אֵף בַּתֵּר יְדִיעָה [הִיכִי דְּהִיו יְדִיעָה וְחֻטָּאָה כַּחֲסִיב], יְדִיעָה דְלֹא חֻטָּאָה מִי שְׁמַעַת לִיָּה? דָּאִם כֵּן, לִיִּיתִי כִי הִשְׁתָּא! אֵלֹא, רַבִּי שְׁמַעוֹן חֻטָּאָה וְיְדִיעָה בְּעִי. ^[א]אִיבְּעִיא לָהּ: הוֹרֵו בִּית דִּין חֻלָּב מוֹתֵר, וְעָשׂו מִיעוּט הִקְהֵל, וְחִזְרוּ בִּית דִּין בְּהָן, וְהוֹרֵו, וְעָשׂו מִיעוּט אַחֵר, מַהוּ? בִּינוּ דְשִׁתִּי יְדִיעוֹת יִנְיָהוּ לֹא מַצְטָרַף, אוּ דְלָמָּא: בִּינוּ דְאִידִי וְאִידִי חֻלָּב הוּא, מַצְטָרַף? וְאִם תַּמְצָא לוֹמֵר: בִּינוּ דְאִידִי וְאִידִי חֻלָּב הוּא מַצְטָרַף, מִיעוּט בְּחֻלָּב שְׁעַל גְּבִי הַקֶּבֶה, וּמִיעוּט בְּחֻלָּב שְׁעַל גְּבִי דְקִין, מַהוּ? הִכָּא וּדְאִי בִינוּ דְבַתְרִי קֹרָאִי קֹאֲתִי – לֹא מַצְטָרַף, אוּ דְלָמָּא בִּינוּ דְאִידִי וְאִידִי חֻלָּב הוּא – מַצְטָרַף? וְאִם תַּמְצִי לוֹמֵר: שֶׁם חֻלָּב הוּא וּמַצְטָרַף, מִיעוּט בְּחֻלָּב וּמִיעוּט בְּדָם, מַהוּ? הִכָּא וּדְאִי (בִּינוּ) דְּתֵרִי אִיסוּרִי יִנְיָהוּ, [וְכִינוּ דְאִין אִיסוּרֵן שְׁוֹה] – לֹא מַצְטָרַף, אוּ דְלָמָּא בִּינוּ (דְאִיסוּרֵן שְׁוֹה) – דְקֹרְבָנָן שְׁוֹה, מַצְטָרַף? [וְאִם תַּמְצִי לוֹמֵר: בִּינוּ (דְאִיסוּרֵן שְׁוֹה) דְקֹרְבָנָן שְׁוֹה מַצְטָרַף, מִיעוּט בְּחֻלָּב וּמִיעוּט בְּעַבְדוּדָה וָרָה, מַהוּ? הִכָּא וּדְאִי אִין אִיסוּרֵן שְׁוֹה וְאִין קֹרְבָנָן שְׁוֹה, אוּ דְלָמָּא בִּינוּ דְאִידִי וְאִידִי כְּרַת הוּא, מַצְטָרַף? תִּיקוּ. אִיבְּעִיא לָהּ: הוֹרֵו בִּית דִּין שְׁחֻלָּב מוֹתֵר, וְעָשׂו מִיעוּט הִקְהֵל, וּמַת אוֹתוּ בִּית דִּין וְעַמַּד בִּית דִּין אַחֵר, וְחִזְרוּ וְהוֹרֵו, וְעָשׂו מִיעוּט אַחֵר. ^[א]אִילִיבָא דְמֵאֵן דְאֵמֵר בִּית דִּין מִיִּיתִי – לֹא תִיבְעִי לָהּ, דְּהָא לִיתְנָהוּ, אֵלֹא כִי תִיבְעִי לָהּ – אִילִיבָא דְמֵאֵן דְאֵמֵר צְבוֹר מִיִּיתִי, מֵאִי צְבוֹר? הָא קֹאֲי,

או

נִרְאָה דְּהָכִי תָנן בְּרִישָׁא דְמַתְנִי' וּבַתֵּר הִכִּי תַנִּי ו' שְׂבָטִים כו' וְלֹא שְׂבָך רִישָׁא דְמַתְנִיתִין לְמַנְקֻט סִיפָא: ר"מ סָבֵר יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת ב"ד פְטוֹר. תַּמָּה מֵאִי דְחָקִי' לְכָךְ דְלָמָּא ר"מ ס"ל דְדוֹקָא יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה חִיב אֲבָל שָׁנִים וּשְׁלֶשָׁה שְׁעָשׂו פְטוּרִים וְלִית לִיה בְּרִיתָא דְוַעֲזָיִין אָנִי אוֹמֵר כו' דבלא"ס לִית לֶה דְבְּרִיתָא אִית לֶה יַחֲוִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאָת ב"ר חִיב וּר"מ אִית לֶה דְפְטוֹר וּמִיָּהוּ בִינוּ דְלֹא מַצִּינוּ תַנָּא דְמַחְלֹק בִּין א' לְשָׁנִים דְחַק לְמִימֵר הִכִּי: קֹהֵל גְּדוֹל מְלֹבֵא חִמָּת. אַע"נ דל"ת מדבְּרִי קֹהֵלָה לֹא וְלַפִּינוּ הָא הִיו גָּלוּי מִלְתָּא בְּעָלְמָא: מוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ מֵאִי. פֶּר־ס"י (בְּעָלְמָא) [בְּעָן] דָּהֵנִי לֹאוּ בְּנִי קֹרְבָן כְּמוּ מַשְׁחִי וְנָשִׂיא אֲבָל מַרְבִּין וְנִתְמַשְׁטוּ כְּבַר הֵווּ בְּנִי קֹרְבָן. וְלֹא נִהִירָא דְאִפִּי' מַרְבִּין וְנִתְמַשְׁטוּ כִי נִתְמַשְׁטוּ לֹאוּ בְּנִי קֹרְבָן יִנְיָהוּ אִם לֹא דְבַתֵּר חֻטָּאָה אֲזִלִּין אֲבָל הֵתָם תַּרְוִיחֵו בְּנִי קֹרְבָן יִנְיָהוּ אֵלֹא מַש"ס מַבְעִיא לִיה בְּמוּשְׁטִין וְנִתְרַבּוּ דְאִירָבֹא לְמִימֵר דְאִפִּי' ר"ס מוֹקֵה דְפְטוֹר כְּדַפִּי' וְאֲזִל: הוֹרֵו ב"ד שְׁחֻלָּב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב כו'. תַּמָּה דְאִמְרִי' לְקַמָּן (הוֹרִיּוֹת ד.) אִין ב"ד חֲסִידִין עַד שְׁיִירֵי דְבַדְּבַר שְׁאִין הַעֲדוּקִין מוֹדִין וּבְעָלְמָא חֻלָּב שְׁעַל הַעֲדוּקִין דְאִתִּי מַרְבּוּי' (תְּלוּן מַט) יַחֲוִא דְאִין הַעֲדוּקִין מוֹדִין כּו אֵלֹא חֻלָּב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְכֵן דֶּם מֵאִי אֲבָא לְמִימֵר מִיָּהוּ לְפִי הַתּוֹסֵפ' דְּמַכִּילֵתִין יַחֲוִא דְתַנָּא לְקַסַּם מַנְעַת חֲסִידִין בִּיצַד יֵשׁ חֻלָּב וְדֶם בַּתּוֹרָה אֲבָל אִין חֲסִידִין אֵלֹא עַל הַקֶּרֶב לְשָׁלְמִים. וְאֵע"נ דְדֶם חִיָּה גָאָסֵר. שְׁמֹא הַעֲדוּקִים אוֹמְרִים דָּנִם הוּא קֶרֶב: וְחִזְרוּ וְהוֹרֵו שְׁדָם מַתֵּר. הָא דְקַתְנִי כה"ג דְּמַשְׁמַע זֻקָא מַשּׁוּם שְׁנִיעוּ בִּינְיָתָם שְׁטַעוּ

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד יד
ב תוספתא הוריות
ג ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד יז; לעיל ג.
ד ברייתות יט; שבועות יח:
ה קמץ ז:
ו לעיל ג.
תורה אור השלם

ונודעה הספואת אשר חטאו עליה והקריבו הקהל פר פוֹ־פָּקֶר לחטאות והביאו אתו לפני אהל מועד [ויקרא ד, יד]

אור-הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את־קרבנו שגור עזים זָכַר תָּמִיד [ויקרא ד, כג]

ואם כִּלְעֻדַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקֹּהֵל וְעָשׂוּ אֶת־טִקְל־מִצּוֹת וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמָעֵנִי וְאֲשַׁמּוּ [ויקרא ד, יג]

ונסלח כִּלְעֻדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְזָכַר הָיָרָ בְּתוֹכָם כִּי לִכְל־הָעָם בִּשְׁגָגָה [במדבר טו, כו]

והנה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כלי־העדה פר פוֹ־פָּקֶר אֶחָד לַעֲלֹה לִרְיֹחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנִּחְתּוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעוּר־עֲזִים אֶחָד לַחֹשֶׁת [במדבר טו, כז]

רבי שמעון אומר **שֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה פָּרִים** פר לָכֵל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וּפָר לְבֵית דִּין וְטַעֲמִיהוּ דְּכֻלְהוּ

מִפְּרָשׁ בְּמִקְרָא: הוֹרוּ בֵּית דִּין וְעָשׂוּ שֶׁבֶעָה שֶׁבָּטִים אוֹ רֶבֶוּ שֶׁל כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט שֶׁשֶׁבֶעָה שֶׁבָּטִים וּבְגוּן דְּהֵי רָבֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִבִּיאִין פֶּר וְכו' דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר [לס"ג] ב"ד מִבִּיאִין פֶּר וְלֹא צָבוּר: רַבִּי יְהוֹזֵה אֹמֵר ז' שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ מִבִּיאִין ז' פָּרִים וְשֹׁאֵר שֶׁבָּטִים שֶׁלֹּא חֲטָאוּ מִבִּיאִין פֶּר פֶּר עַל יִזְיָהֶם כְּלוּמַר פֶּר לָכֵל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וְשֹׁאֵר בְּמִקְרָא דז' דְּקֹאֲמַר ר' יְהוֹזֵה לֹא זָוָקָא דְּהוּא דְּהֵינן לְשֶׁבֶט אֶחָד שֶׁחֲטָא עַל הוֹרָאֵת בֵּית דִּין הִגְדוּל שֶׁשֹּׁאֵר שֶׁבָּטִים שֶׁלֹּא חֲטָאוּ מִבִּיאִין עַל יִזְיָהֶן פֶּר פֶּר וְאִיזִידִי דְּקֹאֲמַר ר"מ ז' דְּלֵאִיהוּ בְּעִי רָבָא מִמֶּשׁ קא"ר יְהוֹזֵה נִמִּי: וְחֻכְמִים אֹמְרִים אֵין כְּתִיבִים פֶּר אֵלָּא עַל הוֹרָאֵת ב"ד הִגְדוּל אֶבֶל שֶׁבֶט אֶחָד בְּהוֹרָאֵת בֵּית דִּינוּ כִּשְׁנַגַּת מַעֲשֵׂה דְּמִי וּמִבִּיאִין כָּל אֶחָד כֶּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירָה: עֲדַת יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ סִנְהֶדְרִין כְּלוּמַר סִנְהֶדְרִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּהֵינּוּ ב"ד הִגְדוּל: גְּמ' יִדְעוּ שְׁהוּרִי וְטַעֲנוּ מַה הוֹרוּ, וְכֹלֵל יְהוּ אֹתוֹ שֶׁבֶט. 'גְּמ' תַּנּוּ רַבְּנָן: יָדְעוּ שְׁהוֹרוּ, וְטַעֲנוּ מַה הוֹרוּ, וְכֹלֵל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לומַר: "וְנוֹדְעָה הַחֲטָאֵת", וְלֹא שִׁיּוּדְעוּ הַחוּטָאִין.

"אֲשֶׁר חֲטָאוּ", חֲטָאוּ שְׁנֵי שֶׁבָּטִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שְׁלֹשָׁה – מִבִּיאִין שְׁלֹשָׁה, אוֹ אֵינּוּ אֹמֵר אֶלָּא חֲטָאוּ שְׁנֵי יְחִידִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שְׁלֹשָׁה – מִבִּיאִין שְׁלֹשָׁה? תִּלְמוּד לומַר: "הֶקְהֵל", הֶקְהֵל חִיִּיב, וְכָל קֶהֱל וְקֶהֱל חִיִּיב, כִּיצַד? חֲטָאוּ שְׁנֵי שֶׁבָּטִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שִׁבְעָה – מִבִּיאִין שִׁבְעָה, וְשֹׁאֵר שֶׁבָּטִים שֶׁלֹּא חֲטָאוּ – מִבִּיאִין עַל יָדֵי הַחוּטָאִין, לָכֵה נֶאֱמַר "קֶהֱל" לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ – מִבִּיאִין שִׁבְעָה פָּרִים, וּבֵית דִּין מִבִּיאִין עַל יָדֵיהֶן פֶּר, שְׁנֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל". מַה "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַעְלָה – בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל, אִף "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַטָּה – בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ – בֵּית דִּין מִבִּיאִין עַל יָדֵיהֶם פֶּר, וְהֵן פְּטוּרִין, נֶאֱמַר "קֶהֱל" לְמַטָּה וְנֶאֱמַר "קֶהֱל" לְמַעְלָה, מַה "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַעְלָה – בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר, אִף "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַטָּה – בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר. ^[ח] רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר מִשְׁמוֹ: חֲטָאוּ שִׁשָּׁה שֶׁבָּטִים וְהֵם רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל, אוֹ שִׁבְעָה אִף עַל פִּי שְׁאֵינּוּ רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל – מִבִּיאִין פֶּר. אָמַר מַר: "וְנוֹדְעָה הַחֲטָאֵת" – וְלֹא שִׁיּוּדְעוּ הַחוּטָאִין. מֵאֵן תִּנָּא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתִּימָא רַבָּא: דְּלֹא כַּרְבִּי אֶלְיַעְזֹר. דַּתְנּוּ, ^[י] אָמַר רַבִּי אֶלְיַעְזֹר: מַה נִּכְשָׁה? אִם חֵלֶב אָכַל – חִיִּיב, נוֹתֵר אָכַל – חִיִּיב. רַב אָשִׁי אָמַר: אֶפִּילוּ תִּימָא רַבִּי אֶלְיַעְזֹר, שְׁאֵינִי חָכָא, דְּכִתִּיב: "אֲשֶׁר חֲטָאוּ עָלֶיהָ". הֵתָם נִמִּי הִכְתִּיב: "אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ"! הֵהוּא מִיבְּעִי לֵיהּ: פֶּרֶט לְמַתְעַסֵּק. מֵאִי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? קִסְבַּר: אַרְבָּעָה קֶהֱלִי כְּתִיבִי – "קֶהֱל", "הֶקְהֵל", "קֶהֱל", "הֶקְהֵל". חַד לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל, וְחַד לְהוֹרָאָה תְּלוּיָהּ בְּבֵית דִּין וּמַעֲשֵׂה תְּלוּי בְּקֶהֱל. וְחַד לְגִרְיָהּ. וְחַד לְשֶׁבֶט שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאֵת בֵּית דִּין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן תִּלְתָּא קֶהֱלִי כְּתִיבִי: "הֶקְהֵל", "קֶהֱל", "הֶקְהֵל". "מַעֲיֵנִי הֶקְהֵל" אוֹרְחִיָּה דְּקִרְא הוּא, כְּדֹאֲמַרִּי אֵינְשִׁי: מַעֲיֵנִי דְּפִלְגִּיָּא. ^[י] חַד לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל, וְתַרִּי אַחֲרֵינִי: נֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל", מַה לְהֵלֶן בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל – אִף כֹּאֵן בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל. וְרַבִּי מֵאִיר, "קֶהֱל" "הֶקְהֵל" לֹא דָרִישׁ, הִלְכָּה תַרִּי קֶהֱלִי כְּתִיבִי. מִיבְּעִי לֵיהּ: לְנֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל", מַה לְהֵלֶן בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר – אִף כֹּאֵן בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מֵאִי טַעֲמָא? כְּתִיב: "וְהָיָה אִם מַעֲיֵנִי הִעֲדָה" – אֶלְמָא מִיעוּטָא, דְּכִתִּיב: "מַעֲיֵנִי". וּכְתִיב: "כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה", לְמִמִּירָא דְּרֹבָא – אִין, מִיעוּטָא – לֹא. ^[י] הָא כִּיצַד? עָשׂוּ שִׁשָּׁה וְהֵן רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל, אוֹ שִׁבְעָה אִף עַל פִּי שְׁאֵינָן רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל – חִיִּיבִין.

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

רבי שמעון אומר **שֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה פָּרִים** פר לָכֵל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וּפָר לְבֵית דִּין וְטַעֲמִיהוּ דְּכֻלְהוּ
רבי שמעון אומר: **שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים, ובַּעֲבוּדָה זָרָה – שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים וּשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר שְׁעִירִים**, פר וְשֹׁעִיר לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט, פר וְשֹׁעִיר לְבֵית דִּין.^[א] הוֹרוּ בֵּית דִּין וְעָשׂוּ שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים אוֹ רוּבֵן עַל פִּיהֶן – מִבִּיאִין פֶּר, ובַּעֲבוּדָה זָרָה – מִבִּיאִין פֶּר וְשֹׁעִיר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ – מִבִּיאִין שִׁבְעָה פָּרִים, וְשֹׁאֵר שֶׁבָּטִים שֶׁלֹּא חֲטָאוּ – מִבִּיאִין עַל יָדֵיהֶן פֶּר, שְׁאֵף אֵלּוּ שֶׁלֹּא חֲטָאוּ מִבִּיאִין עַל יָדֵי חוּטָאִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: שְׁמוֹנֶה פָּרִים, ובַּעֲבוּדָה זָרָה – שְׁמוֹנֶה פָּרִים וּשְׁמוֹנֶה שְׁעִירִים, פר וְשֹׁעִיר לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט, פר וְשֹׁעִיר לְבֵית דִּין.^[ב] הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשֶּׁבָּטִים, וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֶּׁבֶט עַל פִּיהֶן – אוֹתוֹ שֶׁבֶט הוּא חִיִּיב, וְשֹׁאֵר כָּל הַשֶּׁבָּטִים פְּטוּרִין, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵין חִיִּיבִין אֶלָּא עַל הוֹרִיּוֹת בֵּית דִּין הִגְדוּל בַּלְבַּד, שְׁנֶאֱמַר: "וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ", וְלֹא עֲדַת אוֹתוֹ שֶׁבֶט. 'גְּמ' תַּנּוּ רַבְּנָן: יָדְעוּ שְׁהוֹרוּ, וְטַעֲנוּ מַה הוֹרוּ, וְכֹלֵל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לומַר: "וְנוֹדְעָה הַחֲטָאֵת", וְלֹא שִׁיּוּדְעוּ הַחוּטָאִין. "אֲשֶׁר חֲטָאוּ", חֲטָאוּ שְׁנֵי שֶׁבָּטִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שְׁלֹשָׁה – מִבִּיאִין שְׁלֹשָׁה, אוֹ אֵינּוּ אֹמֵר אֶלָּא חֲטָאוּ שְׁנֵי יְחִידִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שְׁלֹשָׁה – מִבִּיאִין שְׁלֹשָׁה? תִּלְמוּד לומַר: "הֶקְהֵל", הֶקְהֵל חִיִּיב, וְכָל קֶהֱל וְקֶהֱל חִיִּיב, כִּיצַד? חֲטָאוּ שְׁנֵי שֶׁבָּטִים – מִבִּיאִין שְׁנֵי פָּרִים, חֲטָאוּ שִׁבְעָה – מִבִּיאִין שִׁבְעָה, וְשֹׁאֵר שֶׁבָּטִים שֶׁלֹּא חֲטָאוּ – מִבִּיאִין עַל יָדֵי הַחוּטָאִין, לָכֵה נֶאֱמַר "קֶהֱל" לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ – מִבִּיאִין שִׁבְעָה פָּרִים, וּבֵית דִּין מִבִּיאִין עַל יָדֵיהֶן פֶּר, שְׁנֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל". מַה "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַעְלָה – בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל, אִף "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַטָּה – בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: שִׁבְעָה שֶׁבָּטִים שֶׁחֲטָאוּ – בֵּית דִּין מִבִּיאִין עַל יָדֵיהֶם פֶּר, וְהֵן פְּטוּרִין, נֶאֱמַר "קֶהֱל" לְמַטָּה וְנֶאֱמַר "קֶהֱל" לְמַעְלָה, מַה "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַעְלָה – בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר, אִף "קֶהֱל" הָאֱמוּר לְמַטָּה – בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר. ^[ח] רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר מִשְׁמוֹ: חֲטָאוּ שִׁשָּׁה שֶׁבָּטִים וְהֵם רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל, אוֹ שִׁבְעָה אִף עַל פִּי שְׁאֵינּוּ רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל – מִבִּיאִין פֶּר. אָמַר מַר: "וְנוֹדְעָה הַחֲטָאֵת" – וְלֹא שִׁיּוּדְעוּ הַחוּטָאִין. מֵאֵן תִּנָּא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתִּימָא רַבָּא: דְּלֹא כַּרְבִּי אֶלְיַעְזֹר. דַּתְנּוּ, ^[י] אָמַר רַבִּי אֶלְיַעְזֹר: מַה נִּכְשָׁה? אִם חֵלֶב אָכַל – חִיִּיב, נוֹתֵר אָכַל – חִיִּיב. רַב אָשִׁי אָמַר: אֶפִּילוּ תִּימָא רַבִּי אֶלְיַעְזֹר, שְׁאֵינִי חָכָא, דְּכִתִּיב: "אֲשֶׁר חֲטָאוּ עָלֶיהָ". הֵתָם נִמִּי הִכְתִּיב: "אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ"! הֵהוּא מִיבְּעִי לֵיהּ: פֶּרֶט לְמַתְעַסֵּק. מֵאִי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? קִסְבַּר: אַרְבָּעָה קֶהֱלִי כְּתִיבִי – "קֶהֱל", "הֶקְהֵל", "קֶהֱל", "הֶקְהֵל". חַד לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל, וְחַד לְהוֹרָאָה תְּלוּיָהּ בְּבֵית דִּין וּמַעֲשֵׂה תְּלוּי בְּקֶהֱל. וְחַד לְגִרְיָהּ. וְחַד לְשֶׁבֶט שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאֵת בֵּית דִּין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן תִּלְתָּא קֶהֱלִי כְּתִיבִי: "הֶקְהֵל", "קֶהֱל", "הֶקְהֵל". "מַעֲיֵנִי הֶקְהֵל" אוֹרְחִיָּה דְּקִרְא הוּא, כְּדֹאֲמַרִּי אֵינְשִׁי: מַעֲיֵנִי דְּפִלְגִּיָּא. ^[י] חַד לְחִיִּיב עַל כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל, וְתַרִּי אַחֲרֵינִי: נֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל", מַה לְהֵלֶן בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל – אִף כֹּאֵן בֵּית דִּין עִם הֶקְהֵל. וְרַבִּי מֵאִיר, "קֶהֱל" "הֶקְהֵל" לֹא דָרִישׁ, הִלְכָּה תַרִּי קֶהֱלִי כְּתִיבִי. מִיבְּעִי לֵיהּ: לְנֶאֱמַר לְמַטָּה "קֶהֱל" וְנֶאֱמַר לְמַעְלָה "קֶהֱל", מַה לְהֵלֶן בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר – אִף כֹּאֵן בֵּית דִּין וְלֹא צָבוּר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מֵאִי טַעֲמָא? כְּתִיב: "וְהָיָה אִם מַעֲיֵנִי הִעֲדָה" – אֶלְמָא מִיעוּטָא, דְּכִתִּיב: "מַעֲיֵנִי". וּכְתִיב: "כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה", לְמִמִּירָא דְּרֹבָא – אִין, מִיעוּטָא – לֹא. ^[י] הָא כִּיצַד? עָשׂוּ שִׁשָּׁה וְהֵן רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל, אוֹ שִׁבְעָה אִף עַל פִּי שְׁאֵינָן רֹבּוּ שֶׁל קֶהֱל – חִיִּיבִין.

וְרַבִּי

קרְבֵן דַּעֲבוּדַת כּוֹכְבִים אֵינוּ שָׁהָ לְחֵלֶב.

ונו"ל דה"נ ידעי דללא איורי אללא בעניינים שתרדגנס שנה פעין חלב וגם כדפרש"י: ור"ש תלתא קהלי כתיבי וכן נראה ובעי דגרכי תרי קהל כתיבי וכן נראה ובעי למימר דחד קהל כוליה קרא לאורחא דקרא וחד קהל דרשינן קהל הקהל הינו תרי קהל. ונר' מאיר חד קהל כוליה לאורחא דקרא ומנה גמי שמעינן דאיורי בבית דין ולא צבפור וחד קהל לג"ש ולפי הנקסא דכתיב בספרים בעי למימר דתקנוהו אתו לג"ש ולא יחירא. מיהו אפשר דתלמודא בעי למימר לרבי שמעון דקהל האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי לא כתיב ההוא קהל ה"א דקהל למטה הינו צבור ולא בית דין ולרבי מאיר משמע איפכא. וע"ק אלבא דרבי שמעון לימא ד' קהל כתיבי ומימר ליה חד קהל למעשה תלוי בקהל ולא הנה צריך לאדורי אקרא אחרונה. מיהו ליבא למפרך לר"מ לדרש ג' קהל כרבי שמעון למדרש מעשה תלוי בקהל כיון דאית ליה ג"ש דקהל בבית דין אמר א"כ לא מני למילף משם מעשה תלוי בקהל דהא לעיל אמר הקהל ועשו הוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל א"כ מי שלמד משם סובר דקהל האמור למעלה בצבור מורי ולר"מ לא ס"ל דכי דצבור מירי:

ה.

עין משפט נר מצוה
א מו"י פו"ב מהל' שגגות הל' א, סמג עשין ריז: ב מו"י פו"ב מהל' שגגות הל' ב:
ג מו"י פו"ג מהל' שגגות הל' א, סמג עשין ריז: ד מו"י פו"ד מהל' שגגות הל' ד, סמג עשין ריז:
ה מו"י פו"ב מהל' שגגות הל' א: ו מו"י פו"ג מהל' שגגות הל' ב, סמג עשין ריז:

בבית דין ולא בצבור וחד קהל לג"ש ולפי
הגרסא הבתוב בספרים צעי למימר
דמתנויהו אהו לג"ש ולא נהירא. מיהו אפטר
הלמודא צעי למימר לרבי שמעון דקהל
האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי
לא כתיב ההוא קהל ה"א דקהל למטה היונו
צבור ולא בית דין ולרבי מאיר משמע
איפכא. וע"ק אלבא דרבי שמעון לימא ד'
קהל כתיבי ומויתר ליה חד קהל למעשה
תלוי בקהל ולא היה צריך לאהדורי אהרא
אחרונה. מיהו ליפא למפרך לר"מ לדרש ג'
קהל לרבי שמעון למדרש מעשה תלוי
בקהל כיון דאית ליה ג"ש דקהל בבית דין
אמר א"כ לא מצי למילף משם מעשה תלוי
בקהל דהא לעיל אמר הקהל ושעו הוראה
תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל א"כ מי
שלמד משם סובר דקהל האמור למעלה
צבור מירי ולר"מ לא ס"ל הכי דצבור
מירי:

ה:

עין משפט גזר מצוה

א מו"י פו"ב מהל' שגגות הל' א,

סמג עשין ריו:

ב מו"י פג' מהל' ביאת מקדש הל' ו,

ו, סמג לאוין שד:

ה"א עד דעבדי בית דין ביהדי רבא כו'. תמה השתא אע"פ שמעוט נשחרו מצבור לא

חשיעין כ"ש גלא נחוש לבית דין פיון דרבא ניניהו בשלמא אי הני בעינן בלהו ניחא דלבעי בית דין בהדיהו: שבקע שבטים הוא דמיתו כו'. לר' יהודה דקאמר בברייתא לעיל לפילו שני שבטים ה"מ למבעי אבל בב' שבטים לא אלא אמתני' מבעי לה דאורי בוו' שבטים: כגון שחטאו ששה שבטים והן רבין כו'. תמה א"כ מ"ט דרבי שמעון דלא מחיב אלא פר אחד הא לא אשכחן דפליג רבי יהודה אלא דבעי גמי פר לבית דין אבל מזה מיהו לרבי יהודה דשבט אחד אקרי קהל: הגני מפרך והרביעית וגו'. תמה דשבק קרא דאמר הקב"ה לנעקב גוי וקהל גוים והיה ממך:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

ורבי שמעון ורבי מאיר, דהוראָה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל, מנא להו? אמר אבײ, דאמר קרא: ״והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה״. רבא אמר: ״מלכל העם בשגגה״. וצריכא, דאי כתב רחמנא ״והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה״, הוה אמינא: אפילו מיעוטא, להכי כתיב ״לכל העם בשגגה״. ואי כתב ״לכל העם בשגגה״, הוה אמינא: עד דעבדי בית דין ביהדי רובא, להכי כתיב ״והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה״. והא כי כתיבי הגי קראי בעבודה זרה הוא דכתיבי. ילפינן ״מעייני״ ״מעצני״. הורו בית דין של אחד וכו'. איבעיא להו: שבט אחד לרבי יהודה בהוראת בית דין הגדול, מי מיתו שאר שבטים או לא? מי אמרינן: שבעה שבטים הוא דמיתו שאר שבטים ביהדיהו, משום דאיכא רובא, אבל חד שבט, דליכא רובא – לא, או דלמא לא שנא! תא שמע: מה הן מביאין? פר אחד, רבי שמעון אומר: שני פרים. במאי עסקינן? אילימא שחטאו שבעה, רבי שמעון תמניא בעי! אלא דחטא שבט אחד. במאי? אי בהוראת בית דינו, רבי שמעון לית ליה! אלא לאו בהוראת בית דין הגדול. ותנא קמא מני? אי נימא רבי מאיר, הא רובא בעי! אלא אלא לאו רבי יהודה, וכגון שחטא שבט אחד. אמרי, הכא במאי עסקינן? כגון שחטאו ששה שבטים והן רובין של קהל. ורבי שמעון כן אלעזר היא. דתניא, רבי שמעון כן אלעזר אומר משמו: חטאו ששה והן רובו של קהל, או שבעה אף על פי שאינן רובו של קהל – מביאין פר.^(א) תא שמע, רבי יהודה אומר: שבט שעשה בהוראת בית דינו – אותו השבט חייב, ושאר כל השבטים פטורין. ובהוראת בית דין הגדול – אפילו שאר שבטים חייבים. שמע מינה.^(ב) אמר רב אשי: מתניתין נמי דיקא, דקתני: ועשה אותו השבט על פיהם – אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין. למה לי למיתנא ושאר שבטים פטורים? הא תנא אותו השבט חייב, וכיון דתנא אותו השבט חייב, ממילא ידענא שאר שבטים פטורין! אלא הא קמשמע לן, בהוראת בית דינו הוא דשאר שבטים פטורים, אבל בהוראת בית דין הגדול – אפילו שאר שבטים חייבין. שמע מינה. איבעיא להו: שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול, לרבי שמעון מי מיתי או לא? תא שמע: מה הן מביאין? פר אחד, רבי שמעון אומר: שני פרים. במאי עסקינן? אילימא שחטאו שבעה – שני פרים? שמנה פרים בעי! אלא דחטא שבט אחד, ובמאי? אילימא בהוראת בית דינו, רבי שמעון לית ליה! אלא בהוראת בית דין הגדול. ותסברא: תנא קמא מני? אי רבי מאיר – הא רובא בעי, אי רבי יהודה – שאר שבטים נמי מיתו! אלא הא מני – רבי שמעון כן אלעזר היא, וכדתניא. תא שמע, וחכמים אומרים: לעולם אינו חייב אלא על הוראת בית דין הגדול. מאן חכמים? אילימא רבי מאיר, רובא בעי! אלא לאו, רבי שמעון היא! שמע מינה.^(א) ורבי יהודה ורבי שמעון, שבט אחד דאקרי קהל מנא להו? אמרי, דכתיב: ״ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלים (נכח חצר בית ה') [בבית ה' לפני החצר] החדשה״. מאי ״חדשה״? אמר רבי יוחנן, שחידשו דברים ואמרו: טבול יום, אל יכנס במחנה לויה. מתקרי לה רב אחא בר יעקב: ממאי? דלמא שאני ירושלים, דהוה נמי בנזמין! אלא אמר רב אחא בר יעקב, דכתיב: ״ויאמר אלי הגני מפרך והרבייתה ונתתיה לקהל צמים וגו״ מאן אתיליד ליה ההיא שענתא? בנזמין, שמע מינה הכי קאמר רחמנא: מתיליד לה השתא קהל אחרינא. אמר ליה רב שבא לרב כהנא, דלמא הכי קאמר ליה רחמנא: לכי מתיליד לה בנזמין, הוא דהו שנים עשר שבטים דמתקריית קהל! אמר ליה: אלא שנים עשר שבטים איקרו קהל, אחד עשר שבטים לא איקרו קהל?^(י) תניא רבי שמעון אומר: מה תלמוד לומר: ״ופר שני כן בקר תקח לחטאת״? אם ללמד שהם שנים, וחדלא כפר נאמר: ״ועשה את האחד חטאת ואת האחד עלה לה״! [אלא] יכול [תהא] נאכלת חטאת ללוים? תלמוד לומר: ״ופר שני״ – שני לעולה, מה עולה לא נאכלת,

אף

איתר חד להוראה תלויה בבית דין אם כן הוראה תלויה בבית דין מנא להו? מעיני העדה נעשתה לשגגה שתעשה לשגגה על ידי אחרים דהינו על ידי הוראת ב"ד דהוראה תלויה בבית דין: רבא אמר כי לכל העם בשגגה יהיו כלם תלוין בשגגת הקהל וב"ד דהוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל: הנה אמינא אפי' מעוט חטאו מביאין פר: הנה אמינא בית דין ביהדי רבא ולא יהו מביאין פר עד שיעשו בית דין עם הצבור ללבעי לבית דין הוראה נעשה כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה שתעשה שגגה על ידי אחרים דהוראה בלבד תלויה בבית דין: ולפינן מעיני מעיני כתיב הכא מעיני הקהל וכתיב בעבודת כוכבים והיה אם מעיני העדה: אבל חד שבט גליכא רבא לא והא דאין לנשים או טלשה שבטים: רבי שמעון תמניא בעי פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין: אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית לה דהא לא מיתר ליה (לא) קהל להוראת בית דינו: אלא לאו רבי יהודה הוא וקתני מה הן מביאין פר אחד אלמא לא מיתו שאר שבטים בהדה: אמרי הכא במאי עסקינן וכו' ותנא קמא רבי שמעון כן אלעזר הוא ורבי שמעון דאמר שני פרים קסבר פר לכל שבט ושבט דשבט אי אקרי קהל כגון שחטאו שבעה שבטים והן רבין של קהל הכי הויא רבא בנכרי ורבא בשבטים הוא דמביא פר לכל שבט ושבט ופר לב"ד אבל היכא דאירכא ששה והן רבא או שבעה ואין רבא פיון דלאו רבא בנכרי ורבא בשבטים כחד שבט דמו ומביאין פר אחד ופר לב"ד: אבעיא להו שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מיתו. פר או לא מי אמרינן כי אמר ר' שמעון לתיב על כל קהל וקהל דשבט אחד אקרי קהל כגון שחטאו שבעה שבטים דהוין רבין אבל היכא גליכא רבא כיוחיד דמו ופטורים דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור או דלמא פיון דסבירא לה דשבט אחד אקרי קהל לא שגא שבט אחד ולא שגא שבעה מביאין פר לכל שבט ושבט ופר לב"ד: אלא הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ששה וכו' דכיון דאירכא רב רבא כל דהו קאמר דמביאין פר ופר לב"ד: אלא לאו רבי שמעון וקתני שבט אחד חוב על הוראת בית דין הגדול אלמא כי אמר שבט אחד אקרי קהל אפי' כי חטא שבט אחד במרבין דמו ומביאין פר ופר לב"ד והכי סבירא לה לרבי שמעון דהיכא דאירכא רבא בנכרי ורבא בשבטים מביאין פר לכל שבט אבל היכא דחטאו ששה והן רבין או שבעה ואין רבין כשבט אחד דמו ומביאין פר ופר לבית דין מתקתני מה הן מביאין וכו' ולא מתוקמא רישא אלא כרבי שמעון כן אלעזר כגון שחטאו ששה וכו' וקאמר רבי שמעון שני פרים פר להו ופר לבית דין: מתכתיב קהל יהודה אלמא דשבט אחד אקרי קהל: ודלמא שאני שבט יהודה דהנה עמה בירושלים שבט בנימין ושני שבטים הוא דאקרי קהל אבל שבט אחד לא: אלא מהבא הגני מפרך והרבייתו. ונתתיה לקהל צמים וגו' והיכא למר ליה הכי דכתיב וקרא אלהים אל יעקב עוד בבואו מפען ארס וגו' וכתוב ויאמר לו אלהים הני אל שדי פכה ורבה גוי וקהל גוים והיה ממך

וגו': מאן הנה אפועל ליה דההיא שעתא כלומר מאן הנה עמיה למילד ההיא שעתא כגמזין ושמע מנה דקאמר ליה רחמנא השתא מתעלך לך קהל אחרינא: י"א שבטים לא בתמיסה והא אמת דשני שבטים איקרו קהל יהודה וכגמזין אלא נחאי הכי קאמר ליה דהשתא מתעלך לך קהל אחרינא אלמא שבט בנימין לבדו אקרי קהל:

מסורת הש"ס
א ספרי במדבר
ב תוספתא הוריות; משנה הוריות
ג פסחים נב; יבמות ז; זבחים לב;
ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ג ד; תוספתא פרה; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ג ב; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ג ג; זבחים פט;

גליון הש"ס
גמ' שחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס. בשו"ת זכרון יוסף בסופו בחידושויו כ' דלפני החצר החדשה גימטריא טבול יום לא יכנס במחנה של שום:

תורה אור השלם
ונסלח לכל יצדת ישראל ישגו ונעלם הפך בתוכם כי לכל העם בשגגה [במדבר טו, כו]
והנה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ונעשו דל־העדה פר בור בקר אחד לעלה לריום נוחם ליהנה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר־עזים אחד לחטת [במדבר טו, כד]

ואם כל יצדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ונעשו אחת מכל מצות יהונה אשר לא תעשינה ואשמו [ויקרא ד, יג] ונעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית יהונה לפני הקצר החדשה [דברי הימים ב כ, ה] ויאמר אלי הגני מפרך והרבייתו ונתתיה לקהל צמים ונתתי את הארץ הזאת לרועה אחריו אחזת עולם [בראשית מו, ז] ולקחו פר בור־קצר ומנחתו סלת בלולה בשמן ופר־שני בור־קצר תצח לחטאת [במדבר ח, ח]

והלויים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את־האחד חטאת ואת־האחד עלה ליתנה לכפר על־הלוים [במדבר ח, יג]

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' מד' מהל' פסולי המוקדשין הל' א:

ב מיי' מד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:

ג מיי' מד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:

ד מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' טז:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

הכל עולה סלקא דעתך והכתיב **שְׁעִיר עִזִּים** למטאת: **אף מטאת דהקריבו לא נֶאֱכַלַּת**
ה"נ בת"כ וכן הִּיה ר"י אומר על עבודת כוכבים דביאוס ואתא לפרושי דברי ר' יוסי:
רְלִים וּבְשָׂים. צריך עיון מאי טעמא נשרפו שְׁהִי חֵינן בְּאִין על עבודת כוכבים:
הוראת שעה הִיתָה. הוא הדין דעל כולהו מצי לתרומי דכי:
וְר' שמעון אומר ירענ. אף על גב דלא דמי דהכא מתו בפעליהם מכל מקום לא חזו למקדשה ומה לי פסול זה ומה לי פסול אחר ואפלו דכי שמעינן ליה דירענו:

מסורת הש"ס
א תמורה טו: ב תמורה טו: עבודה זרה כד: ג שבועות יב: יומא טה: יומא נ.
 תורה אור השלם

פסח אבותיך יהיו בניך תשיטמו לשרים בקל־הארץ [תהילים מה, יז]

ושעיר עזים אחד למטאת ליתנה על־עלת הפמיד יעשה ונסכו
כפר לעמך ישראל אשר־פדית יהנה ואל־תפון דם נקי בקרב עמך ישראל ונפער להם הדם [דברים כא, ח]

ורבים מהפהנים והלום ונראשי האבות הזקנים אשר נאו את־ הפית הראשון בקדו זה הפית בעיניהם כיום בקול גדול ורבים בתרופה בשמחה למרים קול [עזרא ג, יב]

ואין העם טמירים קול תרועת השמחה לקול גבי העם כי העם מורעים תרופה גדולה והקול נשמע עד־למנחוק [עזרא ג, יג]

הבאים מהשבי בגי־הגולה הקריבו עלות לאלהי ישראל פרים־עשר על־כל־ישראל אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צפירי מטאת שנים עשר הכל עולה ליתנה [עזרא ח, לה]

וכפר את־מקדש הקדש ואת־ אהל מועד ואת־המזבח וכפר ועל הכהנים ועל־כל־עם הקהל וכפר [ויקרא טז, ג]

לפי שהיו שעירין של צבור הנשרפין לפי שהכניסו זמן לפני ולפנים כדכתיב וכל מטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש כדתנן (זבחים דף מז.)

פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין דהינן שעירי עבודת כוכבים דצבור דאמר רב יהודה על עבודת כוכבים דביאוס:
והידך דב"ד נאחד שהביאו ב"ד רבי י"ב:
פן לר' יהודה בין לר' שמעון בין לרבי מאיר היכי קרבי הנהו מטאות והא מיתי הנהו דחטאו בימי צדקיהו דהוו מטאת שמתו בפעליהן:
לפי שאין מיתה בצבור דאע"נ דמתו צבור לא אולא למיתה מטאת דידהו:
אלימא מדכתיב תחת אבתיך יהיו בניך דמשמע דבנים במקום אבות קומי וכאבות חיים זמו והכא איכא בנים דדורו של צדקיהו:
אי הכי אפי' בנחיד נמי לימא מטאת שמתו בפעליה דלא למיתה אולא ללחי הבן במקום אב:
משעיר דר"ח דהוי מטאת דאמר רחמנא דנינו מתרומת הלשכה דכל קרבנות צבור מתרומת הלשכה הם באין והא דלמא מיתי להו מישראל לאחר שנתקמה תרומת הלשכה:
והנך וישראל דפיישו:
היכי מיינו שעיר דר"ח דלמא מתרומת הלשכה והא הוי מטאת שמתו בפעליה אלא ש"מ וכו':
מי דמי שעיר דר"ח דלמא מיתו מצבור דלמא לא מיתו דספק הוי ולא הכי קרבה אלא דכא דורו של צדקיהו נדחי מתו:
ראויה פברה זו בעגלה ערופה שתכפר על יוצאי מצרים וכוון שתכפר על יוצאי מצרים ויוצאי מצרים מתים נינהו אלמא אין מיתה בצבור וה"ה לדורו של צדקיהו דאע"נ דמתו מתפפרין בהנהו מטאות:
התם גבי עגלה ערופה בלהו איתנהו בחדים דעקר כי אתנא עגלה ערופה דהני (דהיכי) דאיתנהו קא אתנא ומנו דמכפרה לחיים מכפרה נמי לחתים דהנינו יוצאי מצרים אבל הכא מי הוו חיים הני דורו של צדקיהו:
ודלמא מעוטוי הוו דהאי דכתיב ורבים מהפהנים והלויים דלמא מעוטוי דצבור דבית שני הוו והוא ליה מטאת שמתו רב בפעליה ולא קרבה והכא כתיב דקרבה:
הא לא מצית למרת דמעוטוי הוו אלא נדחי רבים הוו דבתי' ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול גבי העם ואותן דבוכים מדור של בית הראשון היו ומדלחין מכירין קול השמחה שמע מנה דרבא הוו אותן דבוכין והיו כחטאת שרב בפעליה קזמין ומשום הכי קרבה:
והא מזידין הוו דורו של צדקיה ובני קטלא נינהו ולא בני קרבן נינהו והיכי מתפפרים בהנך מטאות:
הוראת שעה היתה דאף על גב דהוו מזידין הוו מתפפרים:
תנו רבנן מת אחד מן הצבור כגון שהורו ב"ד ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד שמת חיבין וכו':
מת אחד מן ב"ד והניא ליה מטאת שמת אחד מן השתפין דהניא כחטאת שמתו בפעליה אלא הא דאקרי להו שמתין לא משום דחטאת של שמתין דלחין שנים מביאין קרבן אלא הא דאקרי להו שמתין משום דלא מצי קרי להו צבור דהא לאו צבור נינהו הלכך קרי להו שמתין:
דלחין צבור מתים דלחין דין מיתה בצבור דכי גמירי מטאת שמתו בפעליה למיתה אולא בנחיד ולא בצבור:
שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת השתפין אינה מתה דתניא פה ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהם – ימותו פולן, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומר: ירעו, לפי שאין חטאת צבור מתה. אמר ליה רב יוסף: כהנים קא אמרת? שאני כהנים, דאיקרו קהל, דכתיב: "על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר".

אף חטאת לא נאכלת.^(נ) כיוצא בו, אמר רבי יוסי: "הבאים מהשבי הגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגוי הכל עולה". הכל עולה סלקא דעתך? אפשר שחטאת עולה! אלא הכל פעולה: מה עולה לא נאכלת – אף חטאת לא נאכלת. דתניא, רבי יהודה אומר: על עבודה זרה דביאוס, ואמר רב יהודה אמר שמואל: על עבודה זרה שעשו בימי צדקיהו. בשלמא לרבי יהודה, משפחת לה להני שנים עשר חטאות כגון דחטאו שנים עשר שבטים, דמיתו שנים עשר שעירים. אי נמי דחטאו שבועה שבטים ושארא אינה בגרידה. ולרבי שמעון נמי משפחת לה, כגון דחטאו אחד עשר שבטים, דמיתו אחד עשר שעירים ואידה דבית דין. אלא לרבי מאיר דאמר: בית דין מביאין ולא צבור, שנים עשר היכי משפחת ליה? כגון דחטאו והדר חטאו והדר חטאו, עד תריסר זימני. והא מיייתי להו הנהו דחטאו! א"מר רב פפא: כי גמירי חטאת שמתו בפעליה במיתה – הני מילי ביחיד, אבל לא בצבור, לפי שאין מיתה בצבור. מנא ליה לרב פפא הא? אילימא מדכתיב: "תחת אבותיה יהיו בניה", אי הכי אפילו ביחיד נמי! אלא דוקא דרב פפא משעיר דראש חדש, דאמר רחמנא: מיייתי מתרומת הלשכה. והא מיייתי להו מישראל, והנה דפיישי היכי מיייתו! אלא שמע מינה: חטאת שמתו בפעליה בצבור קרבה. מי דמי? שעיר דראש חדש, דלמא לא מיתו מצבור, אבל הכא ודאי מיייתו! אלא טעמא דרב פפא מהכא, דכתיב: "כפר לעמה ישראל אשר פדית חי" – ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים, מדכתיב: "אשר פדית". מי דמי? התם, כולהו איתניון מגו דמכפרה אחיים, מכפרה נמי אמיתים. אלא הכא מי הוו חיים? אין, הכי נמי, דכתיב: "ורבים מהפהנים והלויים וראשי האבות וגו'". ודלמא מועטין הוו ולא רבים הוו! הכתיב: "(ולא הפירו בקול) [ואין העם מכירים קול] תרועת השמחה לקול ככי העם [וגו'] והקול נשמע עד למרחוק".^(י) והא מזידין הוו! הוראת שעה היתה. הכי נמי מסתברא, דאי לא תימא הכי – "אילים תשעים וששה כבשים שבועים ושבעה", כנגד מי? אלא הוראת שעה היתה, הכא נמי הוראת שעה היתה. תנו רבנן: מת אחד מן הצבור – חייבין, אחד מבית דין – פטורין. מאן תנא? אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב, רבי מאיר היא, דאמר: בית דין מביאים ולא צבור, הלכך מת אחד מן הצבור – חייבין, דהא קאים פוליה בית דין, מת אחד מבית דין – פטורין, דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין, ומשום הכי פטורין. מתקרי לה רב יוסף: ונוקמה לרבי שמעון, דאמר: בית דין עם הצבור, מת אחד מן הצבור – חייבין, דאין צבור מתים. מת אחד מבית דין – פטורין, כדאמרינן דחטאת שותפין היא!^(יז) אמר ליה אביי, שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: חטאת שותפין אינה מתה, דתניא: פה ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהם – ימותו פולן, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומר: ירעו, לפי שאין חטאת צבור מתה. אמר ליה רב יוסף: כהנים קא אמרת? שאני כהנים, דאיקרו קהל, דכתיב: "על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר".

אלא

מזידין הוו מתפפרים:
תנו רבנן מת אחד מן הצבור כגון שהורו ב"ד ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הצבור חיבין וכו':
מת אחד מן ב"ד והניא ליה מטאת שמת אחד מן השתפין דהניא כחטאת שמתו בפעליה אלא הא דאקרי להו שמתין לא משום דחטאת של שמתין דלחין שנים מביאין קרבן אלא הא דאקרי להו שמתין משום דלא מצי קרי להו צבור דהא לאו צבור נינהו הלכך קרי להו שמתין:
דלחין צבור מתים דלחין דין מיתה בצבור דכי גמירי מטאת שמתו בפעליה למיתה אולא בנחיד ולא בצבור:
שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת השתפין אינה מתה דתניא פה ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם – ימותו פולן, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו והא הכא דפר של יום הכפורים דהינו פר של אהרן הוי חטאת השתפין דכהנים מתפפרים בו והאמר רבי שמעון ירעו דלא הוי כחטאת שפפרו בפעליה בעלמא דלמיתה אולא משום דחטאת שתפית לאו כחטאת יחיד דמיא אלא כחטאת צבור דמיא והוא הדין כי מת אחד מן השתפין דלא כחטאת שמתו בפעליה דמיא אלא חטאת השתפין היא ואינה מתה והכא הוא דקאמר ירעו משום דהא כפרו בפעליה אבל היכא דמת אחד מן השתפין אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דקרבה חטאת השתפין אינה מתה הלכך לא מתוקמא כרבי שמעון:
רבי יהודה אומר בלן ימיתו דהכי ס"ל דאפי' חטאת צבור מתה:
אמר ליה רב יוסף כהנים קא למרת שאני כהנים דאקרי קהל דכתיב על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר דאתקש לקהל וכוון דאקרו קהל משום הכי קאמר רבי שמעון דפר חטאת דידהו כחטאת שעיר דקהל דמי דאינה מתה אבל כחטאת השתפין לעולם אימא לך דס"ל לרבי שמעון דכי מת אחד מן השתפין דלא קרבה וכי מת אחד מן בית דין פטור ואפתי נוקמה כר"ש:

עין משפט נר מצווה

א מו"י פו"ג מהל' שגגות הל' ב:

ב מו"י פד' מהל' פסולי

המוקדשין הל' א:

ג מו"י פד' מהל' פסולי המוקדשין

הל' א:

ד מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' א,

סמג עשין ריו:

ה מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ב:

ו מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ג:

ז מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ב:

מזיד ועָשָׂה שׁוּגָג. תּמנָה הִכָּח הוּי שׁוּגָג בִּלְא הוֹרָאָה אִי חָכִיל בִּשְׁתִּיקָה וְלֹא מְזִיד וְעָשָׂה שׁוּגָג. תּמנָה הִכָּח הוּי שׁוּגָג מוֹרָה לְאַחֲרִים כִּי אִם לַעֲצֻמוּ מֵה לִי בִשְׁתִּיקָה מֵה לִי בְּדַבּוּר: (אִין) [פְּהוֹרָאֵת] בֵּית דִּין כּו'. כּמָה עֲנִינִים שׁוּגָה הִכָּח מֵה שֶׁבֶּבֶר שְׁנָה בְּפָרָק קַמָּא אֱלָא מִשׁוּם דְּאִתִּי לְפָרוּשִׁי רִישָׁא אִמְאִי שְׁנָה לְהוֹרָאֵת צַבּוּר לַעֲנִן שׁוּגָג וְעָשָׂה כּו' מִשׁוּם דְּשׁוּוּ פֵר כּהֵן מִשִּׁיחַ וְצַבּוּר לְהִדְלִי: שׁוּגָג וְעָשָׂה שׁוּגָג פְּשִׁטָּא. לַעֲנִיל בִּפְ"ק (הוֹרְיוֹת ד':) דְּקַתְנִי שׁוּגָגִין וְעָשׂו שׁוּגָגִין לֹא פִרִּיךְ נִמִּי פְּשִׁיטָא וְגִרְיָךְ לּוֹמַר אֲגַב דְּתֵנָא הִכָּח דְּהִתֵּם לִיכָא לְשַׁנְיִי בְּהִדְכָא דְּהִיכִי סְלָקָא דַּעְתָךְ לְמִימַר דְּכוּלָּהּ סְנֵהֲדִין שֶׁכּחוּ מֵאִתָּה טַעַם הוֹרוּ:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

אֱלָא מַעֲתָה נִייתוּ פֵר בְּהוֹרָאָה! וְכִי תִימָא, הִכִּי נִמִּי – טְפִי לְהוּ שְׁבָטִים. אֱלָא אָמַר רַב אַחָא בְּרַבִּי יַעֲקֹב: שְׁבָטוּ שָׁל לִוִּי לֹא אֵיקְרוּ קָהֵל, דְּכָתִיב: "הִנְנִי מִפְּרֹדֶה וְהִרְבִּיתִּי וּנְתַתִּיךָ לְקָהֵל עַמִּים וְגוֹיִ". כּל שֵׁישׁ לוֹ אַחוּזָה – אֵיקְרִי קָהֵל, וְכָל שְׂאִין לוֹ אַחוּזָה – לֹא אֵיקְרִי קָהֵל. "אִם כּוֹ, חֲסָרִי לְהוּ שְׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים! אָמַר אֲבָי: "אֲפָרִים וּמִנְשָׁה כְּרָאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי". אָמַר רַבָּא, וְהָא כְּתִיב: "עַל שֵׁם אַחִיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם", לְנִחְלָה הוֹקְשׁוּ וְלֹא לְדָבָר אַחֵר! וְלֹא? וְהָא חִלּוּקִין בִּדְגָלִים! בְּנִחְלָתוֹן כֹּהֵה חֲנִייתוֹ, כִּדִּי לְחִלּוֹק כְּבוֹד לְדְגָלִים. וְהָא חִלּוּקִים בְּנִשְׂאִיִּים! הֵהוּא, לְחִלּוֹק כְּבוֹד לְנִשְׂאִיִּים. דְּתַנָּא: שְׁלֹמָה עָשָׂה שְׁבָעָה יָמִי חֲנוּפָה, וּמָה רָאָה מִשָּׂה לַעֲשׂוֹת שְׁנִים עֶשֶׂר יָמִי חֲנוּפָה? כִּדִּי לְחִלּוֹק כְּבוֹד לְנִשְׂאִיִּים. מַאי הָוִי עֲלֵה? ^(א)תָּא שְׁמַע, דְּתַנָּא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמַר, חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת: וְלֵד חֲטָאת, וּתְמוּרַת חֲטָאת, וְחֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה, וְחֲטָאת שְׁנִיתְכִּפּוּרוּ בְּעֲלִיָּה, וְחֲטָאת שְׁעֵבְרָה שְׁנִתָּה. וְאִי אַתָּה יְכוּל לּוֹמַר וְלֵד חֲטָאת בְּצַבּוּר, שְׂאִין צַבּוּר מִפְּרִישִׁין נִקְבָּה. וְאִי אַתָּה יְכוּל לּוֹמַר תְּמוּרַת חֲטָאת בְּצַבּוּר, שְׂאִין תְּמוּרָה בְּצַבּוּר. וְאִי אַתָּה יְכוּל לּוֹמַר חֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה בְּצַבּוּר, שְׂאִין צַבּוּר מֵתִים. ^(ב)שְׁנִיתְכִּפּוּרוּ בְּעֲלִיָּה וְשְׁעֵבְרָה שְׁנִתָּה – לֹא שְׁמַעְנוּ, יְכוּל יָמוּתוּ? אָמַרְתָּ: "לְמוֹד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ, מָה מְצִינּוּ בּוֹלֵד חֲטָאת וּתְמוּרַת חֲטָאת וְשְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה – בְּיָחִיד דְּבָרִים אָמוּרִים וְלֹא בְּצַבּוּר, אֲף שְׁנִיתְכִּפּוּרוּ בְּעֲלִיָּה וְשְׁעֵבְרָה שְׁנִתָּה – בְּיָחִיד דְּבָרִים אָמוּרִים וְלֹא בְּצַבּוּר. וְכִי דָנִין אָפְשֵׁר מִשְׂאִי אָפְשֵׁר? רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּחַד מְקוֹם גָּמִיר. הִדְרִן עֲלָךְ הוֹרוּ בֵּית דִּין "מִתְנִי" כֹּהֵן מְשִׁיחַ לַעֲצֻמוּ שׁוּגָג וְעָשָׂה שׁוּגָג – מִבִּיא

הורה

פֵּר. שׁוּגָג וְעָשָׂה מְזִיד, מְזִיד וְעָשָׂה שׁוּגָג – פְּטוּר, שְׁהוֹרָאת כֹּהֵן מְשִׁיחַ לַעֲצֻמוּ פְּהוֹרָאת בֵּית דִּין לְצַבּוּר. גְּמִי' שׁוּגָג וְעָשָׂה שׁוּגָג – מִבִּיא פֵּר. פְּשִׁיטָא! 'אָמַר אֲבָי: הִכָּא בְּמַאי עָסְקִינָן? כְּגוֹן שְׁהוֹרָה, וְשִׁכַּח מַאיִזָּה טַעַם הוֹרָה, וּבִשְׁעָה שִׁטְעָה אָמַר: הֲרִינִי עוֹשָׂה עַל דַּעַת הוֹרָאתוֹ, דְּמַהוּ דְּתִימָא: כִּינּוּ דְּאִילּוּ מִתִּידַע לִיה, [שְׁמָא] הֲדַר בִּיה – כְּמִזִּיד דְּמִי וְלֹא לְחִיִּיב, קָא מִשְׁמַע לֵן. ^(א)מְזִיד וְעָשָׂה שׁוּגָג כּו'. מָנָא הֲנִי מִיִּלִּי? דְּתַנּוּ רַבְּנּוּ: "לְאַשְׁמַת הָעַם", הָרִי מְשִׁיחַ בְּצַבּוּר. שְׁיָכוּל, וְהֵלֵא דִין הוּא: צַבּוּר

שְׁבָטִים לר"ש הָוִין י"ג שְׁבָטִים וְתַנּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמַר י"ג פְּרִים פֵּר לְכָל שְׁבָט וְשָׁבַט וּפֵר לַב"ד קֵלָא הֵוּוּ אֱלָא י"ב שְׁבָטִים: אֱלָא אָמַר רַב אֲחָא בְּרַ יַעֲקֹב שְׁבָטוּ שָׁל לִוִּי לֹא אֵיקְרִי קָהֵל וְהוּא הֲדִין לְכַהֲנִים דְּלֹא אֵיקְרוּ קָהֵל דְּכַהֲנִים הָוִין בְּכָלל שְׁבָט לִוִּי (וְאִכְתּוּ נִוְקָמָה) כֹּר' שְׁמַעוֹן: וְנִתְתִּיר. לְקָהֵל עַמִּים וְנִתְתִּי אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְזִרְעֶךָ אֲחִירָךְ אֲחֻזַּת עוֹלָם (בְּרַאשִׁית מו, ז) וְעָתָה שְׁנִי-בְנִיד הַנּוֹלָדִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד-בָּאִי אֵלֶיךָ מִצְרִימָה לִי-הֵם אֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרָאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ-לִי [בְּרַאשִׁית מו, ה] וּמוֹלֶדֶתְךָ אֲשֶׁר-הוֹלֶדְתָּ אֶחְיָהֶם לָךְ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחִיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם [בְּרַאשִׁית ו, י] אִם הִכְתּוּ הַפְּשִׁיט יִחָטֵא לְאַשְׁמַת הָעַם וְהִקְרִיב עַל חֲטָאוֹתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר-זָבָחַר תָּמִיד לִיתְהוּ לַחֲטָאת [ויקרא ז, י]

לא: וְכִי דָנִין אָפְשֵׁר מִשְׂאִי אָפְשֵׁר הָא וְלֵד חֲטָאת וּתְמוּרַת חֲטָאת וְשְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה אִי אָפְשֵׁר בְּצַבּוּר וְקָא אָמַר מֵה מְצִינּוּ: הָא לֹא קָשִׁיָא דְלֹא הוּי דָּנִין אָפְשֵׁר מִשְׂאִי אָפְשֵׁר מִשׁוּם דר"ש בְּחַד מְקוֹם גָּמִיר לְהוּ דְּכִי נַעֲטוּוּ יִשְׁרָאֵל עַל ד' חֲטָאוֹת בְּחַד מְקוֹם גָּמִיר לְהוּ הַלֵּכָה לַמִּשָּׁה מַסִּינִי שְׁיָהּוּ נְהוּגוֹת יַחַד בְּמְקוֹם אֶחָד אוֹ בְּיָחִיד אוֹ בְּצַבּוּר וְקָא זִיק ר"ש אִי ס"ד בְּצַבּוּר הֲגֵךְ כּוּלָּהּ מִי אִיתְגַּהּוּ יַחַד בְּצַבּוּר אֱלָא ש"מ דְּבִיחִיד אִלְמוּרָה וְלֹא בְּצַבּוּר דְּכִי הִיכִי שְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה וְלֵד חֲטָאת וּתְמוּרַת חֲטָאת לִיתְגַּהּוּ בְּצַבּוּר ה"נ שְׁכַפְּרוּ בְּעֲלִיָּה וְשַׁעֲבָרָה שְׁנִתָּה לִיתְגַּהּוּ בְּצַבּוּר דַּעַל כְּרַחֲוִין וְלִמַּד סְתוּם מִן הַמְּפָרָשׁ וְהִכִּי אֲמַרִּינּוּ בְּמַם' תְּמוּרָה בְּפ' יֵשׁ בְּהִרְבְּנוּת יָחִיד (ד' טז): אָמַר ר"ש כֵּן לְקִישׁ אֲרַבַּע נְתַנּוּ לָהֶם דְּמִתּוֹת וְהִסְמִישִׁי' וְרַעָה וְיַחַד נְתַנּוּ שְׁיָהּוּ נְהוּגוֹת בְּמִקּו' א' וּמִסַּפֵּךְ הָעֲמִידוּס עַל חֲמַשׁ שְׁיָהּוּ חֲמַשְׁתּוּן מִתּוֹת וְאִי ס"ד דְּאֲרַבַּע נְתַנּוּ לָהֶם בְּצַבּוּר הֲגֵךְ כּוּלָּהּ ד' מִתּוֹת מִי אִיתְגַּהּוּ בְּצַבּוּר הָא לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ דְּאָפְשֵׁר בְּצַבּוּר אֱלָא שְׁנִים וְתוּ לֹא אֱלָא עַל כְּרַחֲךָ וְלִמַּד סְתוּם מִן הַמְּפָרָשׁ וְקָא זִיקָא מֵהָא מִתְּנִיתָא דְּכִי הִיכִי דְּאָמַר ר"ש ה' חֲטָאוֹת מִתּוֹת בְּיָחִיד וְלֹא בְּצַבּוּר דְּמַהִּיא דְּקָאֵא זִיק ר"ש בְּיָחִיד וְלֹא בִשְׁתַּפִּין דְּהִינּוּ ב"ד מִשׁוּם דְּאִי אַתָּה יְכוּל לּוֹמַר וְלֵד חֲטָאת בִשְׁתַּפִּין שְׂאִין הַשְׁתַּפִּין מִבִּיאִין נִקְבָּה דְּפֵר וְשַׁעִיר הוּא דְּמִבִּיאִין וְאִי אַתָּה יְכוּל לּוֹמַר תְּמוּרַת חֲטָאת בִּשְׁתַּפּוּת שְׂאִין תְּמוּרָה בִּשְׁתַּפִּין דְּעֲלָמָא וּכ"ש שׁ בִּב"ד דֵּה"נ תַּנּוּ בְּמַם' תְּמוּרָה (דף יג.) אִין הַשְׁתַּפִּין עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְיִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפָרָשׁ מֵה מְצִינּוּ בּוֹלֵד חֲטָאת וּתְמוּרַת חֲטָאת בְּיָחִיד דְּבָרִים אָמוּרִים וְלֹא בִשְׁתַּפִּין אֲף חֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֲלִיָּה וְשִׁכַּפְּרוּ (עַל) בְּעֲלִיָּה וְשַׁעֲבָרָה שְׁנִתָּה בְּיָחִיד וְלֹא בִשְׁתַּפִּין דְּחֲטָאת שְׁמִת אֶחָד מִן הַשְׁתַּפִּין קְרַבָּה הַלְבָּךְ הָא דְּקַתְנִי מֵת אֶחָד מִב"ד פְּטוּר לֹא מִתְּקוּמָא אֲלֻבָּא דר"ש: פָּרָק שְׁנִי הוֹרָה כֹּהֵן מְשִׁיחַ מִתְּנִי' הוֹרָה כֹּהֵן מְשִׁיחַ הוֹרָה שׁוּגָג וְעָשָׂה מְזִיד אוֹ שְׁהוֹרָה מְזִיד וְעָשָׂה שׁוּגָג פְּטוּר מִתְּרַבָּן שְׁהוֹרָאֵת כֹּהֵן מְשִׁיחַ לַעֲצֻמוּ בְּהוֹרָאֵת ב"ד לַצַּבּוּר מֵה הוֹרָאֵת ב"ד לַצַּבּוּר אִין חִיבִין אֱלָא עַל הַעֲלָם דְּבָר עַם שְׁגַבַּת מַעֲשָׂה אֲף הוֹרָאֵת כֹּהֵן מְשִׁיחַ לַעֲצֻמוּ אִינוּ חִיב אֱלָא עַל הַעֲלָם דְּבָר עַם שְׁגַבַּת מַעֲשָׂה בְּמִתְרַשׁ בְּמִתְרַא לְאַשְׁמַת הָעַם הָרִי מְשִׁיחַ בְּצַבּוּר וְכִי הוֹרוּ בֵּית דִּין מְזִידִין וְעָשׂו קָהֵל שׁוּגָגִין לֹא הֵוִי הוֹרָאָה וְהֵוִי שְׁגַבַּת מַעֲשָׂה לְחוּזִיה וְהוּוּ יָחִידִין וּמִייתוּ כָּל חַד וְחַד נִקְבָּה אוֹ שַׁעִירָה אֲבָל כֹּהֵן מְשִׁיחַ כִּי הוֹרָה מְזִיד וְעָשָׂה שׁוּגָג לֹא דִינָה בְּיָחִיד וּפְטוּר לְגִמְרִי דְּהִכִּי אֲמַרִּינּוּ בְּפָרָק בְּתִרָא (דף יא.) מַעַם הָאֶרֶץ פִּרְטוּ לְמִשִּׁיחַ דְּאִינוּ מִבִּיא קִרְבָּן בְּשַׁגְּבַת מַעֲשָׂה: גַּמ' שׁוּגָג וְעָשָׂה שׁוּגָג מִבִּיא פֵּר פְּשִׁיטָא דְּכִי הוֹרָה בְּשׁוּגָג וְעָשָׂה שׁוּגָג דְּהֵוִי שׁוּגָג מַעֲגִילָא וּמִבִּיא פֵּר קִרְבָּן: מַהוּ דְּתִימָא בִּינוּ דְּאִי מִתְּנִידַע לִיָּה מֵאִתָּה טַעַם הוֹרָה שְׁמָא הִיָּה חוּזַר בּוּ מֵאוֹתוּ טַעַם וְכִי שְׁכַח הֵהוּא טַעְמָא וְאֲף עַל פִּי כֵן הוּא עוֹשָׂה וְתוּלָה בְּהוֹרָאֵתוּ רַאשׁוֹנָה יִימָא בְּמִזִּיד דְּמִי וְלֹא מִחִיב קִרְבָּן קָא מַשְׁמַע לֵן: (שְׁיָכוּל לְגַמַר מִדִּין קַל וְחִמְרַ שְׁמִשִּׁיחַ בְּצַבּוּר וְלֹא צִרִיךְ לְמַכְתָּב לְאַשְׁמַת הָעַם אַע"ג דְּאִילוּ לֹא נִקָּמַר לְאַשְׁמַת הָעַם הָיִיתִי לְמַד מִן הַדִּין):

 מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ו ט; תוספתא זבחים

ב משנה תמורה; תוספתא

תמורה

ג ספרא ויקרא דבורא דחובה

פרק ב א-ב; ספרא ויקרא דבורא

דחובה פרק ט א; ספרא ויקרא

דבורא דחובה פרק ב ז

 תורה אור השלם
--

ויאמר אלי הנוני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את־הארץ הזאת לזרעך אחריו אֲחֻזַּת עוֹלָם (בְּרַאשִׁית מו, ז)

ועתה שני-בניך הנוֹלָדִים לָךְ

בארץ מצרים עד־באי אליך

מצרימה לִי־הֵם אֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה

כראובן ושמעון יהיו־לי [בראשית מו, ה]

ומוֹלֶדֶתְךָ אֲשֶׁר־הוֹלֶדְתָּ אֶחְיָהֶם

לָךְ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחִיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם [בראשית ו, י]

אם הכתו הפשיט יחטא לאשמת

העם והקריב על חטאתו אשר

חטא פֶּר-זָבָחַר תָּמִיד לִיתְהוּ

לחטאת [ויקרא ז, י]

דײַתבי בתרי מקומות וקמורו בחד אסורא.

הוראָתן הוראָה דהאָ דזשעין לעיל מפּלֵא כב"ד סָהִיּה לָהֶן ללמד ולא למדו וּהִכָּא מאי אַצְטְרַכִּין ללמד בין דבאסור אָחד הורו וּשְׁנִיָּהּ הורו שְׁנֵה וּנְרָאָה כּספּרים דְּנִרְכּוּ מֵלֶמַּל דְּרַב טַפִּי בְּשׂוּין דְּתַר דְּמוּנִי בְּתַרִּי אסורי: נֶאֱמַר פֶּאן מַעֲיָנִי. תּמָּה לְלַעִיל כּפ"ק מִשְׁמַע בְּדַבְרֵי אֲפִי' לָא יִדְעִין שְׂאָר מַצֵּת אֵלֶּא מַעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים וּהִכָּא מִשְׁמַע אִיפֻכָּא וי"ל דְּאֲפִי' נָמִי הִכִּי בְּעִי לְמִילָף כִּי הִכָּא דְּעִינִי דְּעַבְדוּת כּוֹכְבִּים לֹא פְּשׁוּט לָן שְׂהֹא כ"ד אֵלֶּא ה"ק יִלְפִּין עֵינֵי עֵינֵי כְּלוּמַר הִאִי עֵינֵי דְּעַבְדוּת כּוֹכְבִּים יִלְפִּין מִשְׂאָר מַצֵּת שְׂהֹא כ"ד וְהִזֵּר יִלְפִּין הֵהוּא מַעֲיָנִי מֵהִאִי לַעֲגֹן זֶה דְּכִי הִכִּי דְּגַבִּי עַבְדוּת כּוֹכְבִּים מַעֲשֶׂה תְּלוֹי בְּקַהֲל כְּדַמְשַׁמַּע גִּישְׁתָּהּ ה"נ הִאִי עֵינֵי דְּשֹׂאֵר מַצֵּת: דת"ר יִשְׁנֹו יָכוֹל יִהְיֹו חִיבִין עַל שְׁגַת מַעֲשֶׂה. תּמָּה לְמֵאִי אַצְטְרַיִךְ הִא כְּבַר יִלְפִּין מִדְּבַר דְּבַר דְּמַקְנַת דְּבַר דְּשֵׁין וְהֹא לֹא שִׁיךְ כִּי אִם בְּהוֹרָאָה וְעוֹד אִין יִהְיֹו חִיבִין עַל שְׁגַת מַעֲשֶׂה לָּמ"ד כ"ד מְבִאִין פֶּר טוֹבִיָּה חָטָא וְזוּד מַנְגִיד מַה חָטָאוּ כ"ד וְעוֹד תִּנְיָא פ"ק עַם הָאֶרֶץ לְרַבּוּת אֲפִי' רַבּוּ וְאֲפִי' כְּלוּ דְּמִייתֵי שְׁעִירָה או כַּשְׂכָּה וְלֹא פֶּר. וי"ל דְּאִי לֹא דַמְשַׁמַּע דְּזִשְׁעִין הָעֵלֶם דְּבַר לֹא הֵיִינוּ אוּמְרִים שׁכ"ד יִהְיֹו חִיבִין אֵלֶּא צַבּוֹר דַּע"נ לְלַעִיל דְּרִשְׁטִין דַּמְשַׁשֶּׁה תְּלוֹי בְּקַהֲל וְהוֹרָאָה תְּלוֹיָה כב"ד הַשְׂתַּא מִיֵּהוּ לֹא דְּרִשְׁטִין הִכִּי מִיֵּהוּ דְּקוּשָׁא דְּדַבַּר צ"ל דְּמַתְּחִלָּה צְרִיךְ לְמִילָף הוּא וְאִח"כ לוימר דְּבַר וְלֹא כָּל הַגּוֹף:

הורה כהן משיח פרק שני הוריות

תּמָּה מֵאִי אַצְטְרַיִךְ בְּשׂוּין אֲפִי' לֹא שׁוּו נָמִי

אָמַר רַב פֶּפֶּא: כְּגוֹן שְׁהִיּוּ מוּפְלִין שְׁנִיָּהֶן. סָבַר אֲבִי' לְמִימַר: חָטָא בְּפִנֵּי עַצְמוֹ וְעַשָּׂה בְּפִנֵּי עַצְמוֹ הִכִּי דְּמִי? דִּיתְבִּי בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת וְקָא מוֹרוּ בְּתַרִּי אִיסוּרִי, אָמַר לִיה רַבָּא: אִטּוּ שְׁנֵי מְקוֹמוֹת גּוֹרְמִין? אֵלֶּא אֲפִילוּ יְתִבִּי בְּחַד מְקוֹם, וְכִיּוֹן דְּקָא מוֹרוּ בְּתַרִּי אִיסוּרִי – חָטָא בְּפִנֵּי עַצְמוֹ הוּא. פְּשִׁיטָא: הוּא בְּחֻלְבּ וְהוֹ בַּעֲבֹדָה זָרָה – חָטָא בְּפִנֵּי עַצְמוֹ הוּא, דְּהָא חֲלוּקִין בְּטַעַמִּיָּהּ, וְחֲלוּקִין בְּקִרְבָּנוּת. דְּהוּא כְּפַר, וְהוֹן כְּפַר וְשְׁעִיר – דְּהָא קָא מִיִּיתֵי הִנֵּי שְׁעִיר, וְהוּא לֹא מִיִּיתִי. וְכָל שְׂכָן הוּא בַּעֲבֹדָה זָרָה וְהוֹ בְּחֻלְבּ, דְּחֲלוּקִין בְּקִרְבָּנוּתֵיהֶן [לְגַמְרִי] – דְּהוּא שְׁעִירָה, וְאִינְהוּ פֶּר, אֵלֶּא הוּא בְּחֻלְבּ הַמְכַסֶּה אֶת הַתָּרַב, וְהוֹן בְּחֻלְבּ שְׁעַל הַדִּקְדִין, מַהוּ? מִי אָמְרִינוּ: אַף עַל גַּב דְּקִרְבָּנָן שְׁוֵה, כִּיּוֹן דְּמַתְרִי קִרְאִי קֶאֱתוּ, הֵא פְּלִיגִין בְּטַעַמִּיָּהּ, או דְּלֶמָּא שָׁם חֻלְבּ אָחַד הוּא? אִם תִּמְצָא לוימר שָׁם חֻלְבּ אָחַד הוּא, הוּא בְּחֻלְבּ וְהוֹן בְּדָם, מַהוּ? מִי אָמְרִינוּ: בְּטַעַמִּיָּהּ הֵא פְּלִיגִין, או דְּלֶמָּא כִּיּוֹן דְּשׂוּין בְּקִרְבָּן בְּתַר קִרְבָּן אֲזַלִּינוּ? תִּיקוּ. שְׂאִין בֵּית דִּין חִיִּיבִין עַד שְׁיֹורוּ לְכַטֵּל מַקְצַת וּלְקַיִּים מַקְצַת וכו'. מְנַלְן דְּעַד שְׁיֹורוּ לְכַטֵּל מַקְצַת וּלְקַיִּים מַקְצַת? כִּדְאֻמְרִינוּ בְּאִידָהּ פִּירְקִין: "וְנִעְלָם דְּבַר" – "דְּבַר" – וְלֹא כָּל הַגּוֹף. וְכֹן הַמְּשִׁיחַ. מְנַלְן? דְּכַתִּיב: "לֹא־שָׁמַת הָעָם", הֲרִי מְשִׁיחַ כְּצַבּוֹר.^(ט) וְלֹא בַּעֲבֹדָה זָרָה כּו'. מְנַלְן? דְּתַנּוּ רַבָּנַן: לָפִי שְׁיִצְאָה עֲבֹדָה זָרָה לְדוּן בַּעֲצָמָה, יָכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין עַל עֲקִירַת מַצִּוָּה פּוּלָה? ^(י)נֶאֱמַר כֹּאן "מַעֲיָנִי", וְנֶאֱמַר לְהֵלֹן "מַעֲיָנִי". מַה לְּהֵלֹן בְּבֵית דִּין, אַף כֹּאן נָמִי בְּבֵית דִּין. וּמַה לְּהֵלֹן "דְּבַר" וְלֹא כָּל הַגּוֹף, אַף כֹּאן נָמִי "דְּבַר" וְלֹא כָּל הַגּוֹף. ^(י"א)מִתְנֵי אִין חִיִּיבִין אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת הַמַּעֲשָׂה, וְכֹן הַמְּשִׁיחַ, וְלֹא בַּעֲבֹדָה זָרָה – אִין חִיִּיבִין אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה. ^(י"ב)יִשְׁגּוּ וְנִעְלָם דְּבַר", אִין חִיִּיבִין אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה. וְכֹן הַמְּשִׁיחַ. מְנַלְן? דְּכַתִּיב: "לֹא־שָׁמַת הָעָם", הֲרִי מְשִׁיחַ כְּצַבּוֹר. וְלֹא בַּעֲבֹדָה זָרָה אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה. מְנַלְן? ^(י"ג)דְּתַנּוּ רַבָּנַן: לָפִי שְׁיִצְאָה עֲבֹדָה זָרָה לְדוּן בַּעֲצָמָה, יָכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין עַל שְׁגַת הַמַּעֲשָׂה? נֶאֱמַר כֹּאן "מַעֲיָנִי" וְנֶאֱמַר לְהֵלֹן "מַעֲיָנִי", מַה לְּהֵלֹן אִין חִיִּיבִין אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה, אַף כֹּאן אִין חִיִּיבִין אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה. וְאִילוּ מְשִׁיחַ בַּעֲבֹדָה זָרָה לֹא קִתְּנִי, מִתְּנִיתִין מַנִּי? רַבִּי הִיא. ^(י"ד)דְּתַנְיָא: מְשִׁיחַ בַּעֲבֹדָה זָרָה – רַבִּי אוֹמַר: בְּשִׁגְגַת מַעֲשָׂה. וְחֻכְמִים אוּמְרִים: בְּהָעֵלֶם דְּבַר. וְשׂוּין שְׁבִשְׁעִירָה, וְשׂוּין שְׂאִין מְבִיא אֲשָׁם תְּלוֹי. וְתַסְבְּרָא: בְּזוּזוֹנוּ כֶּרֶת וּבִשְׁגָגָתוּ חֲטָאת מִי קִתְּנִי? ^(טו)אֵלֶּא תְּנִי הֵא הוּא הַדִּין לְהָא. הִכָּא נָמִי תִנָּא הֵא וְהוּא הַדִּין לְהָא. מֵאִי טַעַמָא דְּרַבִּי? אָמַר קִרָּא: "וּכְפַר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׁגֵגַת בְּחֻטָּאהּ בִּשְׁגָגָה". "הַנֶּפֶשׁ" – זֶה מְשִׁיחַ, "הַשְּׁגֵגַת" – זֶה נְשִׂא, "בְּחֻטָּאהּ בִּשְׁגָגָה" – רַבִּי סָבַר: חָטָא זֶה בִּשְׁגָגָה יְהֵא. וְרַבָּנַן סָבְרִי: מִי שְׁחַטָּאתוּ בִּשְׁגָגָה, יֵצֵא מְשִׁיחַ שְׂאִין חֲטָאתוּ בִּשְׁגָגָה אֵלֶּא בְּהָעֵלֶם דְּבַר. וְשׂוּין שְׁבִשְׁעִירָה כִּפְיָחִיד. מְנַלְן? דְּאָמַר קִרָּא: "וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת" – אָחַד יָחִיד וְאָחַד נְשִׂא וְאָחַד מְשִׁיחַ – כּוּלָם בְּכָלִל "נֶפֶשׁ אַחַת" הֵן.

וְשׂוּין

עַצְמוֹ אַע"נ דְּהוֹרָאָה דִּידְהוּ הִנֵּי הוֹרָאָה מַעֲלִיא אֲפֵלּוּ הִכִּי מִתְּכַפֵּר בְּפִנֵּי עַצְמוֹ מִשּׁוֹם דְּקָא מוֹרוּ בְּשִׁנֵּי אִסוּרֵי חָטָא עַם הַצַּבּוֹר אַע"נ דְּהוּא מַפְלֵא דְּהוֹרָאָה דִּידְהּ הִנֵּי הוֹרָאָה מַעֲלִיא אֲפ"ה מִתְּכַפֵּר עַם הַצַּבּוֹר מִשּׁוֹם דְּקָא מוֹרוּ בְּחֻלָּא אִסוּרָא: בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת מְשִׁיחַ בְּמָקוֹם אָחַד וּכ"ד בְּמָקוֹם אַחֵר: בְּטַעַמִּיָּהּ בְּפַסּוּקִים דְּחֻלְבּ וְעַבְדוּת כּוֹכְבִּים מִתְרִי קִרְאִי נִפְקִי: וְחֲלוּקִין בְּקִרְבָּנוּת דב"ד מִיִּיתֵי שְׁעִיר אַעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים וְהוּא לֹא מִיִּיתֵי שְׁעִיר: הוּא שְׁעִירָה לַחוּזִיָּה דְּכַתִּיב בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים בְּפַרְשַׁת שְׁלַח לָךְ אֲנִשְׁוּם וְאִם נָפֶשׁ דְּאָחַד יָחִיד וְאָחַד נְשִׂא בַּמַּשְׁמַע: הוּא בְּחֻלְבּ הַמְכַסֶּה אֶת הַתָּרַב דְּהוּי דְּבַר שְׂאִין הַצְלוּקִים מוֹדִין דְּהֹא לֹא מִפְּרַשׁ קִרָּא מֵאִי נִיֵּהוּ דְּאֲפִי' אִמוּרָאִי פִּלְגִי בַּשְּׁחִיטַת חֲלוּן בְּאֵלּוּ טְרַפּוֹת (חֲלוּן דָּף נ:׃) מֵאִי נִיֵּהוּ כְּרָם הַפְּנִימִי וּכ"ס חֻלְבּ שְׁעַל גַּבִּי הַדְּקִים שְׂאִין הַצְלוּקִים מוֹדִין דְּהֹא לֹא כַּתִּיב בְּהִדְיֹא אִי נָמִי דְּהוּרִי בְּחֻלְבּ שְׁעַל הַתָּרַב כִּין בְּכֹזִית לְפַחוֹת מַכּוּזִית דְּכּוּזִית לֹא כַּתִּיב בְּהִדְיֹא וְהִי דְּבַר שְׂאִין הַצְלוּקִין מוֹדִין: אַע"נ דְּקִרְבָּנָן שְׁנֵה דְּהֵן כְּפַר וְהוּא כְּפַר: כִּיּוֹן דְּמַתְרִי חֲרָאִי קָא אִתּוּ בְּדִאֻמְרִין לַעִיל בְּפִרְקָא קַמָּא (הוֹרִיִּית דָּף ג.) וְאֵת הַחֻלְבּ וי"ו יִתִּירָא לְהִבִּיא חֻלְבּ שְׁעַל גַּבִּי הַדְּקִין: הֵא פִּלְגִינִין בְּטַעַמִּיָּהּ הֵא חֲלוּקִים בְּפַסּוּקִים וּמִתְּכַפֵּר בְּפִנֵּי עַצְמוֹ: או דְּלֶמָּא שָׁם חֻלְבּ אָחַד הוּא וְהוֹרָה עַם הַצַּבּוֹר הוּא וּמִתְּכַפֵּר עַם הַצַּבּוֹר: וְהוֹן בְּדָם כְּגוֹן בְּדָם הַמְּבֻלַּע בְּאִיבָרִים או כִּין כּוּזִית לְפַחוֹת מַכּוּזִית וְהִי דְּבַר שְׂאִין הַצְלוּקִין מוֹדִין: דְּתַר חֲרָבֹן אֲזַלִּינוּ דְּכִיּוֹן דְּשׂוּין בְּקִרְבָּן הוֹרָה עַם הַצַּבּוֹר הוּא וּמִתְּכַפֵּר עַם הַצַּבּוֹר תַּקּוּ: לָפִי שְׁיִצְאָה עַבְדוּת כּוֹכְבִּים מַפְלֵא פֶּר הָעֵלֶם דְּבַר שֵׁל צַבּוֹר לְדוּן בַּעֲצָמוּ בְּהִבָּאת פֶּר וְשְׁעִיר: נֶאֱמַר פֶּאן בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים מַעֲיָנִי וְהִהּ אִם מַעֲיָנִי הַעֲדָה: וְנֶאֱמַר לְהֵלֹן מַעֲיָנִי וְנֶעֱלַם דְּבַר מַעֲיָנִי הַקַּסֵּל: מַה לְּהֵלֹן כ"ד דְּכַתִּיב וְנֶעֱלַם דְּבַר מַעֲיָנִי הַקַּסֵּל וְעַשׂו וְאֻמְרִין לַעִיל בַּפ"ק (הוֹרִיִּית דָּף ה.) הוֹרָאָה תְּלוּיָה כב"ד דְּכַתִּיב וְנֶעֱלַם דְּבַר מַעֲיָנִי הַקַּסֵּל דְּהִינוּ כ"ד וּמַעֲשֶׂה תְּלוֹי בְּקַהֲל דְּכַתִּיב הַקַּסֵּל וְעַשׂו וּבַעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים לֹא כַּתִּיב כ"ד דְּכַתִּיב וְהִהּ אִם מַעֲיָנִי הַעֲדָה גִּישְׁתָּהּ לִשְׁגָהּ וְאִי ס"ד כ"ד וְהֵא אִין מַעֲשֶׂה תְּלוֹי כב"ד אֵלֶּא בְּקַהֲל דְּהִכָּא כַּתִּיב מַעֲיָנִי הַעֲדָה גִּישְׁתָּהּ דְּהִינוּ מַעֲשֶׂה אֵלֶּא מַה לְּהֵלֹן כ"ד דְּכַתִּיב בְּפַרְשַׁת וַיִּקְרָא אֶף כֹּאן בֵּית דִּין: מִתְנִי' אִין חִיבִין בְּקִרְבָּן וכו' אִין כ"ד חִיבִין חֲרָבֹן אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה וְכֹן הַמְּשִׁיחַ וְצַבּוֹר הוּא דְּכִי עֲבָדִי בַּשְּׁגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה מִיִּיתֵי כַּל חַד וְחַד כַּשְׂכָּה או

שְׁעִירָה דְּזִינְיָהֶם פִּיחִידִים דְּכִיּוֹן דְּלֹא עַשׂו ע"פ כ"ד מַחֲלָקִי כּוּלָּהּ מְהֻדָּי וְהוּוּ וְחִידִים וְיַחֲידִים חִיבִין בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה אֲבָל מְשִׁיחַ בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה פְטוֹר מַכּוּלִם כְּדֹאמַר לְקַמֵּן בְּפִרְקָא בְּתַרָא (הוֹרִיִּית דָּף יא.) מַעַם הָאֶרֶץ פֶּרְטוּ לְמִשִּׁיחַ דְּאִינוּ מְבִיא בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה כְּלָן וְהִינוּ דְּקֹאמַר יֵצֵא מְשִׁיחַ שְׂאִין חֲטָאתוּ בַּשְּׁגַגָה מַעֲשֶׂה וכו': גִּמ' וְאֵלוּ מְשִׁיחַ בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים לֹא קִתְּנִי דְּקִתְּנִי וְלֹא בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים אִין חִיבִים אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה וְלֹא קִתְּנִי וְכֹן הַמְּשִׁיחַ וּמִדְּלֵא קִתְּנִי וְכֹן הַמְּשִׁיחַ מַפְלֵא דְּמַשִּׁיחַ בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים חִיב בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה: מִתְנִי' מַי ר' הִיא דְּתַנְיָא מְשִׁיחַ בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים ר' אוֹמַר בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה: וּחכ"א בְּהָעֵלֶם דְּבַר כְּלוּמַר עַם שְׁגַת מַעֲשֶׂה בְּשֹׂאֵר מַצֵּת וְשׂוּין שְׂאִין מְבִיא שׁוּם אֲשָׁם תְּלוֹי: וְתַסְבְּרָא דְּלוּנוּ כֶּרֶת וְשְׁגָגָתוּ חֲטָאת דַּעֲבֹד' כּוֹכְבִּי' דְּקִתְּנִי וְלֹא בַּעֲבֹד' כּוֹכְבִּים אֵלֶּא עַל דְּבַר שְׁחִיבִין עַל זְוִינוּ כֶּרֶת וְעַל שְׁגָגָתוּ חֲטָאת מִי קִתְּנִי וְכֹן הַמְּשִׁיחַ וְהֵא חִי' ל' דְּמַשִּׁיחַ נָמִי בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים אִינוּ חִיב אֵלֶּא עַל דְּבַר שְׁזוּזוֹנוּ כֶּרֶת וְעַל שְׁגָגָתוּ חֲטָאת בְּדִאֻמְרִי' לְקַמֵּן נֶאֱמַר כֹּאן עֲלִיהּ כו' לֹא־שָׁמַת הָעָם הֲרִי מְשִׁיחַ בְּצַבּוֹר וְאֲפִי' הִכִּי לֹא קִתְּנִי בְּמַתְנִי' וְכֹן הַמְּשִׁיחַ: אֵלֶּא תִנָּא בְּהֹא דְּבַר שְׁחִיבִין עַל זְוִינוּ כֶּרֶת וְשְׁגָגָתוּ חֲטָאת בְּשֹׂאֵר מַצֵּת וְכֹן הַמְּשִׁיחַ וְהוּא הַדִּין בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים דְּמַשִּׁיחַ צַבּוֹר דְּאִינוּ חִיב בַּעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים אִינוּ חִיב אֵלֶּא עַל דְּבַר שְׁזוּזוֹנוּ כֶּרֶת וְעַל שְׁגָגָתוּ חֲטָאת בְּדִאֻמְרִי' לְקַמֵּן נֶאֱמַר כֹּאן עֲלִיהּ וְכֹן הַמְּשִׁיחַ וְהוּא הַדִּין לַעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים דְּמַשִּׁיחַ צַבּוֹר כִּי הִכִּי דְּאִין כ"ד חִיבִין עַל עֲבֹדַת כּוֹכְבִּים אֵלֶּא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה וְלֵאלָא כְּרַבִּי: מֵאִי טַעַמָא דְּרַבִּי אָמַר קִרָּא בְּפַרְשַׁת שְׁלַח לָךְ וּכְפַר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׁגֵגַת וְגו' סָבַר רַבִּי חֲטָאָה בַּשְּׁגָגָה הִכִּי מַשְׁמַע חָטָא זֶה בַּשְּׁגָגָה יְהֵא כְּלוּמַר בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה וְאֲפִילוּ מְשִׁיחַ: וְרַבָּנַן סָבְרִי מִי שְׁחִטָּאוּ בַּשְּׁגָגָה דְּהִכִּי מַשְׁמַע וְכַפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׁגֵגַת דִּיבִיא שְׁעִירָה בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה מִי שְׁחִטָּאוּ בַּשְּׁגָגָה בְּשֹׂאֵר מַצֵּת: יֵצֵא מְשִׁיחַ שְׂאִין חֲטָאתוּ בַּשְּׁגָגָה בְּשֹׂאֵר מַצֵּת כְּלוּמַר בַּשְּׁגַגַת מַעֲשֶׂה אֵלֶּא בְּהָעֵלֶם דְּבַר עַם שְׁגַת מַעֲשָׂה דַּעַל שְׁגַת מַעֲשֶׂה לַחוּזִיָּה פְטוֹר לְגַמְרִי:

עין משפט נר מצוה

א מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ה, סמג עשין רסז:

ב מו"י פ"ב מהל' שגגות הל' א:

ג מו"י פ"ב מהל' שגגות הל' ב:

ד מו"י פ"ג מהל' שגגות הל' א:

ה מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' א:

ו מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ג:

ז מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' א:

ח מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ג:

מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד ט ב לעיל ה.

ג ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד ה; יומא נג.

ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ב ד; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ב ג

ה סנהדרין סא:

ו בבא קמא עז:

תורה אור השלם

[ויקרא ד, יג]

[ויקרא ג,]

[במדבר טו]

[במדבר טו, כד]

מסורת הש"ס
 א בבא מציעא קיא: ב יומא יח.; תוספתא יומא; משנה הוריות; ספרא אמור פרשה ב א; חולין קלד: ג שבועות ח.; שבועות י: ד יבמות ט. ה שבועות כד.; לקמן יב:
תורה אור השלם

[ויקרא ה, ז]

[ויקרא ה, יא]

[ויקרא ד, כב]

[ויקרא כא, י]

[ויקרא ו, יג]

[ויקרא ה, יג]

[ויקרא ה, ה]

[ויקרא ה, א-יג]

לא תגיע ידו לא תשיג ידו דמִשְׁמַע מי שָׁבָא לידי עניינת וַעֲשִׂירות דפֿעמים עָנִי ופֿעמים עֲשִׂיר הוא דִּישָׁנו בְּקֶרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד וַצֵּא מִשִּׁיחַ וְנָשִׂיא דְלַעוֹלָם עֲשִׂירִים הֶס: נָשִׂיא סָאִין עַל גָּבִיו

שׁוּם אָדוּן אָלֵא ה' דִּהִינוּ מִלֶּךָ וּמִלֶּךָ לַעוֹלָם עֲשִׂיר הוא וכ"נ בְּעִינן שְׂיָהָא גְדוּל מֵאֲחֵיו בְּעֶשֶׂר דְּלֵהֲנִי לַעוֹלָם עֲשִׂיר: נָשִׂיא שְׁנַטְרַע לַר' וְרַמְיָה וְלַר' יוֹסִי הַגָּלִילִי דַעֲבַר מְנַשִּׂיאֲתוּ שְׁאִין כִּרְאוּ לִהְיוֹת מִלֶּךָ בְּשֵׁהוּא מִצְרַע בְּדִלְמַרִי לְקַמֵּן כִּפ"ב (הוֹרִיּוֹת דָּף י.) וַיִּנָּעַע ה' אֶת הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מִצְרַע עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיָּשָׁב בְּבִית הַסִּפְסִית דְּמִשְׁמַע שְׁנַעֲשֵׂה חֲפָשִׁי מַמְלָכוּתוֹ: מַהוּ מִי אֲמַרִי פֶטוּר מִקֶּרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד בְּשֵׁהוּא נָשִׂיא וְשִׁבְסֹו בְּשַׁנְטְרַע דַּעֲבַר מְנַשִּׂיאֲתוֹ לְחִיב אוּ דְלֵמָא מֵאי דִּהְיוּ בְּשֵׁהוּא נָשִׂיא בְּלוּמַר הוּאִיל וְגַדְהָה יַדְהָה בְּשַׁנְטְרַע: ל"א מִקְחָא דְחִי לְהֵאֵי נְשִׂאוֹת מִקֶּרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד לְגַמְרִי דְהוּאִיל וְגַדְהָה יַדְהָה אֲפִילוּ בְּשַׁנְטְרַע אוּ דְלֵמָא מִפֶּטוּר פֶּטוּר נְשִׂאוֹת מִקֶּרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד וּבְזַמֵּן דְּלִיכָא נְשִׂאוֹת לְחִיב דִּהִינוּ מִשְׁנַטְרַע: א"ל מִמַּאי קִבְּעִית לְחִיבַּה לְאַתְנִי קֶרֶבן בְּשַׁנְטְרַע מִמַּמּוֹן שְׁלָךְ אוּ מִמַּמּוֹן דְּגִזָּא דִּידֵהּ הִיוּ אוֹמַר מְגִזָּא דִּידִי' הוא דְּבַעֲי לְאַתְנִי וּבִינן דְּמַגִּזָּא דִּידֵהּ קִבְּעִי אַתְנִי אֲמַטוּ לִכְהִי פֶטוּר לְגַמְרִי מִקֶּרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד דִּה"ר רַבִּי וְרַמְיָה וְר' יוֹסִי וַצֵּא נָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ סָאִין בְּאִין לִידִי עֲנִיּוֹת הֵאי נָשִׂיא שְׁנַטְרַע גַּמִּי אִינוּ בָּא לִידִי עֲנִיּוֹת דְּגִזָּא דִּידֵהּ בְּקִלְאִי קִלְא הִלֶּכְךָ פֶטוּר לְגַמְרִי: תְּגִזָּא ר"ע אוֹמַר מִשִּׁיחַ פֶטוּר מִכְּלָם מִקֶּרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד דְּכַתִּיב זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן וּבְנָיו כִּיּוֹם הַמָּשָׁח אִתּוֹ עֲשִׂירַת הָאִיפָה דִּהִינוּ חֻבִּיתִי כִּהֵן מִשִּׁיחַ דְּחֻבִּיתוֹן בָּהּהּ לוּ חוֹבָה וְאִין אֲחֶרְת בָּהּהּ לוּ דַּעֲשִׂירִית הָאִיפָה עוֹלָה וְיִוֵּרָד לֹא בָּהּהּ לוּ חוֹבָה הִלֶּכְךָ פֶטוּר מִכְּלָם מַעֲלָה וְיִוֵּרָד וְאִמְרִינוּ לְקַמֵּן דְּמַפְר לֹא פֶטוּר לִיה ר"ע וְאִיכָא לְתַרוּצִי דְּטַעֲמָא דר"ע מַשּׁוּם דַּמַּעֲלָה וְיִוֵּרָד הוא דְּאֲמַעֲיט דְּדַכְתִּיב זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן אֲבָל מַפְר לֹא אֲמַעֲיט: אִימָא פִי מַעֲטִי' קֶרָא לְכַהן מִשִּׁיחַ: מַעֲלִי זְלוּת דִּהִינוּ מַעֲשִׂירִית הָאִיפָה דְּכַתִּיב זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן אִין אֲחֶרְת עֲשִׂירִית הָאִיפָה בָּהּהּ לוּ חוֹבָה: מַזְלוּת לֹא מַעֲטָה דַּעַל שְׁמִיעַת קוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו לְחִייב בַּשָּׂפָה אוּ שְׁעִירָה אוּ תוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה: לֹא ס"ד דְּכַתִּיב גָּבִי עֲשִׂירִית הָאִיפָה וּכְפָר עָלָיו כִּהֵן מֵאֲחַת מֵאֵלֶּה דְּמִשְׁמַע כָּל הַמִּתְכַּפֵּר בְּאַחַת כְּלוּמַר כָּכָל אַחַת וְאַחַת אֲפִילוּ בַּעֲשִׂירִית הָאִיפָה מִתְכַּפֵּר בְּכָלן דִּישָׁנו בַּעֲשִׂרִית וּבְזְלוּת וּבְזֵלִי זְלוּת: וְשְׁאִין מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהָן כְּגוֹן מִשִּׁיחַ דְּזֵדְאִי אִין מִתְכַּפֵּר בַּעֲשִׂירִית הָאִיפָה דְּכַתִּיב זֶה קֶרֶבן: אִין מִתְכַּפֵּר בְּכָלָם דְּאֲמַעֲיט גַּמִּי דִּהִינוּ בְּקֶרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד כֵּלָל: אָלֵא מַעֲשֵׂה הֵאי דְּכַתִּיב לְאַחַת

מֵאֵלֶּה הִבִּי גַּמִּי דְּכָל דְּמַחֲבִיב בְּאַחַת כְּלוּמַר כָּכָל אַחַת וְאַחַת מַחֲבִיב בְּכָלן וְשְׁאִין מִתְחִיב בְּאַחַת כְּגוֹן נָשִׂיא שְׁאִין מִתְחִיב בַּשְּׁמִיעַת הַקוֹל אִינוּ חִיב בְּכָלן בְּדִלְמַר ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי וְהָא חוֹן מִשְׁמִיעַת הַקוֹל קַתְנִי דְקַתְנִי ר"ע אוֹמַר הַנָּשִׂיא חִיב בְּכָלן חוֹן מִשְׁמִיעַת הַקוֹל דֹּאע"ג דְּאִין מִתְחִיב בְּאַחַת מֵהָן מִתְחִיב בַּשָּׂאֵר כֵּלָן: נִכְתָּבַה רַחֲמָנָא לְהֵאֵי מֵאֲחַת בְּזְלוּת בְּתוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה: אִי גַמִּי בַּעֲשִׂרִית דִּהִינוּ בַּשָּׂפָה אוּ שְׁעִירָה אָלֵא מִדְּכַתִּב כִּהּ רַחֲמָנָא מֵאֲחַת גָּבִי עֲשִׂרִית הָאִיפָה לְמִימְרָא דְשְׁאִין מִתְחִיב בַּעֲשִׂרִית הָאִיפָה אִין מִתְחִיב בְּכָלן הִלֶּכְךָ פֶטוּר מִשִּׁיחַ מִכָּל הוּאִיל וְאִין מִתְכַּפֵּר בַּעֲשִׂרִית הָאִיפָה דְּכַתִּיב זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן אֲחֶרְת בָּהּהּ לוּ חוֹבָה: מַתְנִי' כָּל הַמַּצִּית שְׂבִיתוֹ עַל זִוְנוֹן בְּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ וְכוּ' מִשִּׁיחַ וּב"ד מְבִיאִין פֶּר בְּדִלְמַרְיֵנן לְעִיל (הוֹרִיּוֹת דָּף ח.) גִּלְמַר בָּאן עָלֶיהָ וְנִלְמַר לַהֲלֹן לְגַלּוּת עֲרוּתָהּ עָלֶיהָ וְכוּ' וְנָשִׂיא גִלְיָן מִמַּצֵּת יַחֲיד וְאִם נֶפֶשׁ וְלַמַּד תַּחֲתוֹן מַעֲלִיוֹן: וּבַעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים יַחֲיד וְנָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ מְבִיאִים שְׁעִירָה דְּכַתִּיב בְּפֶרֶשֶׁת שְׁלַח לָךְ וְאִמַר לְעִיל (הוֹרִיּוֹת דָּף ז:) גִּלְיָן מַעֲרִינִי מַה לַּהֲלֹן ב"ד אָף בָּאן ב"ד: אֲשֶׁם תְּלִוי יַחֲיד וְהַנָּשִׂיא חֻבִּים בֵּית דִּין וּמִשִּׁיחַ פֶּטוּרִים כְּדִלְמַר כְּרִישׁ פֶּרְקוֹן דְּכַתִּיב בְּאֲשֶׁם תְּלִוי וְכָפַר הִכָּהוּ עַל שְׁגָגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגַג מִי שְׁחָטָו וְשָׁגָגְתוּ שְׂוִה וְכוּ': אֲשֶׁם וּזְאִי יַחֲיד וְנָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ חֻבִּין דְּכַתִּיב בְּאֲשַׁמּוֹת וְאִם נֶפֶשׁ וְנָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ בְּכָלל נֶפֶשׁ אַחַת הֵן וְהָא דְתַנּוּ לְעִיל (הוֹרִיּוֹת דָּף ח.) אִין חֻבִּים אָלֵא עַל דָּבַר שְׂזוּגוֹ בְּרַת וְשָׁגָגְתוּ חֲטוֹאת וְאֲשֶׁם וּזְאִי אִין שְׁגָגְתוּ חֲטוֹאת וְכֵן הַמִּשִּׁיחַ כְּבִי מַשְׁמַע וְכֵן הַמִּשִּׁיחַ דְּגָבִי אֲשֶׁם וּזְאִי פֶר הוא דְּלָא יוֹבִיא אֲבָל אֲשֶׁם וּזְאִי יוֹבִיא כְּהִדְיוּטו: וּב"ד פֶטוּרִים מֵאֲשֶׁם וּזְאִי דְּפֶטוּרִים לְגַמְרִי דְּאִיןן בְּכָלל נֶפֶשׁ אַחַת: עַל שְׁמִיעַת קוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו ב"ד פֶטוּרִין דְּלִמַּר לְעִיל (סֵם:) אִין חֲטוֹאת צַבּוּר אָלֵא בְּקוֹבַעַה וְהֵנִי עוֹלָה וְיִוֵּרָד וַיִּגְהוּ: יַחֲיד וְנָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ חֻבִּין בַּשְּׁמִיעַת קוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו דְּכָלן בְּכָלל נֶפֶשׁ אַחַת הֵן: אָלֵא שְׁאִין כ"ג מִשִּׁיחַ חִיב עַל טַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו דְּכַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן. מִפְרַשׁ בְּגִמְרָא וְהוּא דִּהִין דְּקִלְמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָלֵא שְׁאִין הַנָּשִׂיא חִיב עַל שְׁמִיעַת הַקוֹל דְּמִלֶּךָ לֹא מַעֲיֵד וְלֹא מַעֲיָדִין אוֹתוֹ אָלֵא לֹא אֲצַמְרִיד לִיה לְמִיתְגָּא דְּהָא תַנָּא לִיה לְעִיל ר"ע: וְהָה הֵן מְבִיאִין נָשִׂיא בְּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו וּמִשִּׁיחַ בַּשְּׁמִיעַת קוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם קֶרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד: ר"א אוֹמַר נָשִׂיא מְבִיא שְׁעִיר וְשִׁלֵּשׁ מִחֲלוּקוֹת בְּדָבָר ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי סָבַר נָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ פֶטוּרִין מִכָּלן וּר"ע סָבַר נָשִׂיא חִיב בְּכָלן כְּגוֹן דַּעוֹלָה וְיִוֵּרָד אָלֵא שְׁאִין כ"ג וּמִשִּׁיחַ חִיב עַל טַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו: גַּמִּי הִיָּה נוֹתֵן בְּהֵן כֵּלָל: כָּל שֶׁהוּא בַּעוֹלָה וְיִוֵּרָד דִּהִינוּ בַּשְּׁמִיעַת קוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו: מִשִּׁיחַ וּב"ד פֶטוּרִין מִשִּׁיחַ דְּמוֹנָא דְּב"ד מַה ב"ד פֶטוּרִים מִשְׁמִיעַת הַקוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם וְטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו דְּצַבּוּר אִין חֲטוֹאֲתוֹ אָלֵא בְּקוֹבַעַה אָף מִשִּׁיחַ פֶטוּר מִכְּבֵּלָה:

הורה כהן משיח פרק שני הוריות

^(א)”לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ”, וְנֶאֱמַר “לֹא תִשָּׁג יָדוֹ” – מִי שֶׁבָּא לִידֵי עֲנִיּוֹת וַעֲשִׂירוֹת. יֵצֵא נָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ, שְׂאִין בָּאִין לִידֵי עֲנִיּוֹת, ^(א)נָשִׂיא – דְּכַתִּיב: “וַעֲשֹׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲלֵהֶיוּ”. מִי שְׂאִין עַל גָּבִיו אָלֵא ה' אֲלֵהֶיוּ. מְשִׁיחַ – דְּכַתִּיב: “וְהִכֵּהוּ הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו”, שֶׁהוּא גָּדוֹל מֵאֲחִיו כְּנוֹי, בְּכַח, בְּחֻכְמָה וּבַעוֹשָׁר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מִנֵּין שָׂאֵם אִין לוֹ גְּדֻלָּהּ מִשָּׁל אֲחִיו? תִּלְמוּד לוֹמַר: “וְהִכֵּהוּ הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל רֵאשׁוֹ” – גְּדֻלָּהּ מֵאֲחִיו. יִבְעָא מִיָּהּ רַבִּינָא מֶרַב נֶחֱמָן פֶּר יִצְחָק: נָשִׂיא שְׁנַצְטְרַע, מַהוּ? מִידְחָא דְחִי, אוּ מִיפְטָר פֶּטִיר? אָמַר לִיה: דִּילָךְ, אוּ דִגְזָא? תַּנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: מְשִׁיחַ פֶטוּר מִכּוּלָן. אָמַר רַבָּא: מֵאי טַעֲמָא דְרַבִּי עֲקִיבָא? אָמַר קֶרָא: “זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן וּבְנָיו”. זוּ בָּהּ חוֹבָה לוֹ, וְאִין אֲחֶרְת בָּהּ חוֹבָה לוֹ. ^(א)וְאִמָּא: כִּי מִמַּעַט לִיה רַחֲמָנָא – מִדְּלִי דְלוּת, וּמֵאי נִיהוּ? עֲשִׂירִית הָאִיפָה. אָבָל עֲנִיּוֹת וַעֲשִׂירוֹת, לֹא מַעֲטִיָּה רַחֲמָנָא! לֹא סָלְקָא דַּעֲתָהּ, דְּכַתִּיב: “וְכִפָּר עָלָיו כִּהֵּהוּ עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֲלֵה”.” הַמִּתְכַּפֵּר בְּאַחַת – מִתְכַּפֵּר בְּכוּלָן, וְשְׂאִין מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת – אִין מִתְכַּפֵּר בְּכוּלָן. אָלֵא מַעֲתָהּ, דְּכַתִּיב: “וְהִיָּה כִי יֵאָשֶׁם לְאַחַת מֵאֲלֵה”, הִכִּי גַמִּי: דְּכָל הַמִּתְחַיֵּיב בְּאַחַת – מִתְחַיֵּיב בְּכוּלָן, וְשְׂאִין מִתְחַיֵּיב בְּאַחַת – אִין מִתְחַיֵּיב בְּכוּלָן. אֲלֵמָה תִּנּוּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: נָשִׂיא חִיֵּיב חוּץ מִשְׁמִיעַת קוֹל! אֲבַיִי וְרַבָּא דְאָמְרִי תַרְוַיְהִיּוּ: “מֵאַחַת” מִשְׁמַע לִיה, “לְאַחַת” לֹא מִשְׁמַע לִיה. וּמֵאי שָׁנֵא “מֵאַחַת” דְּמִשְׁמַע לִיה? דְּכַתְּבִיה רַחֲמָנָא לְכִסּוּף גָּבִי עֲשִׂירִית הָאִיפָה, לְמִימְרָא דְּכָל דְּמַחֲיֵיב בַּעֲשִׂרִית הָאִיפָה – מַחֲיֵיב בְּכוּלָן, דְּאִי סָלְקָא דַּעֲתָהּ מִתְחַיֵּיב בְּאַחַת אָף עַל פִּי שְׂאִין מִתְחַיֵּיב בְּכוּלָן, נִכְתָּבִיה לְהֵאִי “מֵאַחַת מֵאֲלֵה” בְּדְלוּת, אִי גַמִּי בַּעֲשִׂירוֹת. ^(א)מִתְּנִי כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבְּתוֹרָה שְׁחִיבִין עַל זְדוּנָן בְּרַת וְעַל שְׁגָגָתָן חֲטָאת – הִיַּחֲדִיד מְבִיא כְּשִׁבָּה וּשְׁעִירָה, וְהַנָּשִׂיא שְׁעִיר, וּמִשִּׁיחַ וּבֵית דִּין מְבִיאִין פֶּר. וּבַעֲבֹדָה זָרָה – הִיַּחֲדִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמִּשִּׁיחַ מְבִיאִין שְׁעִירָה, וּבֵית דִּין פֶּר וּשְׁעִיר; פֶּר לְעוֹלָה וּשְׁעִיר לְחֲטָאת. ^(א)”אֲשֶׁם תְּלוי – הִיַּחֲדִיד וְהַנָּשִׂיא חִיִּיבִין, וּמִשִּׁיחַ וּבֵית דִּין פֶטוּרִין. אֲשֶׁם וּדְאִי – הִיַּחֲדִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמִּשִּׁיחַ חִיִּיבִין, וּבֵית דִּין פֶטוּרִין. ^(א)עַל שְׁמִיעַת הַקוֹל, וְעַל בִּטּוּי שְׁפָתַיִם, וְעַל טוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו – בֵּית דִּין פֶטוּרִין, וְהִיַּחֲדִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמִּשִּׁיחַ חִיִּיבִין. אָלֵא שְׂאִין כְּהֵן גָּדוֹל מְשִׁיחַ חִיֵּיב עַל טוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו, דְּכַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְהָה הוּא מְבִיאִין? קֶרֶבן עוֹלָה וְיִוֵּרָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: הַנָּשִׂיא מְבִיא שְׁעִיר. גַּמִּי' תַּנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיָּה נוֹתֵן כָּלָל: כָּל שֶׁהִיַּחֲדִיד בְּאֲשֶׁם תְּלוי – הַנָּשִׂיא כִּיּוּצָא בּוּ, מְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פֶטוּרִין. וְכָל שֶׁהוּא בְּאֲשֶׁם וּדְאִי – נָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ כִּיּוּצָא בְּהֵן, וּבֵית דִּין פֶטוּרִין. שְׁמִיעַת הַקוֹל, וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם, וְטוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו – בֵּית דִּין פֶטוּרִין, נָשִׂיא וּמִשִּׁיחַ חִיִּיבִין, אָלֵא שְׂאִין הַנָּשִׂיא חִיֵּיב בַּשְּׁמִיעַת הַקוֹל, וְלֹא מְשִׁיחַ בְּטוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו. כָּל שֶׁהוּא בַּעוֹלָה וְיִוֵּרָד – נָשִׂיא כִּיּוּצָא בּוּ, מְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פֶטוּרִין. הָא גּוֹפַה קוֹשְׂיָא, אָמַרְתּ: שְׂאִין מְשִׁיחַ חִיֵּיב בְּטוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו, בְּטוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו – הוּא דְּפֶטוּר, אָבָל בַּשְּׁמִיעַת הַקוֹל וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם – חִיֵּיב. אִימָא סִיפָא: כָּל שֶׁהוּא בַּעוֹלָה וְיִוֵּרָד – נָשִׂיא כִּיּוּצָא בּוּ, מְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פֶטוּרִין, קַתְנִי: מְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פֶטוּרִין, מָה בֵּית דִּין פֶטוּרִין מְבוּקְהוּן – אָף מְשִׁיחַ פֶטוּר מְבוּקְהוּן.

חֲשִׁין

מֵאֵלֶּה הִבִּי גַמִּי דְּכָל דְּמַחֲבִיב בְּאַחַת כְּלוּמַר כָּכָל אַחַת וְאַחַת מַחֲבִיב בְּכָלן וְשְׁאִין מִתְחִיב בְּאַחַת כְּגוֹן נָשִׂיא שְׁאִין מִתְחִיב בַּשְּׁמִיעַת הַקוֹל אִינוּ חִיב בְּכָלן בְּדִלְמַר ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי וְהָא חוֹן מִשְׁמִיעַת הַקוֹל קַתְנִי דְקַתְנִי ר"ע אוֹמַר הַנָּשִׂיא חִיב בְּכָלן חוֹן מִשְׁמִיעַת הַקוֹל דֹּאע"ג דְּאִין מִתְחִיב בְּאַחַת מֵהָן מִתְחִיב בַּשָּׂאֵר כֵּלָן: נִכְתָּבַה רַחֲמָנָא לְהֵאֵי מֵאֲחַת בְּזְלוּת בְּתוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה: אִי גַמִּי בַּעֲשִׂרִית דִּהִינוּ בַּשָּׂפָה אוּ שְׁעִירָה אָלֵא מִדְּכַתִּב כִּהּ רַחֲמָנָא מֵאֲחַת גָּבִי עֲשִׂרִית הָאִיפָה לְמִימְרָא דְשְׁאִין מִתְחִיב בַּעֲשִׂרִית הָאִיפָה אִין מִתְחִיב בְּכָלן הִלֶּכְךָ פֶטוּר מִשִּׁיחַ מִכָּל הוּאִיל וְאִין מִתְכַּפֵּר בַּעֲשִׂרִית הָאִיפָה דְּכַתִּיב זֶה קֶרֶבן אֶהְרֹן אֲחֶרְת בָּהּהּ לוּ חוֹבָה: מַתְנִי' כָּל הַמַּצִּית שְׂבִיתוֹ עַל זִוְנוֹן בְּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ וְכוּ' מִשִּׁיחַ וּב"ד מְבִיאִין פֶּר בְּדִלְמַרְיֵנן לְעִיל (הוֹרִיּוֹת דָּף ח.) גִּלְמַר בָּאן עָלֶיהָ וְנִלְמַר לַהֲלֹן לְגַלּוּת עֲרוּתָהּ עָלֶיהָ וְכוּ' וְנָשִׂיא גִלְיָן מִמַּצֵּ

ט:

עין משפט נר מצוה

א מוי' פט"ו מהל' שגגות הל' ז, סמג עשין ריז:

ב מוי' פט"ו מהל' שגגות הל' ט:

הורה כהן משיח פרק שני הוריות

קטני אהדגי דקתגי אלא טאין משיח [חיב] אטמאט מקדש וקדשיו הא בשמיעת קול ובטוי שפתיס חיב:
בדלי דלות משיח פטור

קשׁיין אהדדי! אַמר רב הונא בריה דרב יהושע: לא קשיא. כאן – בדלות, כאן – בדלי דלות. ורבי שמעון סבר לה כרבי עקיבא בחדא ופליג עליה בחדא: סבר לה כרבי עקיבא בדלי דלות דפטור, ופליג עליה בדלות. אלא שאין בהן גדול חייב כוי. אַמר חזקיה: מאי טעמא דרבי שמעון? דכתיב: ”ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל”, מי שקרבנו שוה לקהל. יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל. אם כן, נשיא נמי – אין קרבנו שוה לקהל! שוה בכפרה דיום הכיפורים. אם כן, כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיום הכיפורים! כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה. משיח נמי, הא שוה בשאר מצות דשנה! אלא אמר רבא, אימא הכי: מי שחטאתו שוה ליחידים, ומאי ניהו קהל. רבי אליעזר אומר: הנשיא מביא שעיר וכו'. אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו, הואיל ונאמר כרת בו בכבועה. אמר רב פפא: הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך רבי אליעזר על בוקלהון קאמר, מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי. ניתני נמי: משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיס. אלא מדלא קתני משיח, שמע מינה אטומאט מקדש וקדשיו קאי, דמשיח פטור. אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: ממאי? דלמא רבי אליעזר אכולהון קאי, ובמשיח סבר לה כרבי עקיבא, דאמר: משיח פטור בכולן! אַמר ליה: ורבי עקיבא מי פטר ליה מפר? ותו לא מידי. אמר רבי יוחנן: מודה רבי אליעזר שאין מביא אשם. תני תנא קמיה דרב ששת: אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו. אַמר ליה: דאמר לה מני? רבי אליעזר היא, דאמר: הואיל ונאמר בו כרת בכבועה, מיייתי נשיא שעיר עליה. והאמר רבי יוחנן: מודה רבי אליעזר שאין מביא אשם תלוי! קשיא. הדרו עליה הורה בהן משיח ממתני

בהן

שחטא ואחר כה עבר מגדולתו – בהן משיח מביא פר, והנשיא מביא שעיר. משיח שעבר ממשיחותו ואחר כה חטא, וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואחר כה חטא – בהן משיח מביא פר, והנשיא כהדיוט. גמ' השתא יש לומר: עבר ממשיחותו,

ואחר

מכלהו כדכתיב זה קרבן אהרן דאין אחרת בזה לזו חובה והאי דקאמר דמשיח חיב בשמיעת קול ובטוי שפתיס כגון בדלות בתורין ובני יונה שעזון לא בא לדלי דלות: דר"ש סבר לה כר"ע בחדא דפטור ליה למשיח מדלי דלות מזה קרבן אהרן ובניו: ופליג ענה בחדא בדלות דאלו ר"ע פטר ליה נמי בדלות דקאמר טאין מתכפר בעשירותי האיפה אין מתכפר בכלן ולר"ש בדלי דלות הוא דאין מתכפר הא בדלות וגשירות מתכפר: מ"ט דר' שמעון דאמר ולא משיח אינו חיב בטמאת מקדש וקדשיו: דכתיב בטמאת מקדש וקדשיו ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל: מי שקרבנו שנה לקהל דמתכפר בשל קהל הוא דחיב בטמאת מקדש וקדשיו: יצא משיח טאין קרבנו שנה דאין מתכפר בשל קהל בכפרת יוה"כ דהוא מתכפר בפר והס בשעיר: א"כ נשיא נמי אין קרבנו שנה לקהל דהוא מביא שעיר והס מתכפרין בפר בשאר ימות השנה ואמאי קתני דמשיח לחוזה פטור בטמאת מקדש וקדשיו ולא נשיא ויחיד: ומשני הא לאו מלתא היא משום דהא שנה לקהל בכפרת יוה"כ: אי דבי כהנים נמי הא לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ דמתכפרין בפרו של אהרן ולפטרו בטמאת מקדש וקדשיו: הא לא קאמי משום דכהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה בלא דמתכפרי עס הצבור בפר הבא על כל המצות הלכך חיבין בטמאת מקדש וקדשיו: כהן משיח נמי הא שנה לקהל בשאר מצות דכל השנה בלא דכי הורה עס הצבור מתכפר עס הצבור ולחיב בטמאת מקדש וקדשיו: אלא אמר רבא אימא דבי מתוך הקהל מי שחטאו שנה ליחידים דמחיבי בשגגת מעשה כיחידים דיחידים שחטאו בשגגת מעשה מויתי כל חד ומאן יחידים קהל דכי חטאו קהל בשגגת מעשה לחוזה בלא העלם דבר מיייתי כל חד קרבן דאיתן השנה ליחידים בדבר זה הוא דמחיבי

בטמאת מקדש וקדשיו יצא משיח טאין חטאו שנה ליחיד דכי חטא בשגגת מעשה בלא העלם דבר פטור לגמרי כדאמרין לקמן בדברק בתרא (הוריות דף יא.) מע"ה פרט למשיח דאין מביא בשגגת מעשה והניו דאמרין לעיל (הוריות דף ז:) יצא משיח טאין חטאו בשגגה ובין דאין חטאו שנה ליחיד לפיכך פטור בטמאת מקדש וקדשיו: א"ר יוחנן לא א"ר אליעזר דנשיא מביא שעיר בידיעה במקום עולה ויורד: אלא בטמאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת בכבועה כלומר בכחטאת קבועה דקסבר ר"א דכי היכי דבמקום שחובים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דהינו במקום חטאת קבועה נשיא מביא שעיר ה"נ היכא דחיב לה על זדונו כרת ועל שגגתו עולה ויורד מביא שעיר הואיל ודמי לחטאת קבועה לעגון כרת אכל קרבן עולה ויורד כהדיוט: אמר רב פפא דבי נמי מסתברא דאי ס"ד רבי אליעזר דאמר נשיא מביא שעיר אכולהו שמיעת קול ובטוי שפתיס וטמאת מקדש וקדשיו: מבדי שעיר דנשיא במקום חטאת קבועה דיחיד קאי והוא דצין לפר כהן משיח דבמקום חטאת קבועה דיחיד קאי וכדתנא כל מצות שבתורה שחיבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת דהינו חטאת קבועה יחיד מביא פשצה או שעירה ונשיא מביא שעיר ומשיח פר ובין דשעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה דיחיד קימי אי אחרת אכולהו קאמר ר"א דנשיא מביא שעיר אע"נ דלית בהו כרת בכבועה: נתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיס כי דינה אע"ו דלית בהו כרת בכבועה: אלא לאו מדלא קתני הכי ש"מ דאטמאט מקדש וקדשיו קא"ר אליעזר דנשיא מביא שעירה הואיל ונאמר בו כרת בכבועה והאי דלא קתני ומשיח מביא פר בטמאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת בכבועה משום דמשיח פטור לגמרי בטמאת מקדש וקדשיו ובשמיעת קול ובטוי שפתיס משום דבמשיח סבר לה ר"א אכולהו קאי דנשיא מביא שעיר אפי' שלא במקום כרת והאי דלא קתני נמי משיח מביא פר בטמאת מקדש וקדשיו ובשמיעת קול ובטוי שפתיס משום דבמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור מפלן משמיעת קול ובטוי שפתיס ולעולם אכולהו קאי ר"א דנשיא מביא שעיר: א"ל ר"ע מי פטר נמי למשיח מפר (דלמא) כי קא"ר עקיבא משיח פטור מפלן משמאת מקדש וקדשיו ושמיעת קול ובטוי שפתיס כגון להביא קרבן עולה ויורד אכל להביא פר מחיב ובין דמחיב בפר א"כ נתני נמי ר"א משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתיס אלא מדלא קתני הכי ש"מ דאטמאט מקדש וקדשיו קאי רבי אליעזר דנשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת בכבועה והא דלא קתני ומשיח מביא פר בטמאת מקדש וקדשיו אלא כר"ש דאמר דאין כהן משיח חיב בטמאת מקדש וקדשיו: ותו לא מדי ותו ליבא למקשי ולא מידי: א"ר יוחנן אע"ו דקאמר ר"א הואיל ונאמר בו כרת בכבועה דנשיא מביא שעיר כבמחטאת קבועה דכי היכי דאמר לעיל אין יחיד מביא אשם תלוי אלא על ספק קבועה ה"נ אין מביא אשם תלוי על ספק טמאת מקדש וקדשיו שאל"פ שני' בו כרת בכבועה הואיל ואינה ממש חטאת קבועה אין מביא אשם תלוי: תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על ספק טמאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת בכבועה: א"ל דאמר לה מני ר"א היא דאמר נשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת בכבועה וקאמי דה"ה לעגון אשם תלוי: ומי מצית אמרת הכי והא א"ר יוחנן מודה ר"א טאין מביא אשם תלוי: קשיא דמתני' זידך לא מתוקמא דלא כדור: פרך שלישי כהן משיח השתא יש לומר עבר ממשיחותו ואחר כך חטא ואחר כך עבר ממשיחותו: מבשיא נשיא אצטריכא לה סלקא דעתך הואיל ועבר מנשיאותו ואחר כך חטא הוי כהדיוט חטא ואחר כך עבר מנשיאותו נמי להוי כהדיוט קמ"ל לנשא אחרניא גריכא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא בין דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא לא קאמי משום דקתני גבי נשיא כי עבר מנדלתו ואחר כך חטא כי הדיוט מייטי סלקא דעתך דאמינא כי חטא ואחר כך עבר גיטי נמי כי הדיוט הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמייטי כי נשיא ואידי דתנא גבי נשיא חטא ואחר כך עבר תנא נמי גבי משיח חטא ואח"כ עבר ממשיחותו מביא פר ומה שכתוב בספרים תני גבי משיח עבר ואחר כך חטא לאו מתרצתא היא ולשון ראשון עקר דקאמר השתא יש לומר כו':

מסורת הש"ס

א שבת מד.

תורה אור השלם

ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את־מקדש יהוה טמא מי נדה לא־ירק עליו טמא הוא [במדבר יט, כ]

כהן משיח פרק שלישי הוריות

מה"מ דמשיח שעבר ואלח"כ חטא דמביא פר: מתני' חטאו עד שלא נתמנו ואלח"כ נתמנו הרי אלו כהדייטות דרבנן בתר חטא אילי: ר"ש אומר אס נודע להם עד שלא נתמנו

ואחר כך חטא מביא פר, חטא ואחר כך עבר ממשיחותו צריכא למימר? משום דקתני גבי נשיא, דכי עבר מנשיאותו ואחר כך חטא – כהדיוט מייתי, אהכי תני גבי משיח [חטא ואחר כך עבר] מביא פר.^(א) מנא הני מילי? דתנו רבנן: "והקריב על חטאתו", מלמד שמביא חטאתו משעבר,^(ב) שייכול, והלל דיין הוא: ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה – אין מביא חטאתו משעבר, משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דכר עם שגגת מעשה – [לא] כל שפלו תלמוד לומר: "והקריב על חטאתו", מלמד שמביא על חטאתו משעבר. ונייתי גמי נשיא מקל וחומר: ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה – מביא חטאת משעבר, נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה – אינו דין שמביא חטאתו משעבר! תלמוד לומר: "אשר נשיא יחטא", כשהוא נשיא – אין, כשהוא הדיוט – לא.^(א) מתני' חטאו עד שלא נתמנו, ואחר כך נתמנו – הרי אלו כהדייטות. רבי שמעון אומר: אם נודע להם עד שלא נתמנו – חייבים, ומשגגתמנו – פטורים. 'איזהו נשיא? זה מלה, שנאמר: "מכל מצות ה' אלהיו", שאין על גביו אלא ה' אלהיו. גמי מנא הני מילי? דתנו רבנן: "אם הכהן המשיח יחטא (לאשמת) – פרט לקודמות,^(א) שייכול, והלל דיין הוא: ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה – אין מביא על הקודמות, משיח שאין מביא אלא על העלם דכר עם שגגת מעשה – אינו דין שלא יביא על הקודמות! לא, אם אמרת בנשיא – שפן אין מביא חטאתו משעבר, תאמר במשיח – שמביא חטאתו משעבר, הואיל ומביא חטאתו משעבר – יביא על הקודמות? תלמוד לומר: "המשיח יחטא", חטא כשהוא משיח – מביא, כשהוא הדיוט – אינו מביא.^(א) ותניא גמי נשיא כהאי גוונא: "אשר נשיא יחטא" – פרט לקודמות, שייכול והלל דיין הוא: ומה משיח שמביא חטאתו משעבר – אינו מביא על הקודמות, נשיא שאין מביא חטאתו משעבר – אינו דין שלא יביא על הקודמות? מה למשיח שפן אין מביא בשגגת מעשה, תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה? הואיל ומביא בשגגת מעשה – יביא על הקודמות? תלמוד לומר: "אשר נשיא יחטא" – שחטא וחרי הוא נשיא, ולא שחטא ועודהו הדיוט.^(א) תנו רבנן: "אשר נשיא יחטא", יכול גזרה? תלמוד לומר: "אם הכהן המשיח יחטא", מה להלן לכשיחטא – אף כאן לכשיחטא. אמר מר: יכול גזרה, גזרה מהיכא תיתי? אמרי אין, אשכחן, דכתיב: "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם", בשורה היא להם שנגעים באים עליהם, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: פרט לנגעי אונסין. לאו אמר רבי יהודה בשורה? הכא גמי אימא גזרה היא! הלכה כתיב: "אם". וילרבי שמעון, נגעי אונסין מי לא מטמו? והא תנא: "אדם כי יהיה" – מן הדבור ואילה. והלל דיין הוא: טמא בזב וטמא בנגעים, מה זב – מן הדבור ואילה, אף נגעים – מן הדבור ואילה? לא, אם אמרת בזב שפן אין מטמא באונס, תאמר בנגעים שמטמאין באונס? תלמוד לומר: "אדם כי יהיה", מן הדבור ואילה. רבא אמר: פרט לנגעי רוחות. רב פפא אמר: פרט לנגעי כשפים. 'תנו רבנן: "אשר נשיא יחטא" – פרט לחולה. משום דהוה ליה חולה, אידחי ליה מנשיאותיה? אמר רב אבדימי בר חמא: פרט לנשיא שנצטרע, שנאמר: "וינגע ה' את המלה ויהי מצרע עד יום מתו וישב בבית החפשית ויותם בן המלה על הפית". מדקאמר "בבית החפשית", מפלל דעד השתא עבד הוה. כי הא דרבן גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דרבן גמליאל הוה פיתא, בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא. שלים פיתיה דרבן גמליאל, סמך אסולתיה דרבי יהושע. אמר ליה: מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא? אמר ליה: כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים], ואמרתי: שמא יעלה ויתעה [אותנו]. אמר ליה: כל כה בידה, ואתה עולה בספינה? אמר ליה: עד שאתה תמה עלי, תמה על שני תלמידים שיש לה ביבשה, רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא, שיודעין לשער כמה טפות יש בים, ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש! נתן דעתו להושיכם בראש.^(א) כשעלה, שלח להם ולא באו, חזר ושלח ובאו. אמר להם: במדומין אתם ששררה אני נותן לכם?

עדות

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ב ו ב לעיל ז.
ג כתובות מה.
ד לעיל ז; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ב ד; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ב ו
ה ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ה ב
ו ויקרא רבה
ז ספרא מצורע פרשת זבים פרשה א ב; ספרא תזריע פרשת נגעים פרק א ב
ח מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
תורה אור השלם

אשר נשיא יחטא ונשה אחת מקליטות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם [ויקרא ד, כב]

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בורבקר תמים ליהוה לחטאת [ויקרא ד, ג]

כי מבאו אל־ארץ כנעו אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם [ויקרא יד, יד]

אדם כי יהיה בעור־בשרו שאת או־ספחת או בהרת והיה בעור־בשרו לנגע צרעת והובא אל־אהרן הכהן או אל־אחד מבני הכהנים [ויקרא יג, ב]

וינגע והנה את־המלד נהי מצרע עד־יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בור־המלד עליהפית שפט את־עם הארץ [מלכים ב טו, ה]

חיבין דר"ש חטאה וייעה בעי וה"ש דפליג ר"ש ברישא דקתני נשיא שחטא ואלח"כ עבר מגזלתו מביא שעיר דר"ש האמר גמי דאס נודע לו משעבר דאין מביא שעיר דחטאה וידיעה בעי כשהוא נשיא: גמי' אס הכהן המשים יחטא חטא במשיחות הוא דמביא פר: פרט לקודמות לשחטא ואלח"כ נתמנה דהרי הוא כהדיוט ואין מביא פר: ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות בלאמר לקמן אשר נשיא יחטא כשהחטא נהכי הוא נשיא ולא כשהחטא נהרי הוא דהיינו: שאין מביא חטאתו משעבר כדתנן וכן הנשיא שעבר מגזלתו ואלח"כ חטא הנשיא כהדיוט: וכול גזרה דגזרת מלך היא שנשיא יחטא מכלל כתיב ואס נשיא יחטא: ת"ל אס הכהן המשים יחטא מה יחטא האומר להלן לכשהחטא דהא כתיב אס אף יחטא האומר כאן גבי נשיא לכשהחטא: גזרה מהיכא תיתי בלומר היכי מצית למימר וכול גזרה דהיכא אשכחן גזרה כה"נ: אין דמיון נגע צרעת צרעת בבית כה"נ: דכתיב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם בשורה היא להם שהכתיב מבשרן שעתיד להיות אע"פ שקבר רע הוא הבא גמי אימא גזרה הלכה כתיב אס הכהן המשיח יחטא לכשהחטא וה"נ אשר נשיא יחטא לכשהחטא: ר"ש אומר ונתתי נגע צרעת שיהא בל מאליו: פרט לנגעי אנסין שאס בלו נגעים ע"י נפחת שד בלא מיטמו: אדם כי יהיה בעור בשרו מדבור ואילן דנגעים בין באלס ובין בפתים פטר בון לפני הדבור דאיתן נגעים שארעו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור: מה זב מדבור ואילן דכתיב כי יהיה זב מבשרו דזבין שהיו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור אלא אס בן ראו זיכות אחר הדבור: תאמר בנגעי אדם שמטמאין באנס כגון על ידי נפילה והבאה וכניה או ע"י שד וה"ה לנגעי פתים דמטמאו באנס: רבא אמר לא קשא הא דקאמר ר"ש פרט לנגעי אנסין כגון נגעי רוחות דע"י נפחת שד ולא ע"י אדם וכי קתני תאמר בנגעים שמטמאין באנס כגון ע"י הבאה וכניה: רב פפא אמר כי אמר ר"ש פרט לנגעי אנס ע"י כשפים בלא חטא וכי קתני תאמר בנגעים דמטמאו באנס כגון שלא ע"י כשפים: נישב בבית החפשית דנגשה חכשי מן המלכות כהדיוט גמי ואינו מביא שעיר ואלא כרבי יוסי האמר ליעיל בפרק הורה כהן משיח (הוריות דף ט.) מי שבא לזיי עניות והאי נצטרע לא בל לזיי עניות דגזא דיהי מיהא איתת: מפלל דעד השתא עבד הנה דשריות עבדות הוא לו לפי שמטל עליו על רביס: וסלתא סלת ולדכי נקט בהדי פתא סלת קמחא לפי שהפת מתעפש ואינו מתקנס כסלת: ומתעה את הספנים שכן דרך של ספנים לשעה הפורשין לס רב החובל נותן עיניו [בצפון והכוכב מתהלך לגרוס ורואה] בכוכב אחד העומד לימינו או לשמאלו וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר יודע שנהפכה הספינה ומנשרה לדרבה וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום וכשרב החובל נותן עיניו בו בצפון והספינה תהפך בדרום ורואה לצדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומנשרה אחר הכוכב והוא סבור לנשרה ומהפכה לדרך

אחר וכן הוא מתעה את הספנים: אמר לו גמליאל דעתו ויהי אדם ששקרה איני נותן לכם שלא באתם בשליחות ראשון שהייתם פורחים מן הגמולה:

י

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פט"ו מהל' שגגות הל' י:
ב מיי' פט"ו מהל' שגגות הל' ו:
ג מיי' פב' מהל' מחוסרי כפרה
הל' ב:
ד מיי' פט"ו מהל' שגגות הל' ט:

 עין משפט
 גור מצורה

א מיי' פג' מהל' תלמוד תורה הל' ה:

ב מיי' פי' מהל' תשובה הל' ה, סמג עשין יב, טור יו"ד סי' רמז:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

עבדות אַני נותן לָכֶם שהַסָּרָרוֹת עבדות הוּא לוֹ לֹאֲדָם לְפִי שְׁמָטָל עָלָיו עַל רָצִים: אֲשֶׁר כְּמוֹ אֲשֶׁרִי: צִרִיךְ אֲתָה לומר מהו הַדְּיוּטָ בַתְּמִידָ כְּלוֹמַר אִם הַמֶּלֶךְ שָׁאִין לְבַז בְּפוּךְ מַרְגִּישׁ וּמַבִּיא קֶרֶבֶן עַל שְׁגָגָתוֹ כ"ש שְׁהָרָגָם עַל זְלוּתוֹ וְחֹזֶר בַּתְּשׁוּבָה: שְׁאִינִי הַבָּא דָשְׁנִי קֶרֶא בַּדְּבוּרָה דְּבִאִידָךְ

עבדות אַני נותן לָכֶם, שְׁנֹאָמַר: "וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֹבֵד לָעַם הַזֶּה". ^(ט)תַּנּוּ רַבֵּנּוּ: "אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחְטָא", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי: אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁהַנָּשִׂיא שָׁלוּ מִבִּיא קֶרֶבֶן עַל שְׁגָגָתוֹ. אִם נָשִׂיא שָׁלוּ מִבִּיא קֶרֶבֶן, צָרִיךְ אֲתָה לומר מהו זְדוּנוֹ! מִתְקִירָ לָהּ רַבָּא בְּרִיה דְּרַבָּה: אֵלָא מַעֲתָה, דְּכַתִּיב: "וַיָּאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלֹם", וּבִיִּרְבָּעָם בֶּן נָכְט, דְּכַתִּיב בֵּיה: "אֲשֶׁר חָטָא וְאֲשֶׁר יִחְטָאִי", הֲכִי נָמִי דְאֲשֶׁרִי הַדּוֹר הוּא! שְׁאֲנִי הַכָּא, דְשִׁנִּי קֶרֶא בְּדַבּוּרִיה. ^(י)דָּרַשׁ רַב נַחֲמָן בַּר רַב חֲסֵדָא, מַאי דְכַתִּיב: "יֵשׁ הַכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ וְגוֹ" – אֲשֶׁרִיהֶם לְצַדִּיקִים, שְׁמָגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַרְשָׁעִים שֶׁל עוֹלָם הֵבֵא בְּעוֹלָם הַזֶּה. אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים, שְׁמָגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקִים שֶׁל עוֹלָם הֵבֵא בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבָּא: אִטּוּ צַדִּיקִי אִי אֶכְלִי תַרִּי עָלַמִּי מִי סָנִי לָהּ? אֵלָא אָמַר רַבָּא: אֲשֶׁרִיהֶם לְצַדִּיקִים שְׁמָגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַרְשָׁעִים שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים שְׁמָגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקִים שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. רַב פִּסָּא וְרַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אֲתוּ לְקַמִּיָּה דְּרַבָּא, אָמַר לָהּ: אוֹקִימַתוּן מִסְכָּתָא פֻּלְן וּמִסְכָּתָא פֻּלְן? אָמְרוּ לֵיה: אִין. אִיעַתְרִיתוּ פּוֹרְתָא? אָמְרוּ לֵיה: אִין, דְּזַכְּנָן קְטִינָא דְאַרְעָא. קָרִי עֲלֵייהוּ: אֲשֶׁרִיהֶם לְצַדִּיקִים שְׁמָגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַרְשָׁעִים שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. ^(י)אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חִנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דְכַתִּיב: "כִּי יִשְׂרָיִם דִּרְכִּי הִ' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם"? מָשָׁל לְשִׁנִּי בְּנֵי אָדָם שֶׁצָּלוּ פִסְחִיהֶם, אֶחָד אֶכְלוּ לָשׁוֹם מִצּוֹה, וְאֶחָד אֶכְלוּ לָשׁוֹם אֲכִילָה גָּסָה. זֶה שֶׁאֶכְלוּ לָשׁוֹם מִצּוֹה – "צַדִּיקִים יִלְכוּ בָם", זֶה שֶׁאֶכְלוּ לָשׁוֹם אֲכִילָה גָּסָה – "וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם". אָמַר לֵיה רִישׁ לְקִישׁ: רָשָׁע קָרִית לֵיה? נָהִי דְלָא עֲבִיד מִצּוֹה מִן הַמּוֹבָחָר, פִּסַּח מִי לֹא קֶאָכִיל? אֵלָא: מָשָׁל לְשִׁנִּי בְּנֵי אָדָם, זֶה אֲשֶׁתוּ וְאַחֹתוּ עֲמּוּ בַּבֵּית, וְזֶה אֲשֶׁתוּ וְאַחֹתוּ עֲמּוּ בַּבֵּית, אֶחָד נִזְדַּמְּנָה לוֹ אֲשֶׁתוּ, וְאֶחָד נִזְדַּמְּנָה לוֹ אַחֹתוּ, זֶה שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לוֹ אֲשֶׁתוּ – "צַדִּיקִים יִלְכוּ בָם", וְזֶה שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לוֹ אַחֹתוּ – "וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם". מִי דַמִּי? אָנּוּ קֶאָמְרִינָן חֲדָא דָּרָה, וְהַכָּא שְׁנֵי דְרָכִים! אֵלָא מָשָׁל לָלוּט וּשְׁתִּי בְּנוֹתִיו, הֵן שְׁנַתְּכּוֹנוּ לָשֵׁם מִצּוֹה – "צַדִּיקִים יִלְכוּ בָם", הוּא שְׁנַתְּכּוֹנוֹן לָשֵׁם עֲבִירָה – "וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם". וְדִלְמָא הוּא נָמִי לָשֵׁם מִצּוֹה (הוּא מְכוּוֹן) [אִיכּוּוֹן]! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֹּל הַפִּסּוּק הַזֶּה לָשֵׁם עֲבִירָה נֶאֱמַר. ^(י)וַיֵּשֶׂא לוֹט" – "וּתִשָּׂא אִשְׁתְּ אֲדִנְיוּ אֵת עֵינֶיהָ", "אֵת עֵינֶיהִ" – "וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן [וְגו'] אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינַי", "וַיֵּרָא" – "וַיֵּרָא אֲתָה שָׂכָם בֶּן חֲמוּר", "אֵת כֹּל כֹּכַר הַיֶּרֶדוֹן" – "כִּי בַעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כֹּכַר לָחֶם", "כִּי כָלָה מִשְׁקָהּ" – "אֵלְכָה אַחֲרֶי מֵאֲהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שְׁמַנִּי וְשִׁקּוּיִי". ^(י)וְהָא מִינָּם אֲנִים! תִּנָּא מִשׁוֹם רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי חוּנִי: לָמָּה נִקּוֹד עַל וַיּוֹ שִׁבְ"קוּמָה" שֶׁל בְּכִירָה? לוֹמַר לָהּ, שִׁבְשֻׁכְּכָה לֹא יָדַע אָבֵל בְּקוּמָה יָדַע. וּמַאי הָוָה לֵיה לְמַעַבְדַּ? מַאי דְהָוָה הָוָה! נִפְקָא מִינָּה דִּלְפָּנָא אַחֲרִינָא לֹא אִיבַעֲי לֵיה לְמִישְׁתִּי. ^(י)דָּרַשׁ רַבָּה, מַאי דְכַתִּיב: "אֵחָ נִפְשָׁע מְקַרִּית עַז וּמִדְּיָנִים כְּכָרִיחַ אֲרָמוֹ"? "אֵחָ נִפְשָׁע מְקַרִּית עַז" – זֶה לוֹט שֶׁפִּירַשׁ מֵאַבְרָהָם, "וּמִדְּיָנִים כְּכָרִיחַ אֲרָמוֹן" – שֶׁהִטִּיל מִדְּיָנִים בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמּוּזָן, שְׁנֹאָמַר: "לֹא יָבֹא עַמּוּזִי וּמוֹאָבִי בִקְהֵל הִי". ^(י)דָּרַשׁ רַבָּא, וְאִיתִימָא רַבִּי יִצְחָק, מַאי דְכַתִּיב: "לִתְאַוּהָ יִבְקֹשׁ נִפְרָד (וּבִכָּל) [בְּכָל] תּוֹשִׁיָּה יִתְגַּלַּע"? "לִתְאַוּהָ יִבְקֹשׁ נִפְרָד" – זֶה לוֹט שֶׁנִּפְרָד מֵאַבְרָהָם. "(וּבִכָּל) [בְּכָל] תּוֹשִׁיָּה יִתְגַּלַּע" – שְׁנַתְּגַלָּה קְלוּנָו בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת. דִּתְנָן: עַמּוּזִי וּמוֹאָבִי אֶסּוּרִין אֶסּוּר עוֹלָם. ^(י)וְאָמַר עוֹלָא: תָּמַר זִנְתָה וְזִמְרִי זִנְתָה. תָּמַר זִנְתָה – יָצִאוּ מִמֶּנָּה מַלְכִּים וּנְבִיאִים, זִמְרִי זִנְתָה – נִפְּלוּ כְּמָה רַבְּבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: גְּדוּלָּה עֲבִירָה לְשִׁמָּה מִמִּצּוֹה שְׁלֹא לְשִׁמָּה, שְׁנֹאָמַר: "תִּבְרַךְ מַנְשִׁים יַעַל אֲשֶׁת חֲבֵר הַקִּינִי מַנְשִׁים בְּאֶהֱל תִּבְרַךְ", מֵאֵן נִינְהוּ יִנְשִׁים בְּאֶהֱל"? שָׂרָה, רַבְּקָה, רַחֵל וְלֵאָה. ^(י)אִינִי? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְעוֹלָם יַעֲסוּק אָדָם בַּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֲפִילוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה, שְׁמַתוֹךְ שְׁלֹא לְשִׁמָּה כֹּא לְשִׁמָּה. אִימָא: כְּמִצּוֹה שְׁלֹא לְשִׁמָּה. ^(י)אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁבַּע בְּעִילוֹת בָּעַל אוֹתוֹ רָשָׁע בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שְׁנֹאָמַר: "בֵּין רִגְלֶיהָ כָּרַע נָפֵל שָׂכָב וְגוֹ". וְהָא קָא מִיתְהַנָּא מַעֲבִירָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: אֲפִילוּ טוֹבָתָם שֶׁל רָשָׁעִים רָעָה הִיא אֲצֵל צַדִּיקִים. ^(י)אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְעוֹלָם יַעֲסוּק אָדָם בַּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֲפִילוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה, שְׁמַתוֹךְ שְׁלֹא לְשִׁמָּה כֹּא לְשִׁמָּה, שִׁבְשֻׁכְר אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם קֶרֶבָּנוֹת שֶׁהַקָּרִיב בָּלָק הַרְשָׁע, זָכָה וְזִנְתָהּ מִמֶּנּוּ רות, דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא: רות בַּת בְּנֹו שֶׁל עֲגִלוֹן, בֶּן בְּנֹו שֶׁל בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב. ^(י)אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנֵּין שְׁאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ אֲפִילוּ שֹׁכֵר שִׁיחָה נֶאָה? מְהֵבֵא, דְאִילוּ בְּכִירָה דְקָרִיתִיָּה מוֹאָב, אָמַר לֵיה רַחֲמָנָא לְמַשָּׁה: "אֵל תֵּצֵר אֶת מוֹאָב וְאֵל תִּתְּגַר בָּם מִלְחָמָה". מִלְחָמָה

הוא

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה
פרשה ה א
ב במדבר רבה
ג נזיר כג.
ד כתובות סה; בראשית רבה
ה בראשית רבה
ו נזיר כג:
ז בראשית רבה
ח סנהדרין קה:
ט סוטה כב; סוטה מז; מסכת כלה רבת; אוצר מדרשים פרקי רבינו הקדוש; ערכין טז:
י יבמות קג.
יא סנהדרין קה; נזיר כג:
יב בבא קמא לח:
יג מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי

תורה אור השלם
[מלכים א יב, ז]
[ויקרא ד, כב]
[ויקרא ה, טז]
[מלכים א יד, טז]
[ויקרא ד, ג]
[קהלת ח, יד]
[חושע יד, י]
[בראשית יט, ל-לח]
[בראשית יג, י]
[משלי ו, כו]
[חושע ב, ז]
[שופטים יד, ג]
[בראשית לט, ז]
[בראשית לד, ב]
[בראשית לד, ד]
[בראשית יט, לג]
[משלי יח, טו]
[דברים כג, ד]
[משלי יח, א]
[שופטים ה]
[שופטים ה, כד]
[במדבר כה, ו-ט]
[בראשית לח]
[שופטים ה, כז]
[במדבר כג]
[דברים ב, ט]

י"א:

עין משפט גזר מצוה

א מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ו:

ב מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ו:

ג מו"י פד' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יד:

ד מו"י פט"ו מהל' שגגות הל' ז:

ה מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ו מו"י פ"ז מהל' איסורי ביאה הל' א:

ז מו"י פ"ח מהל' איסורי ביאה הל' יג, סמג לאוין כבא, סמג עשין צו:

ח מו"י פג' מהל' אבל הל' ו, סמג לאוין רלו:

ט מו"י פא' מהל' ביאת מקדש הל' י, סמג לאוין ש:

י מו"י פז' מהל' רוצח ושמירת נפש הל' ט:

יא מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ב, סמג עשין קסו:

יב מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ז:

יג מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

יד מו"י פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' יב:

טו מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ז:

טז מו"י פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' י:

יז מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

יח מו"י פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' י:

יט מו"י פד' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' כ:

כ מו"י פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' י, סמג עשין קטו:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

מה להלן שאין על גביו אֵלָא ה' אֵלֵהּיו דבמלך קא משתעי קרא דכתיב שום תשים עליך מלך (דברים יז): כגון אַני מהו בַּשְּׁעִיר בְּלוּמֵר נְסִיחוֹת דִּידִי מִי הִנֵּי נְסִיחוֹת מַעֲלִיָא דְאִילוּ הַנִּינְא בְּזִמְן שְׂפִית הַמִּקְדָּשׁ קִים מִןמִינָא שְׁעִיר אִזְ לֹא: א״ל הֲרֵי צִרְתָּךְ, בְּבִבְל רֹאשׁ נוֹלָה שְׂבָבְבִל דְּהִינּוּ עַל גִּבְרָ וְאֵלֵן בְּעִינֵן שְׂאִין עַל גִּבְיו אֵלָא ה' אֵלֵהֵיו: הֲמַם שְׂבָט דְּהִינּוּ מִקֵּל כִּמּוֹ כִי תִכְנּוּ בְּשָׂבַט לֹא וַיּוֹת (משלי כ"ג:י"ג): וְהִכָּא מִחוּקָךְ

חֲכָם: מַעֲיָא אִיזָה הוּא הַמְשִׁיחַ שְׁמִבִּיא פִּר בַּהוֹרָאָה זֶה הַמַּשׁוּחַ בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה: וְלֹא מִרְבָּה בְּבָגָדִים שְׂבָבִית שְׁנִי שְׁלֹא הִיזָה לָהֶם שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה: אִין צִין בִּהֵן מַשׁוּחַ בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה לְמִרְבָּה בְּגָדִים אֵלָא פִּר הַבָּא עַל כָּל הַמַּצִּית שְׁמִרְבָּה בְּגָדִים אִינוּ מִבִּיא פִּר הַעֲלָם דְּבִר לֹא מַשְׁלֵן וְלֹא מַשְׁלַן צְבוּר רָבֵל מִבִּיא כְּפָה אִזְ שְׁעִירָה דְּיוֹחִיד: וְאִין צִין בִּהֵן הַמַּשְׁמַשׁ וְהִינוּ רֵאשֻׁן שְׁחוּר לַעֲבוּדְתוּ וּלְאַחֵר שְׁחוּר הִינּוּ פִּר עַל יוה"כ שְׁלוּ וְנַעֲשִׂירִית הֲלִיפָה שְׁלֵן: וְהָ הָהָה צִין בִּהֵן הַמַּשְׁמַשׁ דְּהִינוּ רֵאשֻׁן שְׁחוּר לַעֲבוּדְתוּ וּבִין בִּהֵן שְׁעִבֵר דְּהִינוּ שְׁנִי שְׁמֵנוּ תַחְתּוּי לְאַחֵר (סְנַעֲבֵר) [שְׁחוּר] הִרֵאשֻׁן מַעֲבִירִין הַשְׁנִי: שְׁוִים בְּעֻבּוֹת הַיּוֹם דְּמִקְרָבִי קִרְבָּנוֹת הַיּוֹם בִּיּוה"כ אִיזָה שְׁוִירָצָה: גְּמִי' שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה שְׁעָפָה מַשָּׁה בְּדָכְתִּיב שְׁמֵן מַשְׁחַת קִדָּשׁ יְהִיזָה זֶה לִי (שְׁמוֹת י"ג:ו"ב): בּוּ שׁוֹלְקִין אֶת הַעֲקָרִים אוֹתָם שְׂרָשִׁים עַל בְּשָׂמִים הַאֲמוּרִים בְּפִרְשָׁה דְּכָתִיב וְאִתָּה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מִר דְּרוּר וְגו': וְהֵלֹא לְסוּךְ בּוּ אֶת הַעֲקָרִים אִינוּ מַסְפִּיק לְפִי שְׁהַשְׁמֵן לֹא הִיזָה אֵלָא שְׁעִים עֶשֶׂר לְגִין בְּדַמְפֵּרֶשׁ לְקוּם וְהַעֲקָרִים הִיוּ מִרְבָּים וְאִפְלוּ בַּסִּיכָה הִיא נִבְלַע בְּעַקָרִים כָּל שְׂכָן בַּשְׁלִיכָה: אֵלָא שׁוּרָה אֶת הַעֲקָרִים בְּמִים בְּרִישָׁא שְׁהִיו מִתְמַלְאִים מִן הַמִּים וְשׁוֹב לֹא יְהִי בּוֹלַעִים מִן הַשְׁמֵן כָּל כֵּךְ: וּמַעֲרַף עֲלִיזָה שְׁמֵן לְאַחֵר שְׁהִינְיָאִס מִן הַמִּים כְּדִי שְׁיִקְלַט הַשְׁמֵן מִרִּיחַ הַבְּשָׂמִים: וְתַפְחוּ וַיּוֹנִיעַ הַשְׁמֵן לְאַלְתֵּר וְתַפְחוּ כִּמּוֹ תַפְחִתּוּ אֶת הַרוּעָה (יומא דף כג:): טַעוּן מַשְׁחָה וְאִי לֹא מַשׁוּחַ בְּשִׁמְן לֹא הִיזָה כַה"ג: מַפְגִּי מַחְלָקְתוּ דְּהִיכָא דְּהִיכָא מַחְלָקַת בְּעִי מַשְׁחָה: מַמְלַכְתוּ הוּא וּבְגִי בְּקָרִב יִשְׂרָאֵל מַשְׁמַע וְרָשָׁה לְבָנָיו: וְלֹא כָּל דְּבַעֲי מַלְכָא מוֹרֶת לְבָנֵיהָ מַלְכוּתָא רְפִילוּ בְּלֹא מַשְׁחָה: וְרָשָׁה הִיא בְּזִמְן שְׁטָלוּס בְּיִשְׂרָאֵל: מַשׁוּחַ דְּמַלְךְ בָּן מַלְךְ: זֶה דְּמַלְכוּת בֵּית דּוֹר טַעוּן מַשְׁחָה: וְאִין אַחֵר שְׁאִינוּ מַמְלְכִי בֵּית דּוֹר טַעוּן מַשְׁחָה: מַשׁוּם מַחְלָקְתוּ עַל יוֹרָם נִמְעַל בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה דְּאִמְרִינָן לַעֲלִי דְּמַלְכִי יִשְׂרָאֵל אִין מוֹשְׁחִין מִמֶּנּוּ: בְּאַפְרָסְמָא דְּבִיא דְּלֹא הִינוּ מַשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה: וּמֵאִי בְּכוּר דְּקָרִי לָהּ הַבְּכוּר יוֹחֵנּוּ: בְּכוּר לְמַלְכוּת שְׁמַלְךְ רֵאשֻׁן: יוֹרָם מַמְלָא מְקוּם רְבּוּתוּי הֵיזָה דְּכִי מַלְךְ רֵאֲבִיתִי הֵיזָה צְדִיק מַמְלָא מְקוּם רְבּוּתוּי הֵיזָה וְאַחֵר בָּן הַסַּמִּיז: מַשְׁלָם בְּמַשְׁעֵי דְּצִדִּיק גְּמוּר הִיזָה בְּעַל מַעֲשִׂים טוֹבִים: אֲמַר לוּ גְבוּרָה נִצְרָה יֵהְיִיךְ עֲלִיךְ אֶת הַדִּין אִם תִּמְרַר בִּי:

ומי

 מסורת הש"ס

א משנה הוריות; ספרא ויקרא דבורא דחובת פרשה ה א; אוצר מדרשים אברהם אבינו אגדת אברהם ד

ב אוצר מדרשים יעקב אבינו

ברכת יעקב אבינו לבניו ט; אוצר

מדרשים מדרש מגן

ג משנה מגילה; תוספתא הוריות;

תוספתא מגילה; יומא עג;

מגילה ט;

ד תקעין ב;

ה כריתות ה.

ו ספרא צו מכליתא דמילואים א

ט דרבי נתן

ח תוספתא סנהדרין

ט כריתות ה;

י כתובות קנ; כריתות ה;

 תורה אור השלם
--

[בראשית מט, י]

[ויקרא כא, יד]

[ויקרא כא, י]

[במדבר לה, כה]

[ויקרא כא, יא]

[ויקרא כא, יג]

[ויקרא ח, י]

[מלכים א א]

[מלכים ב יא]

[מלכים ב כג, ל]

[שמות ל, לא]

[ויקרא ו, טו]

[דברים יז, כ]

[שמואל א טו, יב]

[מלכים ב ט, א-יד]

[דברי הימים א ג, טו]

[דברי הימים ב כא, ג]

[מלכים ב כד, יז]

[מלכים ב כה, ז]

[דברי הימים ב לו, יג]

[יחזקאל יז, יג]

מסורת הש"ס
א יומא נב;; במדבר רבה
ב תוספתא סוטה
ג כריתות ה:
ד כריתות ה;; במדבר רבה
ה כריתות ה:
ו כריתות ה:
ז כריתות ו.
ח מגילה יד; כריתות ו.
ט ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ב ו
י מגילה ט:
יא ספרא אמור פרשה ב ו; ספרא צו פרק א; ספרא אחרי מות פרק ח ד; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ג ו
גליון הש"ס
גמ' משום דוימשח. כה"ג בנייר דף י"ט ע"א והזיר בזמן והביא:
תורה אור השלם

- [שמואל א ו, ח]
- [במדבר יז, כג]
- [שמות טז, לג]
- [דברי הימים ב לה, ג]
- [דברים כח, לו]
- [במדבר יז, כח-כו]
- [שמות כט, מג]
- [שמות ל, לא]
- [ויקרא ח, יב]
- [במדבר ז, א]
- [תהילים קלג, ב]
- [תהילים קלג, ג]
- [תהילים קלג, א]
- [מלכים א, לג]
- [ישעיהו ל, כ]
- [שמואל א, ב, א]
- [ויקרא ו, טו]
- [ויקרא ד, ג]
- [בראשית לב, לג]

ומי הוה שמן המשחה בימי יהואחז דקתצי ויהואחז נמשח מפני יהויקים: והנציא משנגנו הארין וכו' מדכתיב תשימו בצרצו מצלו דארצו בצד ארון קאי אלמא בהדי ארון נגנו ומדקאמר יאשיהו תגו את ארון ה' בצות וגו' משמע שצנה לנגנו: אין לכס משא בפתח ואמרינו במסכת שקלים אמר להם אם גולה עמכם שוב אינכם מחזירין אותו בכתפיכם צנה לנגנו: אקניא שם

שם דכתיב בצרון וגועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת וגו' וכתיב וגעדתי שמה לבני ישראל וכתיב בצעצת המן ומן שמה מלא העמר מן מה ארון נגנו אף צעצת המן נגנו: אקניא לורית לורית דכתיב בצעצת המן והנח אתו לפני ה' למשמרת לדרתובם וכתיב בשמן המשחה שמן משחת קלש והיה זה לי לדרתובם מה צעצת המן נגנו אף שמן המשחה נגנו: משמרת משמרת דכתיב בצעצת המן דהוי נגנו למשמרת לדרתובם וכתיב במקלו של אהרן למשמרת לאות לבני מרי וגו' מה צעצת המן נגנו אף מקלו של אהרן נגנו: אמר רב פפא בַּפֶּסֶסְרָמָא זָכִיא מִשְׁחוּ אֶת יְהוֹאָחָז: כְּמִין גִּזְר דְּהִזְר לִיה דְּהִרְנִי בַּצֶּרְפֶּתָה כְּכֹלִיל (בָּרַה): כְּמִין כֶּף וַיְנִי שְׁמַתְחִיל לְמִשַּׁח בַּצֶּרְפֶּעִי בִין רִיסֵי עֵינָיו וּמוֹשֵׁךְ אֶרְפֻּעֵי עַל הָרָאשׁ וְהוֹלֵךְ עַד שְׁמַנְיָע לַעֲרֹךְ כֶּכֶף וַיְנִי בָרַה : נוֹקְעִים לוֹ שְׁמֵן בִין רִיסֵי עֵינָיו וְסָם מוֹשְׁחִים לִכְסֹן כְּמִין כֶּף וַיְנִי כְּדָבָרְשָׁנָא: מֵאל דְּאִמַר יַעֲקֹבָה עַדִּישָׁא דְכִתִּיב וַיִּנָּח מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהָדָר וַיִּמָּשַׁח: שָׁבַן אֶתָּה מוֹנֵא אֲנִי כִּי שָׂרַת דְּהִנֵּה מִשְׁחָה וְלֹא יַעֲקֹבָה: מָה טַעַם וַיִּנָּח מִשֹּׁם דְּוַיִּמָּשַׁח כְּבָר: כְּשֶׁהוּא מַסְפֵּר כְּשֶׁהִנֵּה מַדְבַּר עִם אֲחֵרִים: עוֹלוֹת וַיּוֹשְׁבוּת בַּעֲקָרֵי זָקֵנו כְּדִי שְׁלֹא יִפְּלוּ: שְׁמָא ח"ו מַעֲלָתִי בְּשִׁמֵּן הַמִּשְׁחָה שְׁנַנְעִתִי בִּי כְּשֶׁהִלַּכְתִּינוּ: וְאִנִּי מַעֲלָתִי שְׁמָא נָפַל עָלַי מִן הַשְּׁמֵן בְּמָקוֹם שְׁאִין רָאִיו לְמַשְׁחָה וּמַעֲלָתִי: וְהוֹרַתְסִי אִתּוֹ אֵל גַּחוֹן אֲלֵמָא בְּעֵי מִשְׁחָה עַל הַמַּעֲשֵׂן: נִתְּלִי וְהִלִּיק: אִי מִשְׁוֹן נִהוּרָה שְׂדוּלַח כָּל זָמַן שֶׁהֶשְׁמַח בְּמוֹכּוֹ: לִירֵכִי תַרְנַנְגוּלָא עַל שֵׁם הַהוּא עֵסְקָא: שְׁמִין וְשִׁפִּיר שְׁמַשְׁמַנַּת וּמַשְׁבַּחַת: בִּיתָא דְּמַכְרָא בֵּית חֲשׂוֹךְ: וְלֹא מִלְתָּא הִיא דְּזַמְנָא דְּאָף עַל גַּב דְּלִית לִיה בְּבוּאָה דְּבִבּוּאָה הִדַּר אֲתִי וְאִפִּי דְּהִי לֹא לַעֲבַד דְּהִי דִּלְגָמָא לֹא חֲזִי בְּבוּאָה דְּבִבּוּאָה חֲלָשָׁה דַּעֲתָה וּמִתְרַע מַזְלָה וְלֹא הִדַּר אֲתִי [מִשֹּׁם דְּמִתְרַע מַזְלָה דְּאִי לֹא הִנֵּה עֲבַד דְּהִי לֹא הִנֵּה מִתְרַע מַזְלָה וְהִדַּר אֲתִי] הִלְכָּךְ לֹא לַעֲבַד: קַרָא וּרְבִינָא בְּרַמִּי וּסְלָקָא וְתַמְרִי דְּהִנֵּי גְדִלִי לַעֲגֹל טְפִי מִשְׁאֵר יִרְקוֹת קַרָא דִּלְעַת רְבִינָא תַלְתָּן: גָּרְסוּ מִתְּנִיתָא מַעֲקָרָא כִּי הִכִּי דְתַרְבִּי מַרְגְּלָא מִלְתָּא בְּפַמְכוֹ וְתַרְבִּין יִדְעִין לְמַשְׁאֵל לִיה: מַמְשָׁן שְׁמַעֲתָא דְלֹא לְפִסְק מִפְּמִיכוֹ כְּמַעֲשֵׂן זֶה שְׁמוֹשָׁךְ וְהוֹלֵךְ: דְּמִתָּא מַחֲסִיָא הִיוּ תַלְמוּדֵי חֲכָמִים רִאשִׁים לְהוֹרָאָה וְתַרְבוּת וַיֵּה דְהִי בְּהֵם אֲבָל בְּפִימְבִיטָא לֹא הִיוּ תַרְבוּת מַעֲלִיא כָּל כֶּךְ וְקִאֲמַר לִיה מוּטָב לוֹ לְדוֹר בִּלְשׁוֹנָה בְּמִתָּא מַחֲסִיָא מְלִדוֹר בִּלְשׁוֹנָה בְּפִימְבִיטָא: גִּלְגָּלָא סָרְחָא מוּטָב לְאָכַל דָּג קָטָן מִסָּרַח כְּדִלְמַרְיִין בַּפ"ק דְּמו"ק (קף יא): כּוֹרָא סְמוּךְ לְמִסְרַחַה מַעֲלִי: מַכְתָּחָא דְרַמִּי בִּיפִי אִפִּילוּ מַכּוּתָח שְׁהוּא מַשְׁבַּח וְזוֹק שְׁמַשְׁבַּר אֶת הָאֲבָן כְּשֶׁשׁוֹפְכִים הֵימָּנו אַעפ"כ לֹא תֵאכַל הֵימָּנו כְּדִלְמַרְיִין בְּכִרָךְ (עַרְבֵי פֶסְחִים) [וְאֵלֹו עוֹבְדִין (פֶּסְחִים מ.ב.)] שְׁלָשָׁה דְּכָרִים נִאֲמַרְו כְּבוֹתָח מְטַמְטֵם אֶת הַלֵּב וְכו' כִּיפִי סְלַעִים כְּדַמְתַּרְנַמִּין סְלַע בִּיפָא אִית דְּמַפְרָשִׁי מוּטָב תֵּאכַל גִּלְגָּלָא סָרְחָא שְׁאִין דְּמִיָּהָם וְקָרִים מַכּוּתָח שְׁאוּכֵלִים אוֹתוֹ עֲשִׂירִים וְשָׁרִים הִדָּרִים בְּרַמִּי כִּיפִי כְלוּמ' בְּמַגְלִים וְחוּמוֹת גְּדוּלוֹת לְפִי שְׁדִמִּיהֶם וְקָרִים: אִם הִכְּתָן הַמַּשִּׁיחַ וְכוּל מַלְךְ וְיָאִי פַר דְּהִנֵּה מִשְׁוֹחַ ת"ל כֹּהֲן: הַמַּעֲשֵׂן שְׁבַמְשׁוּחִים דְּהִינוּ כֹּהֵן גָּדוֹל: מְרַבֶּה בְּגָדִים מַעֲוֵן תַּלְמוּד לְוִמַר וְהִבִּיא הַכֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

ומי הוה שמן המשחה בימי יהואחז דקתצי ויהואחז נמשח מפני יהויקים: והנציא משנגנו הארין וכו' מדכתיב תשימו בצרצו מצלו דארצו בצד ארון קאי אלמא בהדי ארון נגנו ומדקאמר יאשיהו תגו את ארון ה' בצות וגו' משמע שצנה לנגנו: אין לכס משא בפתח ואמרינו במסכת שקלים אמר להם אם גולה עמכם שוב אינכם מחזירין אותו בכתפיכם צנה לנגנו: אקניא שם

ומי הוה שמן המשחה? והתניא: משנגנו ארון, נגנו שמן המשחה וצנצנות המן ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארצו ששולחו פלשתים דורון לישראל, שנאמר: "ואת כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארצו מצדו ושלחתם אתו והלה".^(א)ומי גנו? יאשיהו מלך יהודה גנו, שראה שכתוב בתורה: "וילהי ה' אתה ואת מלכה וגו'", צוה וגנום, שנאמר: "ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בפתח עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל". ואמר רבי אלעזר: אתיא "שם" "שם", אתיא "משמרת" "משמרת", אתיא "דורות" "דורות"! אמר רב פפא: באפרסמא דכנא. אתנו רבנן: כיצד מושחין את המלכים? כמין גזר. ואת הכהנים? כמין כי. מאי "כמין כיי"? אמר רב מנשיא בר גדיא: כמין כף יוני.^(ב)תני חדא: בתחלה מוצקין שמן על ראשו, ואחר כך נותנין לו שמן בין ריסי עיניו. ותניא אחריתי: בתחלה נותנין לו שמן בין ריסי עיניו, ואחר כך מוצקים לו שמן על ראשו! תנאי היא, איכא דאמרי: משיחה עדיפא, ואיכא דאמרי: יציקה עדיפא. מאי טעמא דמאן דאמר יציקה עדיפא? דכתיב: "ויצק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אתו לקדשו". ומאן דאמר משיחה עדיפא, מאי טעמא? קסבר: שכן אתה מוצא אצל כלי שרת. והכתיב "ויצק", ובסוף "וימשח"! הכי קאמר: מאי טעם "ויצק"? משום ד"וימשח".^(ג)תנו רבנן: "כשמן הטוב [וגו'] ירד על הזקן וזן אהרן וגו'" – כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו. אמר רב פפא, תנא: כשהוא מספר, עולות ויושבות לו בעיקר זקנו, ועל דבר זה היה משה דואג, אמר: שמה חס ושלום מעלתי בשמן המשחה? יצתה בת קול ואמרה: "כשמן הטוב וגו' כטל חרמוז", מה טל חרמוז אין בו מעילה, אף שמן המשחה שבוזקן אהרן אין בו מעילה.^(ד)ועדיין היה אהרן דואג, אמר: שמה משה לא מעל, אכל אני מעלתי? יצתה בת קול ואמרה לו: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", מה משה לא מעל, אף אתה לא מעלת. תנו רבנן: אין מושחים את המלכים אלא על המעיין, כדי שתמשנה מלכותם, שנאמר: "ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדניכם [וגו'] והורדתם אתו אל גחון".^(ה)אמר רבי אמי: האי מאן דבצי לידע אי מסיק שתייה אי לא, ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא. אי משיה גהוריה – נידע דמסיק שתייה. ומאן דבצי למיעבד בעיסקא, ובצי למידע אי מצליח אי לא מצליח, לירבי תרנגולא. אי שמין ושרפ, מצליח. האי מאן דבצי למיפק [לאורחא] ובצי למידע אי (חזר) [תדר] ואתי לביתא, אי לא – ניקום בביתא דחברא, אי חזי בבואה דכבואה לידע דתדר ואתי לביתא. ולאו מלתא היא, דלמא חלשא דעתיה, ומיתרע מזליה. אמר אביי: השתא דאמרת סימנא מילתא היא, [לעולם] זהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא, פרתי וסילקא ותמרי.^(ו)אמר להו רב משרשיא לבריה: כי בעיתו מעיל ומיגמרי חמי רבייכו, גרסו מתניתא ועלו לקמי רבייכו. וכי יתביתו חמיה, חזו לפומיה, דכתיב: "והיו עיניה ראות את מוריה". וכי גרסיתו, גרסו על נהרא דמיא, דכי היכי דמשכו מיא משכון שמעתתיכו. ותיבו אקילקלי דמתא מחסיא, ולא תיבו אפדני דפומבדיתא – טב גלדנא סריא [דמתא מחסיא למיכל], מכותחא דרמי כיפי.^(ז)"רמה קרני באלהיי", "רמה קרניי" ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן – נמשכה מלכותו, שאול ויהוא שנמשחו בפר – לא נמשכה מלכותו.^(ח)המשוח בשמן המשחה וכו'. תנו רבנן: "משיח" – יכול מלך? תלמוד לומר: "כהן". אי כהן, יכול מרובה בגדים? תלמוד לומר: "משיח". אי משיח, יכול משוח מלחמה? תלמוד לומר: "והכהן המשיח", שאינו משיח על גביו. מאי משמע? כדאמר רבא: "הירה" – המיומנת שפירה, הכא נמי: "המשיח" – המיומן שפמשוחים. אמר מר: "משיח" – יכול מלך. מלך פר הוא דמייתי? שעיר הוא דמייתי! איצטריה, סלקא דעתה אמינא: על שגגת מעשה יביא שעיר, על העלם דבר יביא פר, קא משמע לן.^(ט)אין בין משוח בשמן המשחה בוי. מתניתין דלא ברבי מאיר, דאי רבי מאיר, קא תנא: מרובה בגדים מביא פר הכא על כל המצות, דברי רבי מאיר, ולא הודו לו חכמים.^(י)מאי טעמא דרבי מאיר? דתנא: "משיח" – אין לי אלא משוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מניין? תלמוד לומר: "הכהן המשיח". במאי אוקימיתיה? ברבנן,

אימא

יב.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ט:

ב מיי' פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ט:

ג מיי' פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

ד מיי' פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' יא:

ה טוש"ע או"ח סי' תקפג סעי' א:

יב:

עין משפט גר מצוה
א מו"י פא' מהל' מלכים ומלחמות הל' ג: ב מו"י פח' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' יב: ג מו"י פח' מהל' מעשה הקרבנות הל' יח: ד מו"י פח' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' א: ה מו"י פי' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' ד, סמוג עשין קעג: ו מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב: ז מו"י פו"ח מהל' איסורי ביאה הל' א: ח מו"י פז' מהל' רוצח ושמירת נפש הל' ט: ט מו"י פו"ח מהל' איסורי ביאה הל' א: י מו"י פח' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' ו: יא מו"י פז' מהל' אבל הל' ו: יב מו"י פח' מהל' אבל הל' א: יג מו"י פב' מהל' ביאת מקדש הל' ו: יד מו"י פב' מהל' ביאת מקדש הל' ח: טו מו"י פב' מהל' ביאת מקדש הל' ז: טז מו"י פח' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' ו: יז מו"י פח' מהל' אבל הל' א: יח מו"י פח' מהל' אבל הל' ג, סמוג עשין דרבנו, טוש"ע יו"ד סי' שמ סעי' יב: יט מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ב: כ מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ז: כא מו"י פד' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' כ, טוש"ע או"ח סי' רא סעי' ב:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

אימא מופא אין עין כהן המשמש לכהן שעבר דהינו שני: אלא פר יום הכפורים וגעשרית האיפה קמשל ראשון הן באין הא לכל שאר דכריהם זה וזה שוין דשני נמי כל מצות כהנה גדולה עליו: אמתאן לרבי מאיר דמעניא וכו' עבר דברותא לא דמי לשעבר דמתניתין: רבי היא וגם לא אלבא דתצאי בחדא סבר לה כרבי מאיר וסתמא כרבי מאיר וברישא סבר לה כרבען

^(א)אימא סיפא: אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. אמתאן לרבי מאיר. דתנאי: אירע בו פסול ככהן גדול ועבר ומינו כהן אחר תחתיו – הראשון חוזר לעבודתו, והשני כל מצות כהונה עליו, דברי רבי מאיר. [רבי יוסי אומר: ראשון חוזר לעבודתו, ושני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט]. "אמר רבי יוסי: מעשה ביוסף בן אילים מצפורי שאירע בו פסול ככהן גדול, ועבר, ומינו אחר תחתיו, ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט. כהן גדול משום איבה, כהן הדיוט משום מעליו בקדש ואין מורידין. ^(א)רישא רבנן וסיפא רבי מאיר? אמר רב חסדא: אין, רישא רבנן וסיפא רבי מאיר. רב יוסף אמר: רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי. רבא אמר: רבי שמעון היא וסבר לה כרבי מאיר בחדא, ופליגי עליה בחדא. ^(א)דתנאי: דברים שבינו כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם: פר הבא על כל המצות, ופר יום הכפורים, ועשירית האיפה, ולא פורע ולא פורם. אכל הוא פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה. ואין משמא לקרובים, ומוזהר על התוליה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח. ^(א)ומקריב אוגו, ואינו אוכל [ואינו חולק]. מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש, ומשמש בשמונה פלים. וכל עבודת יום הכפורים אינה פשרה אלא בו, ופטור על טומאת מקדש וקדשיו. ^(א)וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות, וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יום הכיפורים ועשירית האיפה, וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מחמשה דברים האמורים בפרשה: לא פורע ולא פורם, ואין משמא לקרובים, ומוזהר על התוליה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח, דברי רבי יהודה. ובחמים אומרים: אינו מחזיר. ^(א)והאי ממאי דרבי שמעון היא? אמר רב פפא: מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו? רבי שמעון. ^(א)חוץ מחמשה דברים האמורים בפרשה. מנא הני מילי? דתנו רבנן: "והכהן הגדול מאחיו" – זה כהן גדול, "אשר יוצק על ראשו שמן המשחה" – זה משוח מלחמה, "וימלא את ידו ללבש את הבגדים" – זה מרובה בגדים. על כולן הוא אומר: "ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם ועל כל נפשת מת לא יבא". יכול יהו כולן מקריבין אוגנים? תלמוד לומר: "כי נור שמן משחת אלהיו עליו" – "עליו" ולא על חבירו. ואחר שחלקו הכתוב, יכול לא יהא מצווה על התוליה? תלמוד לומר: "והוא". ^(א)כתנאי: "והוא אשה בבתליה יקח", אחר שחלק הכתוב, ריפה. דברי רבי ישמעאל: רבי עקיבא אומר: אין לי אלא שעבר מחמת קריו, מחמת מומין מניין? תלמוד לומר: "והוא". בעא מיניה רבא מרב נחמן: משיח שנגטרע, מהו באלמנה? מידחא דחי, או מיפטר פטר? לא תהו בידיה. וזמניו הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה. אמר ליה הונא בריה דרב נחמן לרב פפא, תנינא: אין לי אלא שעבר מחמת קריו, עבר מחמת מומין מניין? תלמוד לומר: "והוא". קם נשקיה ברישיה ויהיב ברתיה. ^(א)"מתני' כהן גדול פורם מלמשה, וההדיוט מלמעלה. כהן גדול מקריב אוגו ולא אוכל, וההדיוט לא מקריב ולא אוכל. ^(א)"גמ' אמר [רב]: למטה – למטה ממש, למעלה – למעלה ממש. ושמואל אמר: למטה – למטה מקמי שפה, למעלה – למעלה מקמי שפה. וזה וזה בצואר. ^(א)מיתבי: על כל המתים כולן – רצה מבדיל קמי שפה שלו, רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו. על אביו ועל אמו – מבדיל, כיון דבעלמא הוי קרע, קרי כאן "בגדיו לא יפרם!" שמואל כרבי יהודה סבירא ליה, דאמר: כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו, אינו אלא קרע של תפלות. ומי אית ליה לרבי יהודה קריעה בכהן גדול? ^(א)והא תנאי: אילו נאמר "ראש לא יפרע ובגד לא יפרם", הייתי אומר: בראש ובגד של סוטה הכתוב מדבר, תלמוד לומר: "את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם", שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר, דברי רבי יהודה. רבי ישמעאל אומר: אינו פורם פדרה שבגי אדם פורמין, אלא הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה. ^(א)שמואל סבר לה כרבי יהודה בחדא, ופליגי עליה בחדא. ^(א)מתני' כל התדיר מחבירו קודם את חבירו, וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו. פר המשיח ופר העדה עומדים – פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו. ^(א)גמ' מנא הני מילי? אמר אביי. דאמר קרא: "מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד", (למה לי) מפדי כתיב "עולת הבקר" – "עולת התמיד" למה לי? הכי קאמר רחמנא: כל דתדירה קדמה. ^(א)וכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו. מנלו? דתנא דבי רבי ישמעאל: "וקדשתו" – לכל דבר שבקדושה: לפתוח ראשון, ולברה ראשון, וליטול מנה לפה ראשון. פר

א תוספתא מגילה; משנה הוריות; משנה מגילה; תוספתא יומא; לעיל יא:
ב עירובין צט.
ג יומא עג; תוספתא הוריות; משנה מכות
ד מגילה ט:
ה לעיל ט.
ו ספרא אמור פרשה ב ב
ז ספרא צו פרק ה ד
ח מועד קטן כב:
ט מגילה ט; ספרא אמור פרשה ב; ג; זבחים עד.
י שבת לו.
יא ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ו ח; ויקרא רבה; תוספתא זבחים; תוספתא הוריות; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד א
יב זבחים פט.
יג מועד קטן כח; נדרים סב; גיטין טז:
תורה אור השלם
[ויקרא כא]
[ויקרא כא, יב]
[ויקרא כא, יג]
[ויקרא כא, יד]
[ויקרא כא, יז]
[במדבר כח, גג]
[ויקרא כא, ח]

א תוספתא מגילה; משנה הוריות; משנה מגילה; תוספתא יומא; לעיל יא:
ב עירובין צט.
ג יומא עג; תוספתא הוריות; משנה מכות
ד מגילה ט:
ה לעיל ט.
ו ספרא אמור פרשה ב ב
ז ספרא צו פרק ה ד
ח מועד קטן כב:
ט מגילה ט; ספרא אמור פרשה ב; ג; זבחים עד.
י שבת לו.
יא ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ו ח; ויקרא רבה; תוספתא זבחים; תוספתא הוריות; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד א
יב זבחים פט.
יג מועד קטן כח; נדרים סב; גיטין טז:
תורה אור השלם
[ויקרא כא]
[ויקרא כא, יב]
[ויקרא כא, יג]
[ויקרא כא, יד]
[ויקרא כא, יז]
[במדבר כח, גג]
[ויקרא כא, ח]

א תוספתא מגילה; משנה הוריות; משנה מגילה; תוספתא יומא; לעיל יא:
ב עירובין צט.
ג יומא עג; תוספתא הוריות; משנה מכות
ד מגילה ט:
ה לעיל ט.
ו ספרא אמור פרשה ב ב
ז ספרא צו פרק ה ד
ח מועד קטן כב:
ט מגילה ט; ספרא אמור פרשה ב; ג; זבחים עד.
י שבת לו.
יא ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ו ח; ויקרא רבה; תוספתא זבחים; תוספתא הוריות; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד א
יב זבחים פט.
יג מועד קטן כח; נדרים סב; גיטין טז:
תורה אור השלם
[ויקרא כא]
[ויקרא כא, יב]
[ויקרא כא, יג]
[ויקרא כא, יד]
[ויקרא כא, יז]
[במדבר כח, גג]
[ויקרא כא, ח]

א תוספתא מגילה; משנה הוריות; משנה מגילה; תוספתא יומא; לעיל יא:
ב עירובין צט.
ג יומא עג; תוספתא הוריות; משנה מכות
ד מגילה ט:
ה לעיל ט.
ו ספרא אמור פרשה ב ב
ז ספרא צו פרק ה ד
ח מועד קטן כב:
ט מגילה ט; ספרא אמור פרשה ב; ג; זבחים עד.
י שבת לו.
יא ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ו ח; ויקרא רבה; תוספתא זבחים; תוספתא הוריות; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ד א
יב זבחים פט.
יג מועד קטן כח; נדרים סב; גיטין טז:
תורה אור השלם
[ויקרא כא]
[ויקרא כא, יב]
[ויקרא כא, יג]
[ויקרא כא, יד]
[ויקרא כא, יז]
[במדבר כח, גג]
[ויקרא כא, ח]

 מסורת הש"ס
א פסחים נט; זבחים צ.
ב תוספתא הוריות
ג תוספתא הוריות
ד תוספתא הוריות; במדבר רבה
ה יומא טז; סוטה מב; משנה יומא
ו אוצר מדרשים חופת אליהו חופת אליהו רבה רד
תורה אור השלם

- [ויקרא ד, כא]
- [ויקרא טז, יא]
- [במדבר טז]
- [ויקרא ד, כ]
- [ויקרא טז, יז]
- [ויקרא ח, ח]
- [ויקרא ה, י]
- [במדבר טו, כד]
- [ויקרא טז, יג]
- [זכריה ג, ח]
- [מלכים א, יד]
- [דברים יג, ב]
- [דברים כ, ג]
- [דברי הימים א כג, יג]
- [דברים ה, ח]
- [בראשית ט, כה]
- [משלי ג, טז]

פרקשת פר כהן משיח כתיבא כרישא והדר כתיבא פר העלם דבר של צבור ועשה לפר באשר עשה לפר החפלות דהינו לפר כהן משיח למה ליה למהדר וכתב באשר שרף את הפר הראשון: ו**כפר** בעלו והדר ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: פר דעבדות כוכבים הוי עולה: חסירא אל"ף למימרא דעולה קדמה: במשפט כתיב פה צפר דעבדות כוכבים דבתר כתיבה אָזלינן ועולה כרישא כתיבא:
שעיר יחיד קודם לבששת יחיד כגון שהיו טנים זה הביא בשפה וזה הביא שעירה: שפן נתרבתה באליה דעז אינה טעונה אליה: בגין יום בגלל יום כבש גלל עמר וכבשים בגלל שתי הלחם: מקני' עומדים בתלקלה האיש למשכב זכור: גמי' אמו קודמת לבלם דאית לה זילותא טפי: **אחכם** קודם למלך ישראל שאין כל ישראל ראויין לחכמה אבל מלך כל ישראל ראויין למלכות: מלך קודם לבסו גזול מהאמר מלך לבסו גזול חזו עמכם מעבדי אלוניכם [וע"כ אנפשה קאמר] אלמא מלך עדיף: אמרבלא שמענה על כלם ואין משיבין על דבריו: גזר המענה על האונריות שבמקדש: אבעינא להו לשנין טמאה לטמא למת מצוה סגן ומשיח מלקמה אי זה מהם קודם: להחיותו הא קודם לסגן משום דצבור גריכים לו למשח מלקמה לצדל מלקמה טפי מסגן: דכתיב ויגדל אהרן אלמא כהן עדיף מלוי: **אכלל** ארור כנען לא מצא נח קללה לכנען גדולה מזו שהא עבד לאחיו מפאן שכל עבד רבי הוא בכלל ארור: הכל רוצין לשא גיורת שמתרצין לשא גיורת מלשא משחררת: משחררת לא היתה בחזקת שמור דסתם שפחה משחררת לשון אחר גיורת בעיא לאיניורי ומשמרת עצמה לפי שגזעמה להצניח אבל שפחה אין בוקה לשחרר עצמה ואינה משמרת עצמה: מפני מה הכל מושלין בעבדברים כלומר מפני מה נתנה מפלה ומה לעבדברים שגזעפין תדיר תדיר: אמר להם מפני שסיוכו רע שניצר לבס רע הוא יותר מדאי סורו שר שלום כקאמר (פ"מ דף נטו): כגר שסורו רע דהינו יצר הרע ששר שלו רע הוא: מאי היא היכי הני סוכו רע: אמר קבא לפינו גלימי גלאו מאכל גלית פהו האלא אפי' הכי גוצי לה: גוצי נושכין:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

פר כהן משיח ופר עדה כוי. מנא הני מילי? דתנו רבנן: "ושרף אותו באשר שרף את הפר הראשון", מה תלמוד לומר "הראשון"? שיהא ראשון, קודם לפר העדה בכל מעשיו. תנו רבנן: פר כהן משיח ופר העדה עומדים – פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו. הואיל ומשיח מכפר, ועדה מתכפרת – דין הוא שיעידים המכפר למתכפר, וכן הוא אומר: "וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל".^[מקור] פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודה זרה. מאי טעמא? האי חטאת והאי עולה, ותניא: "והקריב את אשר לחטאת ראשונה", מה תלמוד לומר? אם ללמד שתהא חטאת ראשונה, הרי כבר נאמר: "ונאת השני יעשה עולה כמשפט!" אלא זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם, וקיימא לו דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה. פ' עבודה זרה קודם לשעיר עבודה זרה, אמאי? האי חטאת, והאי עולה! אמרי במערבא משמיה דרבא פר מרי: חטאת עבודה זרה חסירא אלה, "לחטת" פתיב. רבא אמר: "כמשפט" פתיב ביה. "שעיר עבודה זרה קודם לשעיר נשיא. מאי טעמא? האי צבור והאי יחיד. שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד. מאי טעמא? האי מלך והאי הדיוט. "שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד. והא תנאי: כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד! אמר אביי: תנאי היא, מר סבר: שעירה עדיפא, שפן נתרבתה אצל עבודה זרה פתיחיד. ומר סבר: כבשה עדיפא, שפן נתרבתה באליה. 'עומר קודם לכבש הפא עמו, שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם. זה הכלל: דבר הבא בגין (ל)יום קודם לדבר הבא בגין לחם.

^[מקור]מתני' האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה. והאשה קודמת לאיש

לכסות ולהוציא מבית השבי. בזמן ששניהם עומדים בקלקלה – האיש

קודם לאשה. ^[מקור]גמי' תנו רבנן: היה הוא ואביו ורבו בשבי – הוא קודם

לרבו, ורבו קודם לאביו. אמו קודמת לכולם. ^[מקור]חכם קודם למלך ישראל:

חכם שמת – אין לנו ביוצא בו. מלך ישראל שמת – כל ישראל ראויים

למלכות. מלך קודם לכהן גדול, שנאמר: "ויאמר המלך (אליהם) [להם]

קחו עמכם (או מעבדי) [את עבדי] אדניכם וגו'". כהן גדול קודם לנביא,

שנאמר: "ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא". הקדים צדוק לנתן.

ואומר: "שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיה וגו'". יכול הדיוטות

היו? תלמוד לומר: "כי אנשי מופת הם", ואין "מופת" אלא נביא,

שנאמר: "ונתן אליה אות או מופת". "משוח בשמן המשחה קודם למרובה

בגדים. מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו. משיח שעבר

מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו. עבר מחמת מומו קודם למשוח

מלקמה. משוח מלקמה קודם לסגן. סגן קודם לאמרפל. מאי אמרפל? אמר

רב חסדא: אמר כולא. אמרפל קודם לגזר, גזר קודם לראש משמר, ראש

משמר קודם לראש בית אב, ראש בית אב קודם לכהן הדיוט. איבעינא להו:

לענין טומאה, סגן ומשוח מלקמה איזה מהם קודם? ^[מקור]אמר מר זוטרא

בריה דרב נחמן: תא שמע, דתניא: סגן ומשוח מלקמה שהיו מהלכים

בדרך ופגע בהם מת מצוה, מוטב שיטמא משוח מלקמה ואל יטמא סגן,

שאם יארע בו פסול בכהן גדול, נכנס הסגן ומשמש תחתיו. והתניא: משוח

מלקמה קודם לסגן! אמר רבינא, כי תניא ההיא להחיותו. "מתני' כהן

קודם ללוי, לוי לישראל, ישראל לממזר, וממזר לנתינ, ונתינ לגר, וגר

לעבד משוחרר. אימת? בזמן שכולם שוים. אבל אם היה ממזר תלמיד

חכם וכהן גדול עם הארץ – ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ.

גמי' כהן קודם ללוי – שנאמר: "(ובגני) [בני] עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן

(להקריב) [להקדיש] קדש (הקדשים) [קדשים]". לוי קודם לישראל –

שנאמר: "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי (מתוך) וגו'". ישראל קודם

לממזר – שזה מיוחס, וזה אינו מיוחס. ממזר קודם לנתינ – זה בא מטפה

כשרה, וזה בא מטפה פסולה. נתינ קודם לגר – זה גדל עמנו בקדושה, וזה

לא גדל עמנו בקדושה. גר קודם לעבד משוחרר – זה היה בכלל ארור, וזה

לא היה בכלל ארור. אימת? בזמן שכולן שוין כוי. מנא הני מילי? אמר

רב אחא ברבי חנינא, דאמר קרא: "'קרה היא מפנינים", מכהן גדול שנכנס

לפני ולפנים. תנא, רבי שמעון בר יוחאי אומר: בדין הוא שיעדים עבד

משוחרר לגר, שזה גדל עמנו בקדושה, וזה לא גדל עמנו בקדושה. אלא זה

היה בכלל ארור, וזה לא היה בכלל ארור. שאלו תלמידיו את רבי אלעזר

ברבי צדוק: מפני מה הכל רצין לישא גיורת, ואין הכל רצין לישא

משוחררת? אמר להם: זו היתה בכלל ארור, וזו לא היתה בכלל ארור.

דבר אחר: זו היתה בחזקת שמור, וזו לא היתה בחזקת שמור. ^[מקור]שאלו

תלמידיו את רבי אלעזר: מפני מה הכלב מכיר את קונו, וחתול אינו מכיר

את קונו? אמר להם: ומה האוכל ממה שעכבר אוכל – משפח, האוכל

עכבר עצמו – על אחת כמה וכמה. שאלו תלמידיו את רבי אליעזר: מפני

מה הכל מושלים בעכברים? מפני שסורן רע. מאי היא? רבא אמר: אפילו

גלימי גייצי.

יג.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

ב מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ו:

ג מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:

ד מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

ה מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

ו מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

ז מו"י פט' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:

ח טוש"ע יו"ד סי' רב סעי' ח:

ט מו"י פח' מהל' מתנות עניים הל' טו, סמג עשין קסב, טוש"ע יו"ד סי' רנא סעי' ח:

י מו"י פ"ב מהל' גזילה ואבידה הל' ז:

יא מו"י פ"ב מהל' גזילה ואבידה הל' ב:

יב מו"י פח' מהל' תלמוד תורה הל' א, סמג עשין יב, ש"ע יו"ד סי' רמב סעי' לד:

יג מו"י פד' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יט:

יד מו"י פג' מהל' אבל הל' ט:

טז מו"י פח' מהל' מתנות עניים הל' יז, סמג עשין קסב, טוש"ע יו"ד סי' רנא סעי' ט:

מסורת הש"ס
א ברכות סד.

תורה אור השלם

האויב תמו חרבות לצנח וצרים נתשת אבד זכרם חמה [תהילים ט, ז]

גם אהבתם גם־שנאתם גם־מנאתם כבר אבדה וחלק איך־להם עוד לעולם בכל אשר־נעשה תחת השמש [קהלת ט, ו]

כהן משיח פרק שלישי הוריות

אמר לֵה האֹיֵב תִּמּו חֲרָבוֹת לְנֶצַח דְּמַשְׁמַע אַע"פ שְׂבָכָר מִתּו חֲרָבוֹת לְנֶצַח וְאִין יָפֵה לְהַפְיָרָם: אַפִּי' רַבִּי דְּעִנְיֵי הָנָה הֶכָא לֹא נִהוּנ עֲנוּתְנוּתָא יִתִּירָא דְאִמֵּר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר וְלֹא רָצָה לִוּמֵר

לֹא הָיָה קָרַב. אָמַר לוֹ: מִי הֵם הַלָּלוּ שְׁמִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים וּשְׂמוֹתָם אֵין אָנוּ מְזַפִּירִים? אָמַר לֵיהּ: בְּנֵי אָדָם שְׂבָקְשׁוּ לְעָקוֹר כְּבוֹדָהּ וּכְבוֹד בֵּית אָבִיהָ. אָמַר לֵיהּ: "גַּם אֶהְבֶּתֶם גַּם שְׂנֵאתֶםם גַּם קִנְאָתָם כְּכָר אֲבָדָה!" אָמַר לֵיהּ: "הָאֹיֵב תִּמּו חֲרָבוֹת לְנֶצַח". אָמַר לֵיהּ: הֲנִי מְלִי הֵיכָא דְאֶהְנוּ מַעֲשִׂיהוּ, רַבְּנָן לֹא אֶהְנוּ מַעֲשִׂיהוּ! הֲדַר אַתְנִי לֵיהּ, אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֵילּוּ הָיָה תְּמוּרָה לֹא הָיָה קָרַב. אָמַר רַבָּא: אָפִילוּ רַבִּי דְּעֲנוּוּתְנָא הוּא (תַּנָּא), "אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר". "אָמַר רַבִּי מֵאִיר" לֹא אָמַר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּלִיגוּ בַּהּ רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וּרְבָנָן, חַד אָמַר: סִינִי עֲדִיף, וְחַד אָמַר: עוֹקֵר הָרִים עֲדִיף.⁽ⁿ⁾ רַב יוֹסֵף סִינִי, רַבָּה עוֹקֵר הָרִים. שְׁלַחוּ לְתַמָּן: אֵיזָה מַהֶם קוֹדֵם? שְׁלַחוּ לָהּ: סִינִי עֲדִיף, דְּאָמַר מָר: הַכֹּל צָרִיכִין לְמַרִי חֲטִיָּא, וְאָפִילוּ הֵכִי לֹא חֲבִיל רַב יוֹסֵף עֲלֵיהּ. מְלָהּ רַבָּה עֲשָׂרִין וְתַרְתֵּי שְׁנִין, וְהֲדַר מְלָהּ רַב יוֹסֵף. וְכֹל שְׁנֵי דְמְלָהּ רַבָּה, רַב יוֹסֵף אָפִילוּ אוּמָנָא לְבִיתִיהָ לֹא (חֲלִיף). אַבְיִי וּרְבָא וּרַבִּי זִירָא וּרְבָה בַר מַתְנָה הוּוּ יְתַבִּי וְהוּוּ צָרִיכִי רִישָׁא, אָמְרִי: כֹּל דְּאָמַר מִלְתָּא וְלֹא מִפְּרִיָהּ, לְהָוִי רִישָׁא. דְּכוּלָּהּ אוּפְרִיָהּ, דְּאַבְיִי לֹא אוּפְרִיָהּ. חַזִּיִּיה רַבָּה לְאַבְיִי דְגִבְהָ רִישָׁא, אָמַר לֵיהּ: נַחְמָנִי, פְּתַח וְאֵימָא. אוּיְבָעִיא לָהּ: רַבִּי זִירָא וּרְבָה בַר רַב מַתְנָה הִי מַזִּיִּיהוּ עֲדִיף? רַבִּי זִירָא חֲרִיף וּמַקְשָׁה, וּרְבָה בַר רַב מַתְנָה מִתּוֹן וּמַסִּיק, מֵאִי? תִּיקוּ.

הֲדַרְוּ עֲלָה כַּהֵן מְשִׁיחַ, וּסְלִיקָא לֵה מִסְכַּת הוֹרְיּוֹת.

דְּבַלְשׁוֹן גִּנְאִי קְרִי לֵה נַחְמָנִי כְּלוּמַר עֲדִין אַתָּה תִּלְמִידוֹ שֶׁל רַב נַחְמָן): חֲרִיף וּמַקְשָׁה מִתּוֹךְ פֻּלְפוּל יִתִּירָא דְהֵנִּיה לִיֹּה הָנָה מַקְשָׁה וּמִתְרַן אֲבַל רַבָּה בַר מַתְנָה לֹא הָנָה חֲרִיף כֹּל כֵּךְ אֲלֹא מִתּוֹךְ שֶׁהוּא שׁוֹהֶה וּמַעֲיִן יָפֵה וְכֵּה מַסִּיק אֲלַבָּא דְהֶלְכְתָּא:

יד.

חַדוּשֵׁי הַלְכוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

מוזים בו מיהו לענין דינא ודאי דבעינן נמי דבר שאין הצדוקין מוזים בו דמסתמא לא פליג אברייתא דר' ישמעאל וכ"כ בתוס' דלא פליג אדשמואל דלעיל ודו"ק:

בד"ה ואמר להן טועים כו' דבעינן עד שיורו כולן כדאמרינן כו' עכ"ל לכאורה דר"י דאמר לעיל הכי דבעינן עד שיורו כולן הא אתותב גס רש"י בעצמו פי' לקמן דילפינן מאס כל עדת דאס איתא לכולהו כו' והיינו דדריש הכי לעיל למאי דאתותב ר"י וצ"ל דלאו דוקא פרש"י דבעינן עד שיורו כולן כן בפירוש אלא בשתיקה סגי ולא אתי אלא לאפוקי אס אמר בפי' טועים אתם כדקתני הכא ודו"ק:

בד"ה או שלא היה מופלג כו' לכך נתמנה אחר בסנהדרין עכ"ל כצ"ל:

בד"ה אמר רב חסדא כו' בת"כ עדת ישראל עדה המיוחדת כו' עכ"ל ק"ק דנקט הך דרשא דת"כ ושביק דרשא דתנן במתניתין לקמן אין חייבין אלא על הורייית ב"ד הגדול שנאמר עדת ישראל ישגו ולא עדת אותנו שבט ויש ליישב ודו"ק:

דף ה.

גמרא שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה ידענו " שהורו וטענו מה שהורו כלומר הורו כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה חטאו שני כו' והא קמ"ל דשני שבטים לא סגי להו בפר אחד עכ"ל ק"ק דהיאך ס"ד למימר בב' שבטים דסגי בפר אחד הא מסיק לקמן לר' יהודה דאפילו בשבט אחד שחטא מיייתו נמי שאר שבטים כ"א פר ע"י גרירא ויש ליישב דלענין שבט שחטאו בהוראת בית דינו פי' כן ודו"ק:

בד"ה ארבע הקהל כו' והקריבו הקהל דלימא קרא כו' והרי ארבעה חטאת הקהל לא כו' כצ"ל:

דף ו.

גמרא ובמאי אילימא בהוראת בית דינו ר"ש כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה ור"ש ור"מ דדרשי תרי קהל לג"ש ולא אייתרי כו' עכ"ל כצ"ל ובתוס' הוה גרסי נמי בדר"ש תרי קהל כתיבי ע"ש והקשו בתוס' אשמעתין אליבא דר"ש נימא נמי ד' קהל כתיבי ואיתר ליה חד קהל למעשה תלוי בקהל ולא הוי צריך לאהדורי מקרא אחרינא מיהו ליבא למיפרך לדרוש ג' קהל כר"ש כו' ע"ש וכן יש להקשות בהיפך נמי לר"י נימא ג' קהל כתיבי כר"ש והוראה תלויה בב"ד ומעשה בקהל יליף ליה נמי ממעשתה בשגגה ומכלב העם בשגגה ולהיאח גירסא ניחא הכא ודו"ק:

בד"ה אלא לאו ר"י היא כו' שאר שבטים בדהי עכ"ל כצ"ל:

בד"ה איבעיא להו מביאין פר לכל שבט ושבט כו' עכ"ל פי' לכל שבט ושבט שחטאו אבל אותן שלא חטאו אין מביאין לר"ש דלית ליה גרירא וק"ל:

גמ' יכול נאכלת חטאת ללוים ת"ל כו' כל חטאת נמי אינו נאכל ללוים אלא לזכרי כהונה ואפשר דנקט לויס דהיינו כהנים שנקראו בכ"ד מקומות לויס א"נ הלוים היו מביאין חטאת זה כשנתקדשו ואפשר שהיו אז ראויים לאוכלו ודו"ק:

בפרש"י בד"ה י"א שבטים כו' דב' שבטים אקרו קהל יהודה ובנימין אלא כו' עכ"ל אין זה מוכרח דהא ר' מאיר אית ליה ב' שבטים לא איקרו קהל ובפשיטות הו"ל לפרושי אחד עשר שבטים ודאי איקרו קהל לכולי עלמא אפילו לרבי מאיר ומשום דרובו כבולו ודו"ק:

דף ו.

גמרא כיוצא בו אמר ר' יוסי כו' בפ"ב דתמורה פרש"י כיוצא בו לא אתפרש " היבא קאי עכ"ל ואולי מעלם ממנו סוגיא דהכא דקאי אחטאת לויס דקאמר ר"ש דאינה נאכלת גס התוס' שם שכתבו אהא דאמר על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו ואתיא כמ"ד צבור בעבודת כוכבים כל שבט ושבט מיייתו פר ושעיר ואמטו להכי הביאו שעירי חטאת י"ב כו' עכ"ל הוא סותר סוגיא דהכא דמוקין לה אפילו כר"מ דב"ד מביאין פר א' ושעיר א' וכגון דחטאו והדר חטאו כו' ודו"ק:

שם ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודת כוכבים כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה והנך ישראל דפיישו היכי כו' כצ"ל:

בד"ה שמעי' לר"ש כו' דחטאת השותפין אינה מתה כו' הלבך לא מיתוקמא כר"ש עכ"ל הס"ד וכצ"ל ואחר כך מ"ה ר"י אומר כולן ימותו דהכי ס"ל דאפילו חטאת צבור מתה עכ"ל לא ידענא מי הכריחו ליה דאימא דר"י ודאי מודה בחטאת הצבור דאינה מתה ולא פליג אלא בחטאת השותפין מיהו לרב יוסף דאמר כהנים איקרו קהל ניחא דע"כ לר"י אפילו חטאת צבור מתה וק"ל:

דף ז.

בד"ה ונתתיך לקהל *גויס ונתתי גוי' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה והכתיב על שם גוי' וכהנים איקרו קהל ושותפין ניניהו ומתוקמי כו' עכ"ל כ"ה בנוסחות הישנות אבל קשה להולמו דהא כיון דאקרו קהל לאו שותפין ניניהו וכן ראיתי מי שהגיה כן בפרש"י אבל קשה דתהדר קשיא לדוכתא אלא מעתה ניתו פר בהוראה וטפי להו שבטים וגראה להגיה כמו שנמצא בדפוסים החדשים בבאזילא וכצ"ל וכהנים לא אקרו קהל ושותפין ניניהו ולא מתוקמא כו' ואין להקשות כיון דרבא נמי כבאיזי ס"ל דלא איקרו קהל ושותפין ניניהו מאי קאמר מאי הוא עלה כו' דמ"מ קאמר מאי הוא עלה מי איבא למימר כרב יוסף ולסגויי הא דפריך יייתו פר בהוראה כו' או לא וכבאי ודו"ק:

דף ז.

גמרא מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם כו' אף משיח אינו מביא אלא על העלם כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה צבור בפר כו' ואס נפש כי תחטא וגו' כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה דכתיב באשם כו' על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו כו' כצ"ל:

בד"ה מה נשיא כו' דבשגגת מעשה בלבד הוא מביא שעירה והואיל כו' עכ"ל כצ"ל דבשאר מצות קיימין הכא דמביא הנשיא שעיר ויחיד דעלמא כשבה או שעירה וקאמר בשגגת מעשה הוא כיחיד דעלמא כו' היינו דמביא מיהת קרבן ולאפוקי ממשוח דאין מביא קרבן כלל בשגגת מעשה ודו"ק:

דף ב.

נמרא משום ר"ש הרי הוא אומר אשר לא תעשינה ואשם או הודע כו' כצ"ל וב' תיבות אינו צריך שלפנינו כאן אינס לקמן בפ"ג גס בפ' כלל גדול ובילקוט וכן נראה דהא ע"כ ר"ש פליג אדרשא דמעם הארץ כדאמרינן בפ"ג דאכל חלב והביא קרבן על הדם כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה והלכה וקלקלה בזנות כו' עכ"ל לא דקדק לפרש ע"פ ההלכה דפרק האשה רבה דאר"א קלקלה זנתה ר"י אמר אלמנה לכ"ג כו' אבל זנתה לא מ"ט אתון שיתון פנויה ות"כ דר"י כו' ע"ש:

בד"ה חייבת בקרבן כו' מדקתני הורו לה ב"ד להנשא כו' עכ"ל משמע ליה דלכך קאמר שאמרו לה הב"ד תינשא לפי שאינה מותרת עד שיאמרו לה לעשות דהיינו נמי הכא תינשא אבל לא ניחא ליה למימר דלכך קאמרו לה תינשא לחייבה אקלקלה דלמה חשו בה שתקלקל ועוד דאי נמי לא אמרו לה תינשא מסתמא לא התיירוה אלא להינשא ולא לקלקל ודו"ק:

בד"ה שאינו משלים כו' ע"פ ב"ד הס"ד:

בד"ה בשלמא כו' עשו ב"ד ועשה אפילו כצ"ל:

דף ב.

נמ' הכי קאמר מעוט קהל שחטאו בשגגה חייבין שאין ב"ד מביאין כו' אלא לאו מדלא מהדר על מיעוט כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה הא ל"ק דסיפא זו כו' דהכי משמע לא מבעיא כו' עכ"ל ר"ל דהכי משמע לא מבעיא זו אמלתא דסיפא וק"ל:

בד"ה תולה בב"ד כו' שהביאו כפרתן כו' והנך היחיד כו' ובד"ה הא הן חייבין כו' בהוראת ב"ד חייב יכי כו' כצ"ל:

דף ג.

נמרא זאת תורת העולה היא הרי אלו שלשה מיעוטין כו' ומתניתא מני רבי שמעון בן אלעזר כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה וב"ד משלים כו' ר"מ פוטר צבור דהא קא מיייתו ב"ד כו' עכ"ל צ"ע לפירושו דאס כן בלאו משלים לרוב צבור הוה מצו לאשכוחי פלוגתיהו בפשיטות כדבעי למימר מעיקרא בהורו ב"ד ועשו רוב קהל וטעמא דר"מ דפוטר צבור משום דב"ד קא מיייתו וחכמים מחייבין צבור דאין ב"ד מיייתו אלא דע"כ לא ניחא ליה לאוקמא הכי דא"כ בהיפך נמי ר"מ מחייב ב"ד וחכמים פוטרין ב"ד וראיתי מי שהגיה והשלימו לרוב צבור הס"ד ואחר כן מ"ה צבור מיייתו כו' ור"מ פוטר צבור כו' וקאי אשנויא דלקמן דחכמים מחייבים היינו ר"ש דמחייב צבור ומחייב ב"ד ור"מ דפוטר היינו צבור משום דקא מיייתו כו' וק"ל:

בד"ה רשב"א אומר כו' דהא מתניתא מפרש לקמן כו' עכ"ל משום דכינזי משמו אינו מפורש הכא רק לקמן דקאי אדר"מ דאיבא תרי תנאי אליבא דר"מ קאמר דמתניתא דהכא מפורש לקמן דע"כ איבא תרי תנאי אליבא דר"מ ודו"ק:

בד"ה כי השתא כו' בהוראת ב"ד הס"ד ואח"כ מ"ה או דלמא כו' דחלב סתם איקרי הס"ד ואח"כ מ"ה כיון דתרי איסורי ניניהו דחלב אינו שוה כו' כצ"ל ועוד נראה מתוך פרש"י להגיה בגמרא דכן היה גרסתו הכא ודאי דתרי איסורי ניניהו כיון דאין איסורן שוה לא מצטרף או דלמא כיון דקרבנן כו' ואת"ל כיון דקרבנן כו' ודו"ק:

בד"ה א"ר כיון דאילו צבור אכלו כו' שלא בהוראה בשגגת מעשה מיייתי כל חד כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל דבהוראה גופה הוה קרבנן שוה דבין אכלו רוב צבור חלב ובין אכלו דם בהוראה מיייתו פר משא"כ בעבודת כוכבים דמיייתו פר ושעיר אלא דניחא ליה לאתניי משגגת מעשה דהוי דומה טפי לדהכא דברוב צבור מצטרף דקרבנס שוה וק"ל:

דף ג.

נמ' עד שיסגו כולן עד שתפשוטו הוראה בכל עדת ישראל כ"ה בילקוט וכן נראה מפרש"י ע"ש:

שם אפילו הן מאה תנן הורו ב"ד וידע כו' כצ"ל:

שם ואלא מאי כל עדת דקאמר כו' י"ל לפרש דהתם גבי העובד כוכבים כולו איצטריך למכתב רובו :רובו ככולו אבל הכא לא איצטריך למכתב כלל כל עדת לאשמעינן רובו ככולו דלענין הוראה ודאי רובו ככולו דכבר כתיב אחרי רבים להטות ולהכי קאמר מאי כל עדת וגו' דאי נמי רובו ככולו לא איצטריך ליה וקאמר אי איבא כולו כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה או לא בעינן ההוא ב"ד כו' כלומר לא בעינן דתיהוי להו ידיעה כו' עכ"ל נראה מפירושו דכן היה גרסתו בגמרא או לא בעינן ההוא ב"ד כו' וק"ל:

בד"ה לפי שלא נתנה כו' ב"ד פטור פ"א לא נתנה כו' התולה בה אלא להכיר כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ד.

בד"ה ספק משחשיכה כו' דבהש"מ לית ביה צד חיוב כו' שהרי בהש"מ כהרף עין ואין כו' עכ"ל יש לדקדק דמ"מ כיון דבהש"מ אינו רק כהרף עין למה תולין מההיא טעמא כפרתו ביום טפי מבליגה :מורה וי"ל דבין יממא ולילא לא טעו אינשי אלא אי יממא אי בהש"מ וכיון דאינו אלא כהרף עין ליבא למתגי ביה וק"ל:

בד"ה דאמרי כדרכה אסירה גמר ביאה ושלא כו' עכ"ל לפוס סברא דהשתא ודאי בכדרכה אפילו העראה אסירא אלא משום שלא כדרכה דשריא אפילו גמר ביאה למאי דס"ד השתא נקט הכי ודו"ק:

דף ד.

בד"ה בעי רב יוסף כו' הכא לא מבעיא ליה לרב יוסף בדבר שאין הצדוקין כו' עכ"ל ר"ל דלפי אבעייתו הכא לא בעי רב יוסף דלחייב דוקא בדבר שאין הצדוקין מודין בו דהא חרישה בשבת ודאי הצדוקין

חדושי הלכות – מהרש"א • הוריות

דף ז:

נמרא אמר רב פפא כגון שהיו מופלגין שניהן סבר כו' ק"ק למאי דמוקי לה בתרי איסורי אמאי לא קאמר דמיירי דהוא מופלא והן אינן מופלגין כדבעי למימר מעיקרא אלא דמיירי שהיה עממן בהוראתן דהוו הוראתן הוראה ואפ"ה מביא הוא בפני עצמו באיסור אחר ויש ליישב (א) ודו"ק:

שם את"ל שם חלב אחד הוא הוא בחלב והן בדם וכו' ושעירה ביחיד מנגן דאמר קרא ואם נפש אחת אחר כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מתני' אין חייבין בקרבן כו' אין ב"ד כו' ובד"ה ה"נ תנא בהא דאין חייבין כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ח.

נמרא הא קמשמע לן דעד דאיכא כל חטאו בשגגה ורבנן מי שחטאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה מתני' אין כו' כצ"ל כנראה מפרש"י:

שם יחיד נשיא משיח מנגן אמר קרא ואם וגו' כו' יחיד נמי היינו קרבנו איצטריך סד"א צבור כו' כצ"ל מתוך הסוגיא דפ' קמא דיבמות ע"ש:

שם דכ"ע מיהת כו' בעבודת כוכבים הוא דכתיבי מאי משמע כו' אע"ג דסיפיה דענינא בפרשת שלח לך תורה אחת יהיה לכם וגו' פסיקא ליה דבעבודת כוכבים הוא דכתיב כפרש"י לעיל דתניא בסקפרי רש"א בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנאמר כי דבר ה' בזה שבזה כו' מ"מ אהנהו קראי דבריש הפרשה בעי הכא מנגן דבעבודת כוכבים הוא ודו"ק:

שם דבי רבי תנא וכי תשגו ולא תעשו בעבודת כוכבים הכתוב מדבר א"ק אשר דבר ה' אל משה וכתוב אשר צוה ה' אליכם ביד משה אחיזו מצוה כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה כתיב כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה דמשמע שצוה על ידי משה וכתוב אשר דבר ה' דמשמע שהיא כו' כצ"ל לפי גירסת המזרחי פרשת שלח ע"ש וקצת נראה כן דמסיפא דענינא דבר ה' בזה כפרש"י שלפנינו ליכא למיולף מידי ארישא דפרשה כמו שכתבנו לעיל:

דף ח:

נמרא ומה צבור בחטאת קבועה אף אשם תלוי כו' ק"ק למה לי למיולף אשם תלוי מצבור הא איכא למיולף מיחיד גופיה כדליף מיניה צבור ועוד היכי מצו למיולף אשם תלוי מצבור בג"ש כיון דצבור גופיה אינו אלא מגזרה שזה מיחיד ודבר הלמד בגזרה שזה אינו חוזר ולמד בג"ש ודו"ק:

שם ואין גזין אשם מן יאשם כו' מטומאת מקדש וקדשיו דכתיב והוא טמא ואשם כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה אמר רב יצחק כו' אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם כו' כצ"ל:

בד"ה אף ואשם האמור כו' ולא היו חטאת קבועה ותרתיו מפקינן מדרבי כו':

בד"ה באשם תלוי כו' ובהעלם דבר של צבור כתיב אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם הלכך כו' כצ"ל:

דף ט.

נמ' לא סלקא דעתך דכתיב וכפר עליו הכהן על גוי' כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מהו מי אמר פטור כו' או דלמא מאי דהוה הוה כו' עכ"ל נראה לפירוש זה דהכי הוה הגירסא בגמרא מפטר פטור או דלמא מאי דהוה הוה וק"ל:

בד"ה לא סלקא דעתך כו' וכפר עליו הכהן מאחת מאלה כו' ובד"ה אין מתכפר בכולם דאימעיט נמי כו' דאינו בקרבן כו' ובד"ה ומה הן מביאין כו' וביטויי שפתים קרבן עולה כו' כצ"ל:

בד"ה ר"א אומר נשיא כו' אלא שאין כ"ג ומשוח חייב על טומאת כו' עכ"ל וה"ה שאין נשיא חייב על שמיע קול ולא נקטיה הכא דהא תנא ליה ר' עקיבא לעיל כדפירש רש"י וק"ל:

דף ט:

בד"ה א"כ נשיא כו' ולא נשיא ייחיד עכ"ל אבל תלמודא לא נקיט במלתיה אלא נשיא ולא נקט נמי יחיד דאינו שוה לקהל בשאר ימות השנה ואפשר דמיחיד ודאי לא קשיא ליה לתלמודא דא"כ קראי דקרבן עולה

ויורד במאי מוקי לה דמסתמא בסתם יחיד ובהכי ניחא דמשני דמוקי ליה מיעוטא באינו שוה לקהל בכפרה דיוה"כ ולא ניחא ליה לאוקמא באינו שוה לקהל בשאר ימות השנה משום דע"כ לא מוקי ליה מיעוטא ביחיד דאינו שוה לקהל בשאר ימות השנה ודו"ק:

בד"ה א"ל ר' עקיבא כו' וביטויי שפתים כו' כגון להביא קרבן כו' ובד"ה אמר ר' יוחנן אע"ג כו' אין מביא אשם תלוי על ספק טומאת כו' כצ"ל:

דף י.

גמרא אהכי תנא גבי משיח חטא ואח"כ עבר כו' ותניא נמי גבי נשיא כה"ג כו' שאתה תמה עלי תמה על כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה השתא י"ל כו' ומה שכתוב בספרים תנא כו' ובד"ה ומתעה את כו' נותן עיניו בצפון והכוכב מהלך לדרום ורואהו כו' מתעה את הספנים עכ"ל כצ"ל:

דף י:

גמרא יש הבל אשר נעשה על הארץ גוי' כו' אימא כמצוה שלא לשמה כו' כצ"ל:

דף יא.

תפשוט ליה כו' אכל חלב והפריש קרבן נתממר כו' ק"ק דהיאך ס"ד למיפשט מהא דאפילו באכל כזית חלב וגם הפריש קרבן ונתממר נדחה והכא פשיטא לן באכל כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואפילו לא עבר שהוא חייב ולא נדחה מקרבן וא"כ ע"כ היינו טעמא כדמסיק דנתממר לאו בר אתניי קרבן כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ור"ש בר יוסי סבר כיון דבמזיד כו' כצ"ל:

גמ' וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו כו' קשה אליביה היאך מפרש לה להברייתא דלעיל אכל חלב זהו מומר ואיזהו כו' דמפרש לה ר"י לעיל דמומר להכעיס הוא מין ועיין בתוספות פרק אין מעמידין שכתבו שם ליישב זה:

דף יא:

ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול. ממנו ב' שנים כו' קום משחיה כי זה גוי' כצ"ל:

שם שהיה גדול ממנו ב' שנים הוא יהואחז והוא בדרי קחשיב דכתיב והשלישי כו' ויאמר המלך אל בנייהו גוי' והורדתם אותו גיחון גוי' כצ"ל מתוך הסוגיא דפ"ק דכריתות:

שם בפרש"י בד"ה וקפחו כו' קפחיה לרועה כו' עיין במס' יומא פרק בתרא:

בד"ה ואין אחר שאינו ממלכי כו' כצ"ל:

דף יב:

גמרא מעלין בקודש ואין מורידין רישא רבנן וסיפא ר"מ כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה אלא פר יוה"כ ועשרית כו' עכ"ל כצ"ל:

גמ' שמואל כר"י ס"ל דאמר כל קרע שאינו כו' ור' יהודה פליג אברייתא דלעיל וכן הוא בפ"ב דמ"ק ע"ש:

דף יג.

גמ' ראשון קודם לפר עדה בכל מעשיו ותנו רבנן פר כהן כו' כצ"ל:

דף יג:

בפרש"י בד"ה נתקין מלתא כו' היכי דעביד הוא לדידן כי ליתנן כלומר כו' עכ"ל כצ"ל ולאית דגרסי כי ליתנן כו' נ"ל דמלת ליתנן מלשון סיפור כמו שם יתנו גוי' ר"ל דורות הבאים יספרו כן ודו"ק:

בד"ה מתני ליה כו' בפ"ק אך בכור שור קודש הן וכו' הן כו' עכ"ל לא מצאתיו שם אבל יליף ליה התם מתמורתו ולא תמורת תמורתו ע"ש:

דף יד.

בד"ה אבל רבה כו' לא הוה חריף כ"כ כו' עכ"ל כצ"ל:

חֲדוּשֵׁי אֲגָדוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

דף ג:

סמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי ר"א בן צדוק שהיו אומרים וכו' ואמר רב אדא בר אבהה מאי קרא וכו' ע"ש בב"ב פרק חזקת הבתים:

דף ח:

עשר מצות נצטוו במרה דכתיב והיה אם שמוע. מפורש פ' ד' מיתות ז' מצות שקבלו עליהן בני נח הוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם דינין דכתיב שם שם לו חק ומשפט שבת וכיבוד אב ואם דכתיב בהו כאשר צוך ה' אלהיך במרה ע"ש והכא מיייתי קרא והיה אם שמוע תשמע וגו' לא מיייתי מינייה אלא דקבלו שם מצות עליהם ורש"י בחומש פי' ג' שהוסיפו עליהן שבת פרה אדומה ודינין ע"ש ועיין באורך ברא"ס ודו"ק:

דף י:

דר"ג ור' יהושע הוו אזלי בספינתא כו'. הקושיא בזה אם באמת ידע כן שאותה שנה יהיה עליית כוכב ההוא לא הל"ל שמה יעלה אלא אמרתי שיעלה כו' וע"ק לשון עולה ומתעה כו' לא הל"ל אלא שהכוכב מתהלך לע' שנה לרוח אחרת וע"ק לפרש"י שא"ל כ"כ בידך כו' חכמה ואתה יורד בספינה בשביל מזונותיך כו' והרי נאמר לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר גם השיב לו תמה על שני ת"ח שיש ביבשה כו' שזו הקושיא בעצמה הקשה לו והוספת מיא הוספת קמחא ובהה יס. ליישב לפי פשוטו שא"ל כ"כ פת יסולת יש בידך ואת יורד בספינה במקום סכנה לצורך מזונותיך ואף שר"ג גופיה ג"כ עשיר היה אפשר שירד שם לצורך מה בהשתללות בבית הקיסר כי הוא היה נשיא אבל ברבי יהושע ידע שלצורך מזונות ירד יהשיב לו בהיפך היה לך לתמוה על ב' תלמידים שעומדים ביבשה ואין להם פת לאכול כו' ואין יורדין בספינה להשיג להן צורך פרנסה אבל עלי אין לתמוה כ"כ כי יש כמה עשירים יורדים בספינה לארווחי אבל הוא מבוחר כמ"ש בפ' הספינה כי יורדי הים הגלוית נקראו יורדי הספינה שהיא מטורפת כל שעה ביום וע"ש באורך וע"פ הדברים האלה אמר ר"ג ור"י הוו אזלי בספינתא בגבכי ים הגלות עד שהוצרכו להתווכח עם הצדוקין כמ"ש בר"ג במסכת ע"ז וסנהדרין ויותר ממנו בר"י ב"ח דלמרינן בחגיגה שאמרו עליו כשמת מה תיהי ענן ממינין לעבודת כוכבים שע"כ אמרו עליו אשרי יולדתו. ואמר דבהדי ר"ג הוי פיתא. שהיא חכמת התורה בעצמה שנקראת לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי כי התורה היא חיי הנפש כמו שהלחם הוא עיקר חיי נפש ובל להתווכח עמהם כפי חכמת התורה אבל אמר דר' יהושע היה עמו דבר נוסף על הפת שהיא התורה כי היו עמו בוויכוח חכמות אחרות שהם דומות לסולת כמו שהסולת אינו רק הקדמה ללחם ע"י מים ושאר אמצעיים כך חכמות אחרות כמו התכונה לחשוב תקופות ומזלות וחכמת המספר ותשבורת הם הקדמה לתורתנו שע"י מי התורה נעשה לחם ומזון רוחני חיי נפשו של אדם כמו שמצינו בן בר"י בההוא עובדא דסבי דבי אתנאן ואפשר דר"ג לא הורגל בחכמות אלו כמו ר"י. ואמר

דשלים פיתא דר"ג. ר"ל שנשלים לו הוויכוח בחכמת התורה שלא היה יכול לנצח אותן בה כי הם לא ידו בכולה הוצרך ר"ג לסמוך עצמו להתווכח עמהם ולנצחם בשאר חכמות שהוא סולתא דבהדי דר"י וא"ל ר"ג מי הות ידעת דאית לן עיכובא כולי האי לבא לוויכוח כולי האי עד שאתה הבאת עמך גם סולתא שהם שאר חכמות.

וא"ל כוכב א' עולה לע' שנה כו'. ר"ל כוכב א' מבין אדם ששנותיו ע' שנים והם הצדוקין המאמינים בכחם ובתבונתם והוא עולה ומתעה כמה ספינות הם השוכנים בים הגלות כספינה המטורפת שהרבה מהם התעו לנצח מן הכלל ע"י כוכב זה של ע' שנים ואמרתי שמה יעלה לתעות אותנו ח"ו בדור הזה וע"כ באתי לנצח אותן בויכוח גם בשאר חכמות ומופתיות צדקויות על אמונתנו וא"ל ר"ג כ"כ חכמה יש בידך יעלית לספינה דהיינו בגלות שהיה לך להציל את ירושלים לפי טיטוס שלא תיחרב כי ר"י היה תלמיד ריב"ז שנשא מנעו מנצ' א' וכדרך שאמרו גם על ריב"ז פרק הניזקין משיב חכמים אחרו וגו' דהל"ל שקלינן צבתא ושקלינן לדרקון וקטלינן ליה וחביאתא שבקינן והשיב לו ר"י עד כו' תמה על ב' תלמידים שיש לך ביבשה. ר"ל שהיו ג"כ בזמן שהיה הבית קיים ועדיין לא ירדנו אז לספינה שהוא הגלות כדלמרינן שר' יוחנן בן גודגדא היה מן השוערים וריב"ח מן המשוררים. ואמר

על ב' תלמידים אלו שידעים לשער כמה טיפין יש בים כו'. שהיא חכמה נפלאה ואע"פ כן עלו לספינה יגללות זה ולא היו יכולין להציל את ירושלים בחכמתן ואמר ועתה אין להם פת. כמשמעו שבזמן שבה"מ קיים היה להם מזונות ממעשר ראשון ויותר הוא להם חסרון ירידת הספינה והחורבן ולא הצילו על דורן בחכמתן כי נזירה היא מלפניו ית' ב"ה עד שינחם אותו בב"י אמן:

דף י:

מאי דכתיב יש הבל אשר נעשה על הארץ כו'. צריך לבאר מה הוקשה לו בכתוב זה וע"ק דמשמע דדריש אשר מלשון אשרי הצדיקים וכו' וסומך גבי אשר נשיא יחטא דדרשינן אשרי ומתקיף רבא אלא מעתה יכו' מדשני קרא דביבוריה וא"כ היכי דריש הכא אשר יש צדיקים מלשון אשרי הצדיקים וע"ק לדרשת רבא שאמר אשרי לצדיקים שזוכים גם בעה"ז ואו להם לרשעים שבאות עליהם צרות גם בעה"ז א"כ היכי קאמר גם זה הבל שהרי מה שאוכלים הצדיקים ב' עולמות ורשעים מצטערים בב' עולמות אין זה הבל אלא שכר כפול ועונש כפול ונראה דייקו בהאי קרא דכתיב אשר יש צדיקים ג"פ אשר בענין א' ושנה הכתוב בצדיקים למכתב בהו אשר איבא למדרשיה מלשון אושר ואמר ויש רשעים דרשינן לשון וי והיינו אוי לרשעים ואמר שגם זה הבל כי אין לצדיקים להצטער ביסוריהן וגם אין לשמוח הרשעים בשלותם כי כל עניני עוה"ז הבל ולדרשת רבא ה"ק אשר יש בצדיקים אשר מגיע אושר כפול הוא לצדיקים להיות אוכלים שני עולמות ואין הקב"ה מנכה להם לעוה"ב כי אכילת עוה"ז הבל הוא ואינה נחשבת לשכר וגם אוי לרשעים שמצטערים גם בעוה"ז ואל תאמר שמה ינכה הקב"ה מעונשם של עוה"ב כי גם זה הבל העונש שנצטערו בעוה"ז לצרך עונשם העיקרי בעוה"ב:

מ"ד כי ישרים דרכי ה'. הוקשה לו מ"ם ופושעים יכשלו בם דכיון שהם ישרים היאך יכשלו בם הל"ל יפושעים יכשלו בדרכים לזה דרשו למה"ד לשנים שאכלו פסחיהם:

אשריהם לצדיקים כו' אוי להם לרשעים כו'. נראה מדכתיב ברישא גבי צדיקים אשר יש וגו' וגבי רשעים בסופיה שינה למכתב ויש וגו' דריש אשר מלשון אשרי ודריש ויש כמו וי יש וזה שדקדק רש"י לפרש אוי כמו וי להכא כו' וק"ל:

אעתריתו פורתא א"ל אין דזבנינן קטינא כו'. דקדק לומר אעתריתו פורתא גם השיבו לו קטינא דארעא משום דגם רוב עושר הוא סיבה לביטול תורה דמרבה נכסים מרבה דאנה לעסוק בהם ואין לו פנאי לעסוק בתורה ובהכי יתיישב דלין זה סותר מה שאמרו דאין אדם זוכה לב' שלחנות דהיינו שיהיה לו רוב טובה גם בעוה"ז ודוד ושאר מלכויות מביטו שהיו צדיקים חזו כמה הרפתקי דעדו עלייהו בעוה"ז ודו"ק:

פסח מיהא קעביד כו'. בפ' ד' דנזיר כתבו התוס' משמע דאכילה נסה שמיא אכילה וקשה דבפ"ב דיומא אמרינן דהאוכל אכילה נסה ביוה"כ פטור דלא שמיא אכילה ואר"ת דב' עניני אכילה נסה הם כו' עכ"ל ע"ש ובתוס' פ' הגזול קמא ובפ' ע"פ ואין להקשות דלוקמה אכילה נסה דהכא בכה"ג דלא שמיא אכילה ולא תקשי ליה פסח מיהא עביד דו"ל דצדיקים ילכו בם ופושעים וגו' מייירי ודאי אענין א' ואכילה נסה דיוה"כ לא מקרי אכילה אלא מזיק כדאמר התם ואע"נ דאכתי לא אסיק דמייירי בדרך א' הא מסיק דלעתיה שפיר דליירי בענין אחד ודו"ק:

א' נזמנה לו אשתו וא' נזמנה לו אחותו כו'. לכאורה מה שיך צדיק ופושע בדבר שנזמנה לו ויש לפרש למאי דס"ד השתא ע"ד לא יאונה לצדיק כל און ואיירי דזה היה מתכוין לאשתו והש"י הזמין לו אשתו כי צדיקים ילכו בם וזה נכתבין לאחותו ונזמנה לו וק"ל:

הם שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו בם. י"ל שזכו שהותרו הנקבות לבא בקהל והוא שנתכוין לשם עבירה ופושעים יכשלו בם זה גרם לזכרים שלא יבואו בקהל כדלמרינן מואבי ולא מואבית עמוני ולא עמונית ודכתיב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וגו' י"ל דהא והא גרם וק"ל:

הוא שנתכוין לעבירה כו'. כתבו התוס' למ"ד נמי בן נח מותר בביתו כבד פירשו מעצמן מהרבה עריות עכ"ל ובפ' ד"מ כתבו דאשכחן ספיפר הכתוב בגנות בדבר שעתידה ליאסר דלמרי' לקמן בן נח מותר בביתו ובהוריות אמרו לוט כו' הוא שנתכוין לעבירה ופושעים כו' ע"ש וק"ל:

ודלמא הוא נמי לשם מצוה קמכוין כו'. צ"ל דפרקי לפי סברת המתרן דקאמר דהיה מתכוין לשם עבירה אבל המקשה ודאי הוה ס"ד השתא דלא איכוון כלל כדפריד לבסוף והא מינם אניס כו' ולא אסיק דלעתיה הא דמשני אבל בקומה ידע ודו"ק:

למה נקוד על וי"ו של ובקומה כו'. בזמיר פירשו התוס' לומר לך דהוה כמאן דליתא דהא ובקומה ידע עכ"ל אבל קשה מהיאר דפ' הפועלים למה נקוד על אוי שבאליו כו' ופי' התוס' דלמר בב"ר כל מקום שאתה מוצא כתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב כו' ע"ש וא"כ הכא כיון שהכתב רבה אתה דורש את הכתב דהיינו ובקמה בלא וי"ו ולמה נכתב בקמה כלל כיון שהוא היפך משמעו ואם נאמר דעל וי"ו קמא של ובקומה קאמר ניחא ותדרוש ביה הכי ולא ידע בשכבה בקומה דלפילו בקומה למחרת שכבר הפיג אז מייינו והיה ראוי אז להיות נזכר את שכבה אצלו מאתמול בדרך השיכורים הגם שלא ידעו בעת שכרותם מה שיעשו למחרת כשמפניגים מיינס הם נזכרים קצת ממה שעשו בשכרותם הנה לוט שהיה שכור כ"כ שלא היה נזכר בקומה אז מייינו מה שהיתה שכבה אצלו מאתמול ומייניה תידוק הא בקומה גופה ידע בעת קומה והשתא ה"נ הכא אתה דורש את הכתב ודו"ק:

בל הפסוק זה ע"ש עבירה נאמר וישא לוט וגו'. כי הפסוק הזה נראה כמיותר לפי פשוטו כי מה הוצרך להאריך בענין שנשא עיניו איזו ארץ הטובה עד שבחר לו הבכר וע"כ דרשו בו לענין ערוה על שהיו שטופי זימה בחר לוט בשכונתם כפרש"י בחומש ועיין בב"ר קצת בפנים שונים ולא הביא שם עיניו משמשקן דמקרא גופיה דותשא אשת אדוניו את עיניה דריש נמי עיניו ודו"ק:

אח נפשע כו' פרש"י נפשע נמרד שמרד בו שפירש ממנו עכ"ל. ובזמיר פרש"י בע"א ז"ל אח נפשע זה לוט שנקרא אח כו' אל נא תהי מריבה וגו' עכ"ל עוד ג"ל נפשע מלשון פסיעה והליכה כמו כפשע ביני ובין המות שהיה לוט נפשע והולך מקרית עוז זה אברהם שאילו היה אצלו לא היה נשבע ע"י הד' מלכים וק"ל:

שהטיל מדנים בינו ובין ישראל שנאמר לא וגו'. כך היא הגירסא במסכת נזיר והיינו כמ"ש לעיל שהוא גרם שלא יבאו הזכרים בקהל ע"י שנתכוון לעבירה וק"ל:

לתאווה יבקש נפרד זה לוט כו' אע"ג דכתיב ויפדרו איש מעל אחיו משמע ליה דלוט נפרד תחלה מדסמין ליה ויסע לוט וגו' כן פרש"י בזמיר. ועוד נראה דמשמע ליה הפירוד על לוט כדכתיב לעיל מינייה ויאמר אברהם אל לוט וגו' הפרד נא מעלי וגו' וק"ל:

ובבבל תושיה כו' בבתי כנסיות ובבתי כו' ובתושיה לא נאמר אלא ובבל תושיה לומר לך שנתגלה קלונו בב' תורות כו' בתורה שבכתב בבתי כנסיות כדכתיב לא יבא עמוני כו' ובתורה שבע"פ בבתי מדרשות דתנן עמון ומואב כו' כן פרש"י בזמיר והתלמוד לא הזכיר אלא מלתא דבתי מדרשות דתנן עמוני כו' ואפשר לומר דה"ק שנתגלה קלונו ולא קלון של גנות שנתכוונו לש"ש ואהכי מיייתי מתניתין דתנן עמוני וכו' דמפורש בהך מתני' דעמונית ומואבית מותרין אבל בקרא אין דבר זה מפורש כ"כ כדאיתא בפ' הערל ע"ש ודו"ק:

תמר זינתה כו'. שלשם שמים נתכוונה להעמיד תולדות מזרע של יעקב מ"מ דרך זנות היה זה שעשתה עצמה מופקרת לחמיה שהרי ידעה אבל יהודה לאו דרך זנות בא עליה לפי מה שהיה סבור שאין זו כלתו כמ"ס הרמב"ם פ"א דהלכות אישות דקודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק כו' ובעול אותה על אם הדרך כו' עכ"ל והוא בעצמו מעשה יהודה ועוד שאמרו בסוטה שנתנה עיניה לדבריה ואמרה גיורת אני פנויה אני יתומה אני טהורה אני ומיהו לש"ש נתכוונה אבל זמרי ודאי זינה שבא על בת אל נכר שהזהר על כך לאחר מ"ת דקנאין פוגעין בו וע"כ נקט זמרי זינה ולא נקט כוזבי בת צור זינתה כדנקט תמר שהיא ודאי לא הוזהרה על כך ולא נפלו הרבבות מישאל רק בעון זמרי שהיה ישראלי:

גדולה עבירה לשמה כו' שנאמר מנשים באוהל וגו'. בתוס' פרק מ"ש פי' מאמהות לפי שהיו נהנות מן הביאה אבל יעל לא היתה נהנה מן הביאה כו' עכ"ל. ונראה דע"ש ביאה שלהם שהיה בצניעות ואהל מיוחד תלה הדבר באהל כמ"ס בשרה ויאמר הנה באהל מלמד שצנועה היתה וברבקה ויביאה יצחק האהלה שרה אמו וברחל ולאה ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל ולפי זה דתמר אע"ג דנתכוונה לש"ש לא מקרי עבירה לשמה כיון דנהנית מן הביאה כמו האמהות כן נראה לפרש מדברי התוס' דיבמות דמצוה

שלא לשמה קאי על אמהות עצמן שעשו מצוה כדי לקיים תולדות מן האבות כמו בתמר ומיהו לאו לשמה מקרי כיון דהוי נהיגת מביאה אבל בגזיר פרש"י בע"א שרה רבקה רחל ולאה שאמרו לבעליהן לבא על שפחתן ולא לשם מצוה כו' עכ"ל והוא דחוק דלא הוה דומיא דיעל דקאי על עצמה וק"ל:

הא קא מתהני מעבירה כו'. עיין בתוס' פ' מ"ט ובגזיר פ"ד:

בז טובתן של רשעים רעה היא כו' השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב ועד רע כו'. ובפ' מ"ט מסיק בשלמא בלבן דלמא מדבר ליה שם דעבודת כוכבים אלא הכא מאי רעה איכא דשדי בה זזהמא כו' ופי' רש"י שם דמדבר ליה שם דעבודת כוכבים למה נגבת את אלהי עכ"ל ובפ' ד' דגזיר פי' רש"י בע"א ומאי ראה איכא דאי מפיש במיליה בהדיא אתי לאשתבועי בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה וכו' עכ"ל ע"ש והיינו נמי שהיה עובר על זה והיה משתבע אח"כ בשם עבודת כוכבים כדכתיב אלהי נחור יספטו וגו' שהוא חול כפי' רש"י בחומש ומיהו התוס' פירשו בפ' ד' מיתות דאנן דמשביעין העובד כוכבים היינו משום דלא מזכירין שם עבודת כוכבים אלא ש"ש ואע"פ שכוונתם לא כן הוא אין זה שם עבודת כוכבים כו' ואפשר דא"ה הזהירו הש"י על כך ואיך שיהיה משמע דעבר לכן על ציווי הש"י אבל בע"י דחק לפרש שקיים לכן ציווי של הש"י ולא משמע כן מתוך אלו הסוגיות ומו"ק:

שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב כו'. וכתבו התוס' בגזיר וא"ת הא אמרי' בעלמא העוסק במצוה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. וי"ל דהתם מיירי שעוסק בתורה שלא לשמה לקפח לאחרים והכא קאמר שעוסק שלא לשמה היינו לקנות לו שם עכ"ל. וכה"ג כתבו התוס' בכמה דוכתן מיהו ההיא דבלק דמיתיי' הכא לכאורה לקפח לאחרים שהרי בא בהם לקלל ישראל וי"ל שהוא לא בא לקלל את ישראל רק מפני יראת עצמו כמ"ש וירא בלק וגו' ויגר מואב מפני בני ישראל וגו' וה"ל כמו לקנות שם לעצמו וקאמר ביה שמתוך שלא לשמה כו' ר"ל שמתוך שלא לשמה דהיינו שהביא קרבנות שלא לשמה רק לקנות לו שם זכה שבא לשמה שזרעו דוד ושלמה הקריבו קרבנות לשמה:

רות בתו של עגלון כו' ובגזיר בת בנו של עגלון כו' ועיין בזה בחידושינו פקד ד' וה':

מגיד שאין הקב"ה מקפח שכר כו'. ולעולם יקדים לדבר מצוה כו' מבואר בחידושינו פ' ד' וה' ע"ש:

דף יא:

ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו ב' שנים כו'. כך היא הגירסא בכריתות והכי מוכח מתוך הכתובים דנתיב בן כ"ג שנה יהואחז במלכו וג' חדשים מלך וגו' ויאסרהו פרעה נכה וגו' וימלך פרעה נכה את אליקים וגו' ויבס שמו יהויקים וגו' וכתוב בן כ"ה שנים יהויקים במלכו וגו' והרי שלא מלך יהואחז רק שלשה חדשים ומיד מלך אחריו יהויקים ויהואחז לא היה רק בן כ"ג אז ויהויקים היה בן כ"ה יק"ק לפי זה דלא הל"ל ואת שלמה מפני מחלוקתו של אדוניאז אלא את שלמה מפני אדוניאז ושאר בני דוד שהיו גדולים ממנו כדאמר הכא וע"ק הא דפריך ומי מלכי זוטרי מקמי קשישא והכתיב ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור אמאי לא פריך הכי אמלכותו של שלמה ומי מלכי זוטרי כו'. וי"ל דהתם מפורש ביה שהיה ע"פ נתן הנביא ולא היה להם לחוש לגדול אי לאו משום מחלוקת של אדוניאז וק"ל:

הוא יוחנן הוא יהואחז כו'. הא ניחא דע"כ כיון דלא קחשיב יהואחז כאן בבני יאשיהו ובקרא כתיב דבנו שהיה שמו יהואחז מלך אחריו ע"כ דא' מאלו בניו הוא יהואחז וע"כ שהוא יוחנן שמלך קודם יהויקים יצדיקו אך מה שאמר הוא שלום הוא צדיקו מנין לו לומר כן ולמה לא נאמר כפשוטו שהיה לו עוד בן רביעי שנקרא שמו שלום ואפשר מפני שלא הזכר במקרא שום דבר משלום אמרו דהוא בעצמו צדיקו יק"ל:

ולמה נקרא שמו שלום שהיה מושלם במעשיו כו'. ודכתיב ביה ויעש הרע בעיני ה' וגו' מהו הרע שלא נכגע לפני ירמיהו הנביא כו' ושעבר על שבעת נ"ג כו' וחזן מחטא זה לא חטא כן פרש"י בד"ה ע"ש: יה יצדיק עליך את הדין כו'. לפי שהיו דורו של צדיקו ראויין לגלות מיד ומפני זכות צדיקו נצלו כמ"ש במ"פ יש בערכין בקש הקב"ה להחזיר עולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדיקו כיון שנסתכל בצדיקו נתיישבה דעתו ולזה א"ל עד עתה בזכותך ישראל קיימין יה יצדיק עליך ר"ל על ידך יצדיק את הדין לקיים הגזירה של הגלות שאם גם אתה תחטא לעבור על השבועה כמ"ש וגם במלך נ"ג מרד אשר השביעו וגו' יק"ל:

דף יב.

שראה שכתוב בתורה ויוליד ה' אותך ואת מלכך וגו'. כמ"ש בו ויהי כשמוע המלך את דברי התורה ויקרע וגו' דהיינו שקרא בענין תוכחה זו ויולד ה' וגו' וכתב בעל יפה מראה בשם המפרשים וכי מקודם שנמצא ספר הזה לא קרא מקרא זה ויתרצו שמצא חלקיה הספר נגלל על מקרא זה ולכן הבין כי בשורה רעה היא עכ"ל:

צוה וגנוסם שנאמר ויאמר ללוים וגו' תנו את ארון הקדש בבית וגו' פרש"י בפרק הוציאו לו והא התם קאי אלא בגזיה הוא עכ"ל ולא ניחא לכו למימר דלא הוה קאי התם שהעבירו מנשה ואמון את הארון ושמו תחתיו פסיליהם וגו' ולפיכך צוה יאשיהו להשיבו למקומו וכן פרש"י לפי פשוטו בד"ה ע"ש דא"כ הל"ל החזירו או השיבו את ארון הקודש וגו' אבל תנו משמע ליתנו למקום שלא היה שם מעולם וכה"ג מדקדק התלמוד בפרק י"ג ויחק ויחזור מבעי ליה וק"ל:

במגז' ב' טיפין מרגליות היו תלויות באהרן בזקנו כו'. המאמר הזה אומר דרשני דמה ענין ב' טיפין מרגליות ומאיכא מפיך ליה מהאי קרא וע"ק דמשמע דלא ירדו מעולם מחזקו ונשארו שם וא"כ סיפיה דקרא היאך יתפרש שנאמר שוירד על פי מדותיו גם קשה לפרש"י דכשהוא מספר כו' כשהיה מדבר עם אחרים עולות כו' וא"כ למה לא נפלו בתנועותיו הגדולות מזה כגון הליכה ישיבה שכיבה ובפירוש אחר שפרש"י בפ"ק דכריתות שכשהיה מסתפר במספרים קצת מהזקן היו עולות למעלה בזקן יתיישב זה יע"ק שאמר על דבר זה היה משה דואג כו' דמשמע משום שהיו אלו הטיפין תלויות בו והרי ראה בו מעשה נסים גם קשה גם אם היה יורד מראש לזקן למה היה חושש משום זה שירד גם עליו גם קשה מה ענין הדמיון כמו שהטל חרמון אין בו מעילה כך שמן כו' וע"ק לפי פשטיה כפרש"י על הלשון אף שמן המשחה שבזקן אהרן כו' שהרי לא היה חושש משום מעילה בשמן שבזקן אהרן רק משום שהיה ירא שמא נגע בשמן המשחה כשלבשו לאהרן וע"ק למה אהרן דואג אחר שנתבשר משה שאין בשמן המשחה שבזקן אהרן שום מעילה ולמה תלה אח"כ מעילת אהרן שלא מעל במשה גם המקראות הביאם שלא בסדרך בב' קראי דבמשה הביא קרא המאוחר בטל חרמון וגו' ובאהרן הביא קרא דלקמיה הנה מה טוב וגו'. הוא מבואר דאמרין בזבחים פ' טבול יום אמר רב משה כ"ג וחוולך בקדשים היה שנאמר וגו' מיתבי ה' שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל יבמה מלך אישה כ"ג בנה סגן בן בנה משוח מלחמה ואחיה נשיא שבט ואבלה על ב' בניה מנך אין כ"ג לא אימא אף מלך כתנאי ויחר אף ה' במשה

וגו' רשב"י אומר אף זה נאמר בו רשום הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא אלא ה"ק אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי וח"א לא נתבהן משה אלא ז' ימי המלואים בלבד וח"א לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר ומשה איש האלהים בני יקראו על שבט הלוי ואומר כו'. ויש לדקדק אמאי לא נקט כן באהרן גופיה שהיו לו ה' שמחות שהוא כ"ג ואחיו מלך וניסו נשיא ובנו סגן וכן בנו משוח מלחמה י"ל בזה דלכך לא נקט אהרן גופיה שהיה כ"ג ואין אבילות נוהג בו כמ"ש בענין ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם וגו' אבל אלישבע היתה נוהגת ב' אבילות ע"ד לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה וגו' אבל לפי דרכינו יש להשיב בזה כי באמת נדב ואביהוא היו ב' סגני כהונה כדאיתא במדרש רבה ואחרי מותן נתמנו במקומן אלעזר ופנחס והיה אז לאלישבע ה' שמחות וב' אבילות אמנם אהרן שידע סיבת מיתתן ע"ד שהקריבו עצמן ליכנסם לפנים ועדיין לא הזהירו עד"ז כמפורש במדרשות חשש שהוא מעל בחטא העגל וכמ"ש ובאהרן התאנף ה' להשמידו וגו' שע"י כך הוא וזרעו אינן ראויין עוד לכהונה ולכנוס לפניו ית' ב"ה וע"כ היה דואג ולא היה לו שמחה בכל ענין ה' שמחות שזכר והוא ענין המאמר שהתחלנו בו לפי שכבר נתנה הכהונה למשה כי היה שלם במושכלות יותר מכל אדם שנאמר בו ודבר ה' עמו פנים וגו' וכי קרן עור פניו וגו' ובעבור חרון אף עגלה ממנו ופסקה מזרעו ונתנה הכהונה לאהרן אחיו כי הוא היה שלם במדות יותר מכל אדם ונתנה לו ולזרעו לעולם כמ"ש בריתי היתה אתו החיים והשלום וגו' ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון והוא מפורש ששנינו בו אזהב שלום ורוקח שלום ומקרבן לתורה ועל זה אמר כשמן הטוב על הראש שוירד על הזקן זקן וגו' מדכתיב זקן כפול שירדו ב' טיפין מב' צדי הזקן מימין ומשמאל ולא ירדו למטה שוב אבל נשארו שם והוא לרמז על ב' המשוחים בכהונה שהאחד הוא הכ"ג והב' הוא משוח מלחמה כדאמרין לקמן משוח יכול מלך ת"ל כהן אי כהן יכול משוח מלחמה ת"ל והכאן המשיח שאין משיח ע"ג וע"כ היו תלויות בו לרמז שבו יהיו תלויות ולא יפסקו ממנו ומזרעו לעולם וע"כ היו בו ב' אחד מימין ואחד משמאל כמ"ש הסגן מימין כו' והוא בעצמו ענין נבואה של זכריה שראה שני זיתים ואמר מה אלה שני בני היתיה שהוא רמז למשוחים מן הכהונה שלא יפסקו מזרעו של אהרן לעולם ורש"י פירש שם כהונה ומלכות ולא משמע כן דהא על בית שני נאמרה נבואה זו ולא היה שם מלכות בית דוד דמלכי ישראל אין מושחין אותן כדאמרין בשמעתין. ומפרש רב פפא סיומא דהאי קרא שוירד על פי מדותיו

תנא כשהוא מספר כו'. ר"ל שזכה אהרן שוירד שמן המשחה כדלעיל על זקנו ר"ל על בשביל מדותיו שהיו לו בפיו שהיה מספר ומדבר שלום בין איש לחבירו וע"ז אמר כשהוא מספר עם אחרים דהיינו לעשות שלום ביניהם היו עולות ויושבות לו כו' לרמזו דבזכות זה הוא זוכה שלא יהיה למשיחיו הפסק ואמר שעל דבר זה שראה באהרן היה משה דואג לפי שהוא היה ג"כ כ"ג ולא זכה לב' טיפין שיבטיחו הש"י ב"ה על ב' משיחים שלא יפסקו מזרעו ולמ"ד נמי לעולם לא נתבהן משה רק בז' ימי המלואים מ"מ מלך היה שהוא ג"כ נקרא משוח ולא הובטח שיהיה גם מזרעו מלך כמ"ש אל תקרב הלום ואין הלום אלא מלכות ומוקי ליה שם לו ולא לזרעו כו' ולא זכה לנזיפה בזקנו להורות לו שלא יהיה נפסק מלכות מזרעו וע"כ היה דואג שמא מעלתו בשמן המשחה שיש בו שום מעילה וחתא שלא זכיתו לשמן המשוחים האלו כמו שזכה אחי אהרן גם היה דואג ע"פ מ"ש שם בשעה שפוסקין לו לאדם גדולה פוסקין לו ולדורות שנאמר לא יגרע מצדיק עינו וגו' ואם הגים דעתו הקב"ה משפילו וע"כ אמר שמא מעלתו להתגאות ואמר שיצתה ב"ק ואמרה בטל חרמון וגו' כי הנה הר חרמון הוא יותר גבוה מהר ציון והטל יורד ממנו להר ציון וכשם שאין בחרמון מעילה שהוא מניח לירד הטל ממנו אבל הוא למעלתו אשר הוא מוריד ומשפיע הטל להר ציון למקום המוכן לברכה אשר שם צוה ה' את הברכה וגו' ובדמיון הזה שמן המשחה שבזקן אהרן ולא בזקנתך אין כך חשש מעילה אבל הוא למעלתך שאתה הוא הראש ואתה משפיע להיות הכהונה מזרע אחיך לו ולזרעו לדורות ולכך לא כתיב על ראש אהרן כדכתיב על זקן אהרן כי הראש הנאמר בכתוב הוא משה שהוא ראשו של אהרן דונמא שדרשו אחי וראש דגבי בנימין על יוסף אחי הוא וראשי הוא ולענין מלכות נמי שהיית דואג אין כך מעילה ושום חטא שהרי אתה הראש ומשפיע על תלמידך יהושע כמ"ש בו שאין מתקנא בבנו ותלמידו. ואמר עוד ועדיין היה אהרן דואג כו' כמ"ש לעיל כי כשמתו בניו שהיו ב' סגני כהונה דהיינו שהיה האחד כ"ג במקומו והב' יהיה משוח מלחמה היה דואג ותלה מיתתן בו בעון העגל ומעל בשמן ב' המשוחים האלו שיפסקו ממנו. ואמר שיצתה בת קול וא"ל הנה מה טוב ומה נעים וגו' זכר ב' מעלות טוב נאמר על בעל מדות טובות שהיו באהרן ונעים נאמר על המושכלות כמ"ש על התורה אמרי נועם שהיה במשה יותר מבכל אדם כמ"ס לעיל חו"ס מה טוב מדות של אהרן ומה נעים תורתו של משה אשר ע"כ זכו לשבת יחד בדור המדבר בכהונה גדולה ומלכות גם יחד שכמו שמשה לא מעל אבל זכה להשפיע מכבודו לאחרים שאפשר לא היו בניו ראויים כ"כ ויותר היה כבודו בבני אחיו כך אהרן לא מעל וחתא שתפסוק ח"ו הכהונה מזרעו הנשאר לו אבל אלו בניו מתו למעלתם כמ"ש בקרובי אקדש והוא ענין תחלת פרשת אחרי מות שבא אליהם בתנחומין על דלגות אלו שזכר. ואמר וידבר ה' אל משה וגו' שדבר לו תנחומין על דלגתו שלא נתנה לו הכהונה לו ולזרעו שהרי בקרבתם לפני ה' ייומתי וכבר נגזרה גזירה להיות הנקרבים בראשונה לשכינה שימותו כמ"ס כי בקרובי אקדש ואילו נעשה כן בשני בניך כמו שעשה בשני בני אהרן הרי כבר פסקה הכהונה מזרעך מרעך כלה אבל כבודך ליתן הכהונה לאחריך שתקיים הכהונה בבניו הנותרים כמו שאמר אל אלעזר ואיתמר הנותרים. ואמר שדיבר גם תנחומין לאהרן על שהיה דואג שמא חטא ומעל בעון עגל שתפסק ממנו הכהונה הנה אחיך הוא ע"ד שאמר שבת אחים כשם שאתה לא מעלת כן הוא לא מעל:

איין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך כו'. דכל מלכות בית דוד בני מלכים הם ואין מושחין אותן אלא מפני המחלוקת כדאמרין לעיל ולכך מושחין אותן על המעיין שתמשך מלכותן כמעיין ולא יפסקון המחלוקת וע"ז מייתי משלמה כמ"ס לעיל שהיה משיחתו מפני מחלוקת של אדוניאז משא"כ משיחה דכ"כ דאפילו כ"ג בן כ"ג מושחין שלא מפני המחלוקת ולכך לא בעי מעיין וק"ל:

מאז דבעי למידע אי מסיק שתא כו'. יש לדקדק בדברי המאמר הזה מעיקרא אמר האי מאן דבעי למידע אי מסיק שתא אי לא כו' ובעשיה לא קאמר רק חלוקה הראשונה דהיינו אי משך נהוריה נידע דמסיק שתא ולא קאמר חלוקה השניה דלא לא משך נהוריה לא מסיק שתא וכן בבעי למידע אי מצלח אי לא לירבי כו' לא קאמר אלא אי שמין ושפיר מצלח ולא קאמר אי לא שמין ושפיר לא מצלח וכן בבעי למידע אי חזר ואתי לביתיה כו' לא קאמר אי לא חזי בנבואה דבנבואה דלא אתי לביתיה ויש להשיב בזה משום דלכאורה בכל זה יש בו משום לא תנחשו ומאיזה טעם יהא מותר בכל אלו טפי מפתני נפלה מפי מקלי נפלה מדי צבי כו' כדאמרין פקד ד' מיתות וכבר נדחקו המפרשים בכל זה ואענה חלקי גם אני מהידוע כי הטוב הוא בא ממנו ית' ב"ה אבל הרע אינו יורד מן השמים אבל עונו של אדם הוא מסלק מדת טובו ית' ב"ה מעצמו כמ"ס כי עונותיכם הבדילו ביני לביניכם ולזה הטוב הבא ממנו ית' ב"ה בהחלטו כמ"ס לא יצאה מדה טובה מפי הקב"ה וחזרה וכו' אבל הרע אינו בא בהחלטו כי אפשר שישתנה כמ"ס ברבי חנינא שלא היה יכול המכשף להזיקו משום דנפיש זכותיה שנאמר אין עוד מלבדו

ולזה הנותן לעצמו סימן בדבר מה לטובה אין זה נוחש אלא סימן טוב שיבא לו ממנו ית' ב"ה אבל הנותן לעצמו סימן בדבר מה בהפך זה ולרע לו הרי זה נוחש שתולה שיבא הדבר בהחלט ואינו כן דברחמי שמיא אפשר שישתנה וכל הני דנקט בהך ברייתא דפ"ד מיתות דהוי נוחש כגון פתי נפלה מפי וכו' הן נוחש לרעה לו ולזה אמר האי מאן דבעי למידע אי מסיק שתא אי לא וכו' לא בעי למימר אי לא מסיק שתא אלא דה"ק אי לא דהיינו דא"נ לא משיך נהוריה לא ידע אי מסיק שתא אי לא וכאילו לא עשה כלום ולא יסמוך בניחוש לרעה ולזה בעשייה לא קאמר אלא דאי משיך נהוריה מסיק שתא וזה שנותן סימן לטובה דשרי שהוא דבר הבא ממנו יתברך בהחלט אבל לא קאמר אי לא משיך נהוריה לא מסיק שתא דזה הוה נוחש (דאם כן) [דא"נ] לא משיך נהוריה אפשר דמסיק שתא דלרעה לא באה ממנו יתברך ב"ה ואפשר שישתנה בשום זכות וכן באי מצלח אי לא היינו דידע דמצלח בהחלט ואי לא היינו דלא ידע כאילו לא עשה כלום ולכך בעשייה לא נקט אלא אי שמין וספיר מצלח אבל אי לא שמין אפשר דמצלח ואפשר דלא מצלח ולא ידע כלום וכן יש לפרש באי חזר לביתיה אי לא דהיינו אי לא ידע ולכך לא נקט אלא אי חזי בבואה וכו' אבל אי לא חזי בבואה דבבואה לא ידע כלום והענין מבואר דבעשרה ימים אלו נגזר על האדם מי יחיה ומי ימות מי יעשר ומי יעני מי ינוח ומי ינוע ומי ישקט וכו' ולזה כי הגר הוא נשמת אדם ואם יראה דמשיך נהוריה יהיה לו לסיומן טוב שיחיה ומסיק שתא וכן אי שמין תרגמולא יהיה לו לסיומן טוב. דמצלח בעסקיו וייתעשר וכן אי חזי בבואה דבבואה וכו' כי האל יתברך ב"ה הוא נותן מלאכיו לשמרו בכל דרכיו כמ"ש כי מלאכיו יצוה לך וגו' והן צלו של אדם וז"ש כלב סר צלם מעליהם וי' אתנו אמר כי כל אומה יש לה שר בשמים שהוא מנינם וצלם וכבר סר הקב"ה אותם מעליהם דאין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שר שלהם ואל תאמרו כי גם אנו אין לנו שר כי אין מזה לישראל הנה וי' אתנו כמ"ש בצל שדי יתלונן דעולם ומלואו שלו לצוות את מלאכיו לשמרו ולזה אי חזי בבואה וכו' שהוא לסיומן טוב על שמירת מלאכיו בדרך כמ"ש הדר ואתי לביתיה בלי שום פגיעה רעה אבל בהפך לא קאמר דגם אם לא ימשך נהוריה אפשר שיחיה וגם אם לא שמין אפשר שיצליחו נכסיו וגם אם לא חזי בבואה וכו' אפשר דהדר ואתי לביתיה דבתשובה ומעשים טובים שבלאו עשרה ימים יתכפר לו עונו להשתנות מזלו הרעה לטובה ודו"ק:

אמר אבוי השתא דאמרת סימנא מלתא היא וכו'. ר"ל דאמרת דמה שיטיל האדם עצמו לסיומן טוב מלתא היא ואין בו משום ניחוש:

י'הא רגיל (למיתת) [למחזיו] בריש שתא קרא וכו'. דכל הני סימנין לטובה הן אי כפרש"י הכא ובפרק קמא דכריתות דגדלי מהר ואיכא דמתקי שהוא לסיומן שיצמח ויגדל מזלו ושנה טובה ומתוקה ואי כפי' המרדכי בשם רבינו האי רוביא ירבו זכויותינו וכו' ע"ש ובטור א"ח סימן תקפ"ג אבל לרעה אין בהם שום הוראה דלרעה הוי אסור משום ניחוש:

בי בעיתו מיעל ומגמרי וכו'. הוא מל' הגמרא כשאתם רוצים ללמוד גמרא מרבכם שהוא פלפול והויית דאבוי ורבא גרסו מתני' מקודם דעיקר הגמרא הוא ליישב המשניות בכל דבר שיש להסתפק בה וע"כ רסו המתני' מקודם כדי שתהיו בקיאים בה. ואמר חזו לפומיה דכתיב והיו עיניך רואות וגו'. והכי אמרינן נמי בעירובין שאמר רבי ראיתי את ר"מ מאחוריו וכו' ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדינא טפי שנאמר והיו עיניך רואות וגו' והוא שהדבור של אדם משתנה ומשתמע לפעמים לתרי אפי אבל מתוך עקימת שפתים וקריצת עינים שבאדם לפעמים יש להבין כוונתו של המדבר וז"ש והיו עיניך רואות לפנים את מוריד המורה לך כונת המדבר ומהו הטעם אמרינן נמי לקמן בסוף פרקין בני ת"ח וכו' בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם כדי שיהיו עיניהם רואות מוריהם אבל כשאין להם דעת אמרינן שם שיושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם מפני כבודם דאין לחוש בהם שיראו מוריהם. ואמר גרסו על נהרא עיין פרש"י ועי"ל ע"פ מ"ש בפ"ק דתענית למה נמשלו ד"ת למים וכו' מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה וז"ש דכי היכי דמשכן מויל ממקום גבוה לנמוך כך נמשך שמעתייכו מדעת גבוה לנמוך ורוח שפלה וביאור זה שיתנהגו בפחות ותיבו אקיקלי דמתא מחסיא דהיינו מקום שפל ומקום תורה ולא תיבו באפדני דפומבדיתא שהוא מקום חשוב ואינו מקום תורה כ"כ וכן לענין אכילה תתנהגו בפחות:

שב גילדנא סריא. שהוא מאכל שפל לבעלי תורה:

מכותאא דרמי כיפי. שהוא מאכל עשירים ובעלי תענוג ועי"ל ולא תיבו אפדני דפומבדיתא ע"פ מ"ש פרק העור והרטוב פומבדיתא לוייך אשני אושפתיך לפי שהיו נגבים ביותר וז"ש תיבו אקיקלי דמתא מחסיא ר"ל במקום פרהסיא ולא תחוש לך לגניבה ולא תיבו אפדני דפומבדיתא ואפילו באפדני ובמקום מוצנע ביניהם לא תוכל להשמר מהם מגניבה וכה"ג אמרינן בפרק ערבי פסחים דאכיל קיקלי אקיקלי דמתא שכב דהיינו לענין מקום פרהסיא ודו"ק:

רמז קרני וגו' דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן וכו'. והוא רמז גם על משיח לעתיד שימשך מלכותו כמ"ס הכותב וירם קרן משיחו כי המשיח שיבא לעתיד מצית דוד ויתרומם אל עז שנמשחו דוד ושלמה בקרן:

דף יג.

חכם קודם וכו' מלך קודם לכהן גדול כהן גדול קודם לגביא וכו'. משמע מזה דאפשר שיהיה גביא ולא חכם ולא תקשי לך ממ"ש אין הנבואה שורה אלא על חכם וכו' כמבואר בחדושינו בפ"ק דבבא בתרא ע"ש. ומיהו הכא אית לן למימר בצדק ונתן הנביא ודאי דחכמים היו ולא היו קודמין למלך לפי שהמלך דוד ושלמה נמי חכמים היו ודו"ק:

דבתיב ובני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים וגו'. בכל שבט לוי נמי כתיב הבדיל ה' את שבט לוי מתוך וגו' אבל הבדלת אהרן היא תוספת שבדלו מאחיו משה שהזכיר שהוא נשאר לוי שהוא קודם אבל אהרן עשה קודש קדשים ע"י הבדלתו וע"כ הלוי נוטל מעשר ראשון שהוא קודש בכל מקום וא"כ חוץ מן מעשר מן המעשר לכהן שהוא קודש קדשים וק"ל:

מכ"ג שנכנס לפני ולפנים לפני פשוטו לא איצטריך ליה למכתב כיון דכתיב בסיפא דקרא וכל חפצך לא ישוו בה אי לאו להך דרשה:

מפני מה הכל רצין לישא גיורת וכו'. עיין פרש"י נראה מפירושו לגרום הכל רוצין אבל מתוך הירושלמי דמייתי עלה ומפני מה הכל רצין אחר עכבר וכו' נראה דגרסינן נמי הכא רצין מלשון ריצה ממש ור"ל שהכל רצין וחפצין לישא גיורת ויתר אפילו מישראלית כיון שמותר לישא אותה שאינה בכלל ארור גם שהיא בחזקת שימור ולא כן המשוחררת ומעשם דאמרינן נחית דרגא נסיב אתתא חפצים בה יותר מבישראלית וק"ל:

דף יג.

שמן זית משיב תלמוד בו'. מזה יש לתת טעם בכל שבעת מינין דחשיב בתורה חשיב הפירות עצמן דכתיב חטה ושעורה גפן וגו' חוץ מזית דנקט היצא ממנו דכתיב זית שמן משום דהזית גופיה אין בו שבח א"י ואדרבה שהוא משכח התלמוד אבל שמן היצא ממנו הוא משיב התלמוד ושבחו של א"י ונקט תלמוד של ע' שנה שממחר לשכח כמו ששבינו בפ"ג דאבות הלימוד זקן למה הוא דומה לדיו בתובה על נייר מחוק ולרבותא נקט ליה גבי שמן דמשיב לו תלמוד של ע' שנה שלא תשכח ורש"י פירש בע"א וק"ל:

והעובר בין ב' נשים בו'. בפרק ע"פ חשיב אחריני דקאמר שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה כו' היינו לגבי סכנה ואיכא תקנתא בהנהו דנפתח באל ונסיים באל אבל הכא חשיב לקיים לתלמוד ולא אשכח תקנתא בהו וק"ל:

לא בעי היברא בין דיילי לדידהו וכו'. ודאי דעביד נמי היברא בין ר"ג ובין ר"מ דלגעיל ושלא יאמרו דמשום כבודו עשה כן אלא משום היברא בעלמא לפי שחלוקים (הם) בהרבה דברים כמו ששינוי במכלתין לענין קרבן אבל נקט בין דילי לדידהו לפי דעת ומחשבה של ר"ג ור"מ שאמרו שעשה כן הכל משום כבודו שיהיה לו מעלה אחת בכבוד על ר"ג וסתי מעלות על ר"מ וק"ל:

גימא ליה גלי עוקצין בו'. מומר דר"א הוא בפ"ב דמכות מי אוהב בהמון לו תבואה מי נאה ללמוד בהמון מי שכל תבואה שלו דאר"א מאי דכתיב מי ימלא גו' והכי מתפרש ליה הכא לר"מ וכפרש"י שם אבל קשה דפ"ב דמגילה מיייתי הך מלתא דר"א גופיה בהאי לישנא ומתפרש התם בע"א דהכי אמרינן שם שאסור לספר בשבחיו של מקום יותר מדי דאמר ר' אליעזר מי ימלא גו' ע"ש ונראה דודאי דלדעת ר"מ מתפרש ליה הך מומר דר"א כהך דמכות למי נאה ללמד תורה בדברים מי שיוכל ללמוד כל התורה דלפי פשטיה לא הל"ל כל גבי תהלתו כמו שלא נכתב גבי גבורות ומש"ה קא"ל ר' מאיר לר"ג דנימא לרשב"ג שיגלי עוקצין שהוא מס' חמורה והיא מסכת אחרונה שבשיטא סדרי משנה וכיון דלית ליה האחרונה הרי לא יוכל להשמיע כל תהלתו שהיא כל התורה ועגבריה ומהאי טעמא אמרינן במסכת תענית כי מטי רב יהודה בעוקצין כו' אמר היוות דרב ושמואל וכו' ואנן מתנינן בה י"ג וכו' לפי שהיא חמורה ואחרונה שבמסכתות אבל רשב"ג דקאמר אי לא גמירנא וכו' דמשמע שעדיין לא היה גרם מס' עוקצין לא היה חש להך דרשה כמו שמפרש ר"מ הך דר"א כההיא דמסכת מכות אלא דהוה מתפרש ליה בענין אחר כההיא דמגילה לענין ספור שבח המקום דהשתא לר"מ מתפרש ליה הך דר"א כההיא דפ"ק דמכות ולרשב"ג מתפרש ליה כההיא דפ"ב דמגילה ודו"ק:

אסיקו ליה לר"מ אחרים וכו'. נקט אחרים לשון רבים וכן י"א ולא קאמר אחר ויש אומר מפני גרסת התלמידים שלא ישאלו על שמונת משום דכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ולהכי נקטו להם בלשון רבים כאילו אין שמו מפורסם שיצא דבר מא' מתוך רבים ואין ידוע מי הוא האחד ור"ש בר רבי דקאמר לאביו ושמותם אין אנו מזכירים וכו' הוא הוה ידע האמת האחרים הוא ר"מ וי"א הוא רבי נתן ואין מזכירים שמונת משום הך עובדא אלא שאמר לאביו אין ראוי להסתיר שמונתם בשביל זה כיון שמימיהם אנו שותים ראוי להזכיר שמונתם וא"ל רבי לבנו הגם כי נזמה לך והאמת אתך אבל אין ראוי ונאות לך לבקש על זה אחר שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך שאף אם תמחול על כבודך איך תוכל למחול על כבוד בית אביך והשיב לו ר"ש גם אהבתם וגו' שאמר בפסוק דלעיל מיניה אשר החכמים והצדיקים ועבדיהם ביד האלהים גם אהבתם גם שנאתם וגו' וכפי' הערוך ע"ש כי מי שיתחבר רבות הצדקות והחכמה יחד שהוא ודאי ימלט וכו' עד שהם וכל מעשיהם ביד האלהים גם אהבתם גם שנאתם אין דבר מסודר מידם כו' כי הכל מסודר מפאת השגחה אלהית ואצ"ל וכו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש וז"ש על הצדיקים וחכמים שזכר גם שנאתם גם קנאתם כבר אצדה וגו' אחר מותם שאין להרהר אחריהם שהוא מסודר מידם השגאה והקנאה אבל היא מפאת השגחה האלהית והשיב לו רבי האויב תמו וגו' לפי שכבר הביא קרא בלשון רבים גם קנאתם וגו' שרמו לו על ר"מ ור"ג והביא לו רבי קרא דלשון יחיד האויב תמו וגו' לפי שהמה לו רבי נתן שנתחרט ובא לפיים את רשב"ג אבל ר' מאיר שעמד בקנאתו ולא רצה לפייסו הוא האויב תמו חרבות לנצח ואין לתלות שהיה קנאתו ושנאתו מפאת השגחת אלהית ועוד י"ל דאבותיו של ר"ן היו ג"כ ר"ג בבבל אלא שלא היו נשיאים בארץ ישראל כמו שכתב הערוך בערך קמרא ע"ש אבל ר' מאיר היו אבותיו גרים כדאמרינן בפרק הניזקין דאית מנירון קיסר שנתגייר ולזה לא היה מקפיד כ"כ על ר"ג ר"נ ר"ק על ר' מאיר וע"כ הביא לן רבי קרא דלשון יחיד האויב תמו חרבות וגו' דהוא ר"מ דאית מהאויב נירון קיסר שבקש לאחרובי ביתא דקב"ה וע"י השיב לו ר"ש תשובה נחת ה"מ היכא דאהנו מעשייהו לרעה כפי מחשבותם הנהו אקרו אויב אבל רבנן בגון ר' מאיר דאית מנירון קיסר דמעולם לא אהנו מעשייהו לרעה שהרי נתגייר ולא החריב הבית גם ר' מאיר דאית מזערו לא אהני מעשיו לרעה ואין להקפיד עוד עליו בקנאתו לבית אביך ומסיק דהודה לדבריו והדר אתני ליה אמרו משום ר"מ וכו' ולא ר"מ אמר אבל בדר"ן לא הקפיד לשנות שכבר עשה להם פיוס כמ"ס וק"ל:

חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים וכו' נראה שזימו את הסומך על רוב שמועתו לסניי ושאין בידו שמועות כל כך וסומך על מעלתו בחרפות ופלפול לעוקר הרים כלפי מה שאמרו בפרק בני העיר כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא והלא דברים ק"ו ומה תבור וכרמל שלא באו אצלו לפי שעה ללמוד תורה נקבעו בא"י וכו' ועוד אמרו שם למה תרצון הרים גבונוים למה תרצו דין עם סיני כלכם בעלי מומין אצל סיני וכו' ולזה הסומך על רוב שמועתו ומשניות וברייתות סדורות לו הוא כסיני שעליו היו כל שמועות וקבלת התורה אבל מי שאין משניות וברייתות סדורות לו כל כך אך הוא סומך על מעלתו הוא כעוקר הרים כהרים הללו שעקרו לפי שעה ללמוד תורה וסמכו על מעלתן ורוב גבהם לעשות דין עם סיני זכה סיני שכולם נעשו בעלי מומין אצלו שלא למדו תורה רק לפי שעה וכדאמרינן בסוטה לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הניח הקב"ה כל הרים ונבצעת והשירה שכינתו על סיני ובדמיון היה אמרו סיני עדיף דהיינו ססומך על שמועתו מסומך על מעלתו בפלפול ואין בידו שמועות כ"כ.

ואמר דהכל צריכין למרי חטיא וכו'. עיין פרש"י סוף פרק הרואה ופירוש רשב"ס פרק מי שמת ואפשר שתלה הדבר במין חטים ע"פ מ"ש בהך דפרק מי שמת יום עצרת ברור זרעו חטים שהדעת תלה במין חטים עיין בחידושינו שם:

ואפ"ה לא קבול רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתין שנין בו'. כל הך עובדא מפורש סוף פרק הרואה ע"ש:

אב"י ורבא וכו'. סמך האי עובדא להך עובדא דרבה ורב יוסף דלעיל כמו שאירע להם דשלחו אליהן אי זה מהן קודם כך אירע לתלמידיהם דאב"י היה תלמיד מובהק של רבה ורבא היה תלמיד מובהק של רב יוסף כדמוכח בכמה דוכתין וכמ"ש כל זה בספר יוחסין וזהו כי הוו צריכי רישא לא הוו ידעו מי קודם וכו' ומסיק דאב"י לא מיפריך וכו' א"ל נחמני פתח אע"ג שך היה התניי ביניהם כל דאמר מלתא ולא

חדושי אגדות – מהרש"א • הוריות

מיופרך וכו' אפשר שאביי היה מונע עצמו מן השררה עד שהראה לו רבא חברו הרמת ראש ונתן לו רשות
לאמר ליה נחמני פתח וק"ל:

רש"ש

דף ב.

במשנה בין שלא עשו ועשה פטור. מש"כ הרע"ב והן חייבין הוא שלא בדיוק דמשמע דקאי על מתניתין ביחיד שעשה ע"פ הוראתם וז"א דהב"ד לכ"ע א"ח עד שיעשו רוב הקהל ול"פ אלא על היחיד אם הוא חייב או לא וכוונתו הוא ללעולם אין המעשה תלויה בב"ד אלא אף שלא עשו בעצמם הוראתם לבד פוטרת את היחיד ומחייבת אותם בעצמם בעשיית רוב הקהל:

גמרא עד שיאמרו להם מותרים אתם לעשות מ"ט לפי שלא נגמרה הוראה. וכן הוא המסקנא דמותרים אתם לחוד לא מיקרי גמר הוראה ונ"ל דמכאן ינא לו לרבא בב"ק (ס"ד סח) דחייב אתה ליתן לו לא היה ימ"ד עד שיאמרו לו צא תן לו ותמיהני על לשון הרמב"ם רפי"ג מהלכות שנגות שכ' וכן אם נשאו ונתנו בדבר ואמרו ד"ז מותר הוא ולא הורו לעם כו' ושמע השומע מהן בעת שגמרו שהדבר מותר והלך ועשה כפי מה ששמע כו' ע"ש דהא משמע דאפי' הורו לעם וא"ל בפירוש מותרים אתם עדיין אינו כלום עד שיאמרו מותרים אתם לעשות וכמו שבאר בעצמו סס:

רש"י ד"ה אמר רבא דתרי קתני כו' שוגג כגון שהורו ב"ד כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ואית דאמרי דמשמע דבשוגג על פיהם כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ר"ש בן יוסי לקמן בפ"ג מומר לאכול חלב כו'. כצ"ל וע"ש דמשמע דלמסקנא לא קאי הכי 'ועמש"כ סס בס"ל ישוב לדבריו:

רש"י ד"ה אר"פ והוא נמי הוי הדר כו'. כצ"ל כו':

תד"ה עד שיהא כולן בשגגה א' צ"ע אם רוב צבור כו' אי מחייב ב"ד. לכאורה יש לפשוט דככה"ג פטורין הב"ד וגם הצבור אליבא דרב והוא מדאמר לקמן (דף ב) הא שוגג דומיא דמוזיז חייב כו' תפשוט הא דבעי רמב"ח כו' ואם איתא דככה"ג ב"ד חייבין לרב א"כ לא תפשוט לשום צד דלרב הב"ד חייבין ולרינ"ח הצבור מביאין כאו"א כשצבא או שעירה ולפמש"כ סס דעשוע מוזיזין דמתניתין היינו תלמידים שראוין להוראה ע"ש והם בעצמם אינם רוב הקהל וכוותייהו שוגג דומיא דמוזיז כל הצבור פטורים אליבא דרב וגם הב"ד כדרבא:

דף ב.

גמרא בפייסקא וידע א' מהן שטעו כו'. כצ"ל:

שם א"ל אביי כה"ג מזיד הוא. לכאורה תקשה ליה על מתניתין על א' מהן דהיינו מסנהדרין וא"ל דבאמת מקשה עלה דא"כ לא א"ש כ"כ הולטעמין וי"ל:

שם וקטעי' במצוה לשמוע ד"ח. לכאורה הא האמת כ"ה ואם אינו שומע הוי זקן ממרא ואמרו בספרי לא תסור כו' ימין ושמאל אפי' מראים בעיניך על שמאל שהוא ימין וע"ש במזרחי וי"ל דמ"מ מחוייב הוא לישא וליתן עמהם ויברר להם טעונם ואם גס אח"ז יחזיקו בטעונם ולא יחזרו בהם אז מחוייב גס הוא לעשות כדבריהם והכא מיירי שלא גלה להם טעונתם רק שאמר הואיל והורה כן מצוה עלי לשמוע דבריהם וכן מתבאר מדברי הרמב"ם ברפי"ג מהלכות שנגות ובסה"מ שלו בשרש א' ע"ש:

תד"ה תנא משנה תיריה תימא כו' דהא מרישא ידעינן כו'. וא"ל דהחילוק הוא דברישא לא ידע שטעו דא"ה ל"ל למיתנא כלל בסיפא תלמיז:

תד"ה הרי אלו ג' מיעוטיין ורשב"א פי' בנדה דהיכא כו' דבר אחד כו'. כצ"ל בד':

דף ג.

גמרא זאת תורת העולה היא העולה הרי כו'. כצ"ל דמיעוט הג' הוא מהעולה הב' כמ"ש התוס' בזבחים (פל) ובנדה (מ) וכ"נ מפרש"י:

שם מאי ר"מ כו' דתניא הורו ועשו ר"מ פוטר כו'. לכאורה י"ל דפליגי בספיקת התוס' לעיל (ב) בד"ה בין שעשו או בספיקן סס בד"ה עד שיהא (בסה"ע) וי"ל דפסיקא ליה להש"ס משום דרשה לחד צד באופן שא"א סיפלגו בזה אבל י"ל דפליגי בפלגנות רב וריו"ח דלעיל:

שם אר"פ דכ"ע יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור כו' מ"ס כו'. בפשטנו נראה דר"ל דרמ"ס אין ב"ד משלים לכן כולם פטורים הקהל דה"ל יחיד שעשה בהב"ד והב"ד ללא עשו רוב הקהל ע"פ ורבנן סברי ב"ד משלים לכן ב"ד חייבין ועי' בכ"מ שם הל"ב שכ' דהרמב"ם מפרש אופכא והלח"מ כ"ע שהוא פרש"י והוא כפי הגי' היסנה בדבריו עיין מהרש"א ותימה דא"כ אמאי מחוייבי רבנן הציבור כיון דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור לכ"ע וגראה לגי' הרמב"ם היה דכ"ע יחיד שעשה בהב"ד חייב:

שם דתניא שבט שעשה בהוראת בית דינו כו'. מתניתין היא לקמן (ה) בשינוי לשון ושם ע"ב ברייתא:

שם ואב"א כגון שחטאו ששה כו' ומתניתין מני כו'. המהרש"א הגיה ומתניתא מני ולי הגי' להגיה יחכמים מני או ומאן חכמים כללעיל:

שם אימור דשמעת ליה לר"ש כו' דא"כ לייתי כי השתא. כתובות (מה ב) ועמש"כ סס:

שם מיעוט בחלב שע"ג הקבה כו' מהו כו'. עמש"כ בשבת (עא) בס"ל:

ו"ה א"ד השתא נמי כי עשו בהוראה מיצטרפי. הס"ד ומה"ד

תד"ה אית ספרים ולא שביק רישא למינקט סיפא. לכאורה י"ל דניחא ליה להש"ס לאתויי מרובה על רובה:

תד"ה הורו ב"ד תימא כו' אלא חלב המכסה את הקרב וכן דם זא"ל. עי' לקמן (ז ב) ברש"י ד"ה הוא כחלב ור"ה והן בדם ובמש"כ סס:

תד"ה אלא צ"ע אי הוה מצי למיבעיא כו' אם מתו מיעוט וכו'. והא דמרובין ונתמעטו דלעיל יל"פ לא דמתו מקצתן כפרש"י אלא כגון שנתגדלו בינתיים מאותן שלא עשו (או אפילו עשו גס המה בקטנותן אין בעשייתן אז ולא כלום) וכן מ"ל כשבאו מח"ל אנשים בינתיים ונתיישבו בארץ אבל קשה דלקמן בס"פ אמרינן לאין מיתה בצבור:

דף ג.

גמרא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא כו'. עי' מהרש"א ועמש"כ בס"ד בחדושי שו"ע או"ח סי' תקפ"ב בטו"ז סק"ג:

רש"י ד"ה כגון שהרכין כו' או תלמיד. לכאורה הג' דהגמרא בדוקא נקטה ההוא א' מהן אבל תלמיד אפי' לא הרכין נמי דהוא אינו מהיושבים להורות וגם הקנשיא לא היתה אלא מאחד מהן ואולי רש"י מדמה זה להא דלקמן עשרה שיושבין בדין כו' דאמרינן דאפילו תלמיד בפני רבו אך אינו מוכרח:

במשנה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור. צ"ל המוציא מרשות לרשות וכדמוכח לקמן בגמרא וכ"מ שהגיה בתנור"ע וכצ"ל לקמן בהברייתא:

גמרא פר הע"ד ש"צ ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין כו'. מנחות (נב):

רש"י ד"ה רא"א ספק ומביא אשם תלוי. כצ"ל:

רש"י ד"ה מיתביי פר הע"ד ש"צ כגון שהורו ב"ד בעבודת כוכבים כו'. משמע דמפרש דהיינו הפר לעולה הבא בעבודת כוכבים אבל יותר נל"פ דר"ל פר לחטאת הבא בשאר מצות וכ"מ בכ"ד דמתניין בהדלי:

תד"ה כל ועשה גם הוא חייב. כ"נ דצ"ל:

דף ד.

גמרא אלא אפי' למ"ד צבור מביאין כו' והוו אמרין ליה לא משכח איניש דנשיילי'. כ"נ שהיתה גי' רש"י ועי' הנב"ח:

בפיסקא הורו ב"ד לעקור את כה"ג. כצ"ל ומלת לו מוותרת:

רש"י ד"ה ולא מיבעיא דכי הביאו כפרתן דמי כו'. ר"ל אף דר"א קאי ג"כ על בין שלא הביאו כפרתן המוזכר לעיל מ"מ כיון שדענו שטענו מיפרסמא מילתא שידעיין שיצטרכו להביא כפרתן:

תד"ה שהביא ושמא ה"ג מיירי במחכ"פ בע"פ כו'. לכאורה תמוה דא"כ מאי א"ת שייך בזה דאי משום ספק אכילת קדשים בטומאה אין א"ת בא עליה כדלקמן (ח ב) וי"ל דמי'ל שהיה כהן מח"כ בע"פ ובאזה ימים אח"כ הקריב חטאת חלב על אחד נמצא אם היה בה"ש לילה הרי הכהן עדיין מח"כ והוא מיחל עבודה ונפסלה החטאת:

תד"ה קרי ביה ויצקת עליה שמן מנחה היא ללמד כו'. כצ"ל:

בא"ד ותניא בספרי ולא האומר במקצת כו'. כצ"ל:

דף ד.

גמרא ת"ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור. כצ"ל כדלעיל:

במשנה או שהיה אחד מהן גר כו' נתין. לכאורה נתין היינו גר וי"ל דאשמעינן דאף באמו מישראל דכה"ג בגר כשר (עי' סוטה מא ב' תח"ה אותו היום) ושמיעה ואבטלוינן יוכיחו עי' פ"א דאבות מ"י ובתני"ט שם מ"מ נתין פסול ומיירי בעבד ונשא ישראלית והרמב"ם בפ"ג מהלכות שנגות השמיט נתין:

שם או זקן שלא ראוי לבנים. משמע דהמשנה עצמה מפרשת שיעור זקן דהוא שאינו ראוי שוב להוליד אבל הרמב"ם בפ"ב מהלכות סנהדרין הל"ג כ' זקן מופלג בשים וע"ש בלח"מ ונירסנתו נראה היתה שלא ראה בנים עי' בפירושו ובחבורו רפי"ג מהלכות שנגות וכ"ה הגי' במשניות ובהרע"ב ומפרש דאז קתני ועי' רש"י סד"ה או שלא היה מופלג אבל מלשון זה משמע דאף דעתה אין לו בנים אם ראה בנים בזמן עבר כשר ובסנהדרין (לו ב) הגי' ומי שאין לו בנים וכן העתיק הרמב"ם בחבורו שם וקשיין אהדדי:

במשנה (ב') שונגין ועשו מוזיקין ה"א פטורין. לשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות שנגות הל"ו וידעו הקהל שטעו כו' ק"ל הא ידועתם לאז ידעיה היא כמש"כ בהלכה הקודמת דמצטרף לכל השונגים על פיהם וצ"ל דמיירי שהיו בכלל רוב העושים איזה תלמידים שהגיעו להוראה ובלעדס לא היו רובא ומה שהניח בתנור"ע בצ"ע דהיאך החליט התנא לפוטרים אפי' מכשבה ושעירה הא מ"ל שחייבים כגון שדעו שדבר הזה אסור בלאז אבל לא ידעו הכרת ע"ש ולפמש"כ ל"ד במחכ"ת דממ"נ שאר העם פטורין דה"ל יחיד שעשה בהב"ד דפטור אפי' ידעו שטעו ואשר הגיעו להוראה בפשוט מ"ל שהיו חייבים כגון שטעו במצוה לשמוע ד"ח וכדלעיל ונורו ג"כ לא מחוור דהא שגגת הכרת אשר בעבודה יתחייבו הוה ע"י הוראת ב"ד ויותר יש לחייב את הב"ד פר מלחייבם כשבה או שעירה ועי' במל"מ ברפי"ב שם דשקיל וטרי בכעין זה ולולי דברי הרמב"ם הנל"פ ועשו מוזיקין היינו שעשו אחר שכבר חזרו בהם הב"ד כמו שוגג ועשה מוזיז דר"פ דלקמן:

דף ה.

במשנה רי"א ז' שבטים שחטאו כו' ושאר שבטים של"ח מביאין ע"י פר פר. כצ"ל וכדלקמן בברייתא וכ"מ מפרש"י והנה רש"י פי' דלר"י ה"ה שבט א' שחטא ע"פ ב"ד הגדול גורר שאר השבטים להביא כ"א פר ולעד"ג דככה"ג שאר השבטים אינן מביאין בין כולם אלא פר אחד בלבד דכעין זה מצינו לר"ש דכששה והן רובו של קהל או שבעה ואינן רוב אין מביאין אלא פר אחד בין כולם לפרש"י לקמן ע"ב ולפי"ו א"ש דנקיט ז' שבטים דלזו נגדרין שאר השבטים להביא פר לכאו"א וכן לקמן (ו) אמרי' בשלמא לר"י מ"ל להני י"ב חטאת כו' א"נ דחטאו ז' שבטים כו' ולרש"י הא אפי' שבט אחד סגי ובזה א"ש מה דאמר בברייתא אשר חטאו חטאו ב' שבטים מביאים ב' פרים כו' ופרש"י דה"ה חטא שבט א' כו' והא קמ"ל דב' שבטים לא סגי להו בפר א' והקשה המהרש"א דהיאך הס"ד לומר כן דהא אפי' אותן שלא חטאו מביאין כאו"א פר לעצמו ותירוצו דחוק אבל לגידי א"ש כיון דשאר השבטים שלא חטאו אינן מביאין אלא פר א' ע"י כולם ה"א דה"ה אותן ב' שחטאו לא יביאו אלא פר א' לשניהם:

שם הורו ב"ד של אחד מה"ש ועשה אותו השבט ע"פ כו'. פי' הרע"ב ואין כאן רוב מנין ישראל פשוט דלרבותא נקיט ולא לליוקא כמו שהבין התני"ט ומתניתין מיירי בכל גוונא בין שהיה רוב מנין ישראל או לא ומיוקא דגמרא דבב"ד הגדול אף שאר שבטים חייבים הוא בחד צד דהיינו אם היה רוב מנין לשיטתו דאין גרירה בשבט אחד אלא ברוב מנין והוא שיטת הרמב"ם:

רש"י ד"ה ד' קהל חטאת הקהל לא קא חשיב בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ורשב"א מ"ט אלמא אפי' מיעוטא חטאו מביאין פר ושעיר. כצ"ל:

דף ה:

נמרא הב"ע כגון שחטאו ששה שבטים בו'. נראה מדל"ק נמי אז ז' אע"פ שאינן רובו ש"ק כדאמר לעיל (ג) מוכח דבזה לר"ש היו מביאין ח' פרים כדאמר לעיל בברייתא רש"א ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים בו' ולא התנה שיהיו דוקא רוב הקהל וכן במתניתין אומר ח' פרים וקאי על ז' שבטים שהזכיר ר' יהודה והוא ודאי לא בעי שיהיו רוב הקהל לשיטת רש"י דא"ל גרירה לשאר השבטים לכאנ"א פר אף בלא חטא אלא שבט א' ואין בו רוב הקהל ללא כשיטת הרמב"ם והרע"ב שכ' לעיל וללא כפרש"י שכ' דאפי' בז"ש ואינן רובא לר"ש מביאין כולם פר אחד. אמת שרש"י פי' במתניתין וכגון דהוי רובן של ישראל אבל זה דוחק כיון שלא הזכר תנאי זה במשנה: אבל גם בששה שבטים טעמא בעי לר"ש מדוע לא יביא כל שבט ושבט (ואפי' הן מיעוטו של קהל) כדתמיהו התנא' ולולי דמסתפינא הייתי אומר להגמרא דנקיט הב"ע כגון שחטאו ששה שבטים ל"ד נקיט אלא דר"ל שבט אחד דוקא ולא נקיט ו' אלא משום שיגרת לישן דרשב"א וגם הוא ל"ד נקיט ששה אלא ה"ה חד ולא נקיט ו' אלא לאפוקי מרובא ועי' לשון רש"י לעיל בסוף ע"א דמוכח ג"כ הכי וכן בכ"מ ברפי"ב מהלכות שנגנת לדעת הרמב"ם ע"ש וכן בפיה"מ יברע"ב פי' או רובן דמתניתין היינו רוב מנין ישראל אע"פ שהוא ממיעוט מנין השבטים בו' ואע"ג דבירושלמי איתא על דברי רשב"א לא אמרו אלא ששה והן רובו הא חמשה אע"פ שהן רובו ה"א פטורין ש"ס דילן פליגא עליה בזה:

שם שחדשו דברים בו'. בנה"ש יש ט"ס וכצ"ל בגימט' טבול יום אל יכנס במחנה של לויס:

שם אלא יכול תהא נאכלת חטאת ללוים. עי' רש"א ובתנ"כ הגי' חטאת זו:

דף ו.

נמרא הבאים מהשבוי בני הגולה הקריבו עולות לאלהי ישראל. כצ"ל:

רש"י ד"ה הכל עולות והכתיב צפירי חטאת. כצ"ל:

רש"י ד"ה אף חטאת לפי שהכניסו דמן לפנים. כצ"ל:

רש"י ד"ה ר' יהודה דהכי ס"ל דאפי' חטאת צבור מתה. מש"כ הרש"א דאימא דל"פ אלא בחטאת השותפין תמיה דהא שעיר ויה"כ הוה חטאת צבור ממש ופלגי ר"י:

תד"ה אילים וכבשים צ"ע מ"ט נשרפו בו'. הן למסקנא דהוראת שעה היתה ודאי לא קשה אלא אפי' למאי דס"ד מנ"ל דנשרפו דלרבה הא כתיב הכל עולה רק משום החטאות קאמר כעולה:

דף ו:

רש"י ד"ה והא כתיב ע"ש אחיהם (בסופו) דקרא ה"מ ומולדתך. הני תיבות אין להם ביאור נראה למחקס:

דף ז.

נמרא מי שחטאתו ושגגתו שוה בו'. לקמן (ח) הגי' שחטאו בשגגה וכן העתיק רש"י לקמן בס"פ בד"ה אלא א"ר אימא הכי (בסופו) וכ"ה לשונו לקמן ע"ב במשנה:

רש"י ד"ה ומביא אשם ודאי שאם הורו בשחייבין על זדונו כרת ושגגתו אשם. אינו מוצא בכל האשמות זדונו כרת זולת באשם תלוי ע"פ דוחק ובשפחה חרופה עמש"כ ביבמות (נה) בס"ד ומש"כ ועוד דבאשמות אין בהם דין שנגנ בו' תמיה דאשם מעילות הוא דוקא בשנגנ וכן אשם גזילות לר"ש ולרבנן חייב ג"כ על המזיד אבל בשנגנ לכ"ע חייב וכן אשם נזיר ושפחה חרופה חייבין במזיד ובשנגנ ועי' לשונו לקמן (ח) במשנה ואין אני מוצא אלא באשם גזילות באומר מותר דומיא דהוראת ב"ד דפטור עי' שבעות (לא ב) תד"ה ואין חייבין (בסופו) וזה הלשון וא"ח על שנגתה גרידתא איתא נמי בשה"פ:

רש"י ד"ה דכתיב דאינו חייב עד דהוי הכל בשגגת מעשה. הלשון לכאורה תמיה דיחיד חייב בהעלם דבר ג"כ דומיא דמשיח דהיינו באומר מותר כדאיתא בשבת (עב ב ושס) ושגגת מלאכה בשבת היינו דסבר שהיא מותרת וכ"מ להדיא לקמן (יו"ד) דחשיב חומר בנשיא על משוח מה שהוא חייב בשגגת מעשה וי"ל כיון דהוראה דידי' ולא כלום היא הוה כשגגת מעשה כללקמן (בסה"ע) אבל א"כ אם הוא מופלא אינו חייב באומר מותר וזה לא שמענו:

ו"ה הורה והוא בעבודת כוכבים. י"ל להגיה כדם (ובזה שוב לא נצטרך להגהת גה"ש בדבור הסמוך) כיון דהורה עס הצבור מפרש לקמן בחלב וחלב דוקא אבל י"ל דמילתא פסיקתא נקיט בתרוייהו עי' לקמן ע"ב בגמרא:

רש"י ד"ה נתכפר לו עם הצבור והא דקתני שאין ב"ד בו' ולא קתני שאין צבור בו' כר"מ בו'. לעיל בריש מכלתין ד"ה לעולם אין ב"ד חייבין בו' כלומר בו' בין למ"ד צבור מביאין בו' ונראה דכאן דיוקו ו"ל דמשבוק התנא לשון צבור דאתחיל ביה ונקיט ב"ד ש"מ דוקא קאמר והתני"ט לא ירד לזה ע"ש:

דף ז:

רש"י ד"ה הוא בחלב א"ג דהורו בו' בין בכזית לפחות מכזית. וכ"כ לקמן בד"ה והן כדם משמע דר"ל להגדילו השיעור ליותר מכזית והשוו כזית לפחות ממנו והנה ח"ש קי"ל דאסור מה"ת וא"כ אף לפי טענות עדיין יש בו איסור ויהיה סתירה למאי דמסיק המנ"מ ברפי"ב מהל' שנגגת דבעינן שזירו שד"ז מותר לגמרי ע"ש וי"ל דכוונת רש"י טעמו בתרתין 0 שכזית הוא חצי שיעור 0 דח"ש מותר לגמרי:

רש"י ד"ה והן בדם כגון בדם המובלע באברים. לכאורה תימיה דהא דם האברים אינו אלא בל"ת כדאיתא בכריתות (כב) ועיין זבחים (כו) בתד"ה ש"מ ואין ב"ד חייבין אלא בדבר שזדונו כרת כללקמן איברא לפמש"כ המניה למנ"מ פי"ג מה' שנגגת לענין חלב שעל הקבה ושעל הדקין דאף שאין באכילתם כרת מ"מ כיון דעקר חלב יש בו כרת חייבין ב"ד עליהם והמשנה לא אתאא אלא לאפוקי דבר שאין בעיקרו כרת כגון כלאים ונבלה יתיישב פרש"י אבל דבריו צע"ג ומונממין מאד במה שמחלק שם בין הוראת ב"ד לבין עבודת כוכבים ע"ש גם מש"כ דהא מלתא דא"ח ב"ד אלא בדבר שזדונו כרת ילפינן לה מזקן ממרא בגו"ש דבר דבר בפ"ב דמכלת' ליתא רק לעיל בפ"ק (ז) איתא אף לענין דלא יעקרו כל הגוף אבל לענין כרת נהפוך הוא דבסנהדרין (פז) יליף לזה זק"מ מהוראת ב"ד ורוב דבריו שם דברי שגגה הם ע"ש ואכמ"ל:

נמרא ותסברא בזדונו כרת בו' מי קתני בו'. הקשה התני"ט אמאי לא נסיב מרישא ותימיה מאי ראייה מרישא אה"נ דרבי היא ולהכי חייב אף בעוקר כל הגוף ועוד דלרבה למ"ל שגגת מעשה בעבודת כוכבים

רש"י ש · הוריות

אלא בעוקר כל הגוף כדאיתא בסנהדרין (ר"ד סב) וזה נראה דאישתמטתי' להרב ז"ל:

דף ח.

ד"ה אין י"ד ועוד דבאשמות אין בם דין הע"ד דחייבין בו' על המזיד בשוגג. עמש"כ לעיל (ז) ע"ד בס"ד:

רש"י ד"ה א"ק בפרשה ויקרא ואם נפש. כצ"ל:

רש"י ד"ה צבור מנלן וילמד מתחתון מואם נפש. כצ"ל:

בא"ד אף צבור בו' בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות. ביבמות איתא דילפינן שא"מ מן מעיני מעיני:

תד"ה ויחיד דא"ק ה"ג המ"ל בו' מצות מצות בו' ועשתה אחת מכל מצות בו'. לשון המקרא הוא בעשותה אחת ממצות ואיכא למימר דנין מצות ממצות וא"ד ממצות מן מצות (ועמש"כ לקמן ע"ב בקושיית המהרש"א) תדע דלא יליף עבודת כוכבים ג"כ מצות מצות וע"כ משום דבעבודת כוכבים כתיב המצות אך בזה כ' התנא' טעם אחר ביבמות (ט) אבל תימיה שלא הביאו הגמרא דשם דיליף באמת גם יחיד מצות מצות:

דף ח:

גמרא מן היום אשר צוה בו'. כצ"ל:

תד"ה והא אמר הא בו' כגון מילה בו'. לכאורה י"ל משום דכתיב ביד משה:

במשנה א"ח על עשה בו'. פרש"י ב"ד וכ"פ הרע"ב והשלים עליו התני"ט סוף פרש"י דבמשיח פלוגתא בו' ול"ד דבמשנה הקודמת דתני אין ב"ד חייבין עד בו' ושנגגו חטאת נראה להדיא שפי' הר"ב דר"ל חטאת קבועה ותני וכן המשיח אלמא דסתם דלא כר"ע ובעקר פרש"י עמש"כ לקמן במשנה הסמוכה:

גמרא א"ה קרבן עזי"ר נמי הא כתיב והיה כי יאשם גו'. פרש"י דהקנשיא קאי על א"ת (דכ"מ מהתירון דנין אשם מאשמו והגרי"פ ל"ד בהגהתו ולפ"ד ה"ל להגיה ג"כ ואין דנין אשמו בו') והא דלא מקשה ג"כ על צבור הוא משום דכבר למד לעיל מדריב"ל דא"ח אלא ע"ד שזדונו כרת וכי יאשם קאי ג"כ על שמיעת הקול ושבעות ביטוי דאין בהם כרת וקושיית ועוד נילף מן ואשם מן טומאת מקדש וקדשיו קאי ג"כ על צבור ולהכי נקיט ואשם דטומאה ולא ואשם לאחת מאלה (כדנקיט רש"י בסד"ה ונילף ואשם ונשיאת עון) משום דהוא קאי גם אשמיעת קול וביטוי דלית בהו כרת. וקושיית רב שימי אינה אלא על א"ת. ורש"י הוצרך להביא ואשם הכולל משום דהקנשיא היא דנילף משמיעת הקול דלית בה ואשם פרטי ומה שהקשה המהרש"א למה לא נילף א"ת מחטאת גופה י"ל מפני דמסיק להוסיף מצות ה' ג"כ וביחיד כתיב ממצות ה' ועמ"ש לעיל בתוס' ומי"מ משני ר"פ שפיר אף על קושיית ועוד בו' (ולפי מה שפי' דקאי גם אנצבור) דנין מצות בו' משום דתני דבר"י ושכ בו' ומה שהקשה עוד לדבר הלאמד בגז"ש א"ח ומלמד בגז"ש נמשך אחר התנא' שכ' כן לעיל וכבר תמיהו עליהם דלדרבה בזבחים מסקינן דלמדין:

רש"י ד"ה מנה"מ דצבור ל"מ שום קרבן בו'. נראה דל"ד דוא"א כאנ"א חייב בקרבן עזי"ר ועי' לשון הרמב"ם בספי"ב ופי"ג מהל' שנגנו:

רש"י ד"ה ארי"צ ובכתיב והביא קרבנו בו'. כצ"ל. ומלת את למחוק:

רש"י ד"ה א"ה דכתיב נפש כי תחטא ושמעצה בו'. כצ"ל. ומלת בשגגה למחוק:

רש"י ד"ה זו היא לא תימא ושב הכהן בו' לביתו. זה זיל קרי בי רב הוא דהא כתיב וראה בו' אחריו והנכון כלפי' בעלמא דר"ל דילפינן גז"ש זה מזה אף דאין הלשון שוה כיון דהמכוון אחד:

רש"י ד"ה באשם תלוי ובפר העלם דש"צ כתיב בו'. כצ"ל:

בא"ד אשר ל"ת ואשמו הלכך בו'. כצ"ל:

במשנה והנשיא כיוצא בהם דריה"ג. וק"ל דהל"ל נמי כהן גדול דפטור לדידי' כדאיתא בגמרא וא"ל דמסקין על מה דתני אין חייבין בו' דכולל ב"ד ומשיח כלדעיל בגמרא (ס"ד ז) (וזה נ"ל כוונת רש"י במש"כ וה"ה למשיח והתני"ט ל"ז) ז"א דלטעמי' משום דאין באין לדיי עניית אף מרובה בגדים פטור והוא אינו נכלל בשם משיח כללקמן (יא ב) במשנה ולהיפך ק"ל במשנה הסמוכה לקמן שאין כ"ג חייב על טומאת מקו"ק דר"ש מדשבין לישראל דמשיח דבכולה מכלתין ונקיט כ"ג משמע דר"ל אף מרובה בגדים (אמת בגי' המשנה שבגמרא איתא כ"ג משיח אבל במשניות ובמשנה דירושלמי ובפיסקא בגמרא וכן בפיי"ב דפרה מ"ד ליתא מלת משיח ולשון רש"י בסוף המשנה שם כ"ג ומשיח) וכן איתא להדיא לקמן (יב ב) וכוון נוהגין במרובה בגדים חוץ בו' וחשיב שם לעיל ג"כ פטור דטומאת מקו"ק ולפי מאי דמסקינן טעמא דר"ש שם בגמרא מי שחטאו שוה ליחידים לא יפטור אלא משוח דוקא והג"ל דע"כ לא ממעטין מרובה בגדים אלא מהבאת פר אבל לענין דא"ח בשגגת מעשה דינו כמשיח ולכן מיעמעט שפיר בהא דאין חטאו שוה:

שם שהמלך בו' ולא מעיד. עתני"ט ומש"כ דלא אימעוט מלכי ב"ד מן לא מעיד אלא בע"ג אבל בשאר עדות לא עמש"כ שם (יט) על דבריו דשם אף מש"כ לר"ע דכיון דאין הנשיא בו' הלכך בו' אפי' בעדות שיכולין להעיד ולהכי ל"פ הרמב"ם כוונתי' דטעמי' לא מכרעא בו' דברי תימיה הן דהא שבה"ע איננה אלא בתביעת ממון כמבואר בשבעות פ"ד ובה גופה אינו ראוי להעיד:

רש"י ד"ה ר"ע ור"ע במשיח בו' ומביא על כולן פר בו'. לע"ד על כולן שכ' תמיה דלריו"ח שם דאמר דל"א ר"א אלא בטומאת מקו"ק בו' פשוט דגם ר"ע לא מחייב פר למשיח אלא בטומקו"ק ועוד נ"ל דאפשר דגם בטומקו"ק לא מחייבו ר"ע מטעם דר"ש וסתם מתניתין דפרה הג"ל כוותיה וכן סתם ברייתא דלקמן (יב ב) וכן ר"א ס"ל כוותיה כדאיתא בס"פ או אולי דריש לאשמת העם ומט"ז אפי' אי ליתא דלריו"ח מ"מ פטור בכולן שהרי מעולם לא שמענו ליה לר"ע דמחייב בפר ור"פ לא קאמר שם רק דלר"א דמחייב לנשיא שעיר דה"ה דיחייב למשיח בפר דמטעם ר"ע אין לפוטרו אלא מקרבן עזי"ר ונכון בע"ה:

דף ט.

גמרא מידהא דחי בו'. פרש"י בזה דחוק ולע"ד גל"פ מידחא דחי ליה הצרעת מנשיאותו (וכ"ה הלשון לקמן ו') משום דה"ל חולה אידיח ליה מנשיאותו בו' שנצטרע) ולשון דיחוי משמע דמ"מ נשאר בו עוד שם נשיאות כמו טומאה דחוייה בצבור (ויומא ו ב) ע"ש פרש"י או מיפטר פטור ר"ל דנפטר לגמרי מנשיאותו' כמו פטור דבבבלי הש"ס (וכן פטר רחם ה"נ לכאורה לפרש ע"ש שנשמט ונפטר מן הרחם ועפרש"י פ' וירא (יט וז) והמליטה זכר שנשמט העובר מן הרחם כי שורש פטר על כוונת זו נמצא במקרא עי' קונקראדנצי' אולס לפ"ז לא יפול תואר זה על כבור דוקא) וכן יתפרש לשון זה לקמן (יב ב):

שם א"ל דידלך או דגזא. גם בזה פרש"י דחוק ואולי יל"פ דגזא שם חכם ואשכחנא ביבמות (מה ב) שרבינא ספר ממנו עובדא לכן א"ל האי שאלה דילך היא או ששמעת מגזא ולא פשיט ליה:

^[1] רש"י ד"ה ד' קהל חטאת הקהל לא קא חשיב בו'. כצ"ל:

^[2] רש"י ד"ה ורשב"א מ"ט אלמא אפי' מיעוטא חטאו מביאין פר ושעיר. כצ"ל:

רש"ש • הוריות

במשנה אלא שאין ב"ג משיח חייב בו'. עמש"כ לעיל בזה בס"ד ומש"כ רש"י וה"ה בו' שאין הנשיא חייב בו' כן אמר בפירוש בברייתא שמביאה הגמרא בסמוך:

דף ט:

גמרא אלא א"ר בו' מי שחטאתו שוה ליחידיים (פי' לכל יחיד ויחיד) ומאי ניהו קהל (ר"ל לא כדקם"ד מעיקרא קהל פי' כל הקהל ביחד אלא כל יחיד ויחיד מהקהל כולו זהו המכון בהקהל קקרא). ופרש"י בזה דחוק:

שם דא"ל מני ר"א היא בו' והא"ר יוחנן בו'. מפרש"י משמע דכ"ז הוא דברי ר"ש אבל לשון קשיא אינו מזוין לפ"ז ולפי' ריב"ן במכות (כ ב) בד"ה לאמר לך מני ע"ש הוה לא"ל מני ר"א היא (דהכא) דברי ר"ש בניחותא וסתמא דגמרא פריך והארינ"ח בו':

רש"י ד"ה אלא א"ר דאותן השווים ליחידיים בדבר זה הוא בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ארינ"ח דנשיא מביא שעיר במקום עוי"ר. כצ"ל. ותיבת בידיעה למחוק:

רש"י ד"ה אלא בטומאת בו' אבל בשמיעת קול בו' מודה בו' עוי"ר כהדיוט. אינו מוכרח ליי"ל דסבר כר"ע דהנשיא פטור משום דלא מעיד וכסתמא דמתניתין ברפ"ד דשבועות ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד לאמרינן שם דלתי למעוטי מלך לכ"ע ועתוי"ט ד"ה שהמלך:

רש"י ד"ה א"ל ר"ה והאי דלא קתני גמי פו' בטומאת מקו"ק בו'. כדי נסבה די"ל דסבר כר"ש:

דף י.

במשנה רש"א אם נודע בו' ומשנתמנו פטורי'. התנ"ח מביא בשם הירושלמי דטעמו משום שהגדולה מכפרת ולפ"ז הוה א"ש דל"פ ברישא וללא כפרש"י וכ"ה להדיא בירושלמי אבל מגמרא דילן לעיל (ג) בי מרובין ונתמעטו וכן לקמן (יא) בבעיא דר"ז אבל ספק חלב בו' מוכח דל"ל הא דירושלמי מ"מ י"ל דל"פ ברישא משום דילפינן מקרא שהביא הרע"ב (והוא מהרמב"ם) דאזלינן בתר חטא ואולי אף לרבנן צריך קרא דל"ת האילן ואישתני דינא אשתני קרבן עי' כתובות (מה) ובמש"כ שם בס"ד וילפי מזה דה"ה לחטאו עד שלא נתמנו ור"ש לא יליף וללא כהתוי"ט שכ' דא"צ להקרא ועד דכעין זה מצינו לר"ש בפ"ה דתרומות מ"ח ע"ש:

רש"י ד"ה וישב בבית החפשית ודלא בר' יוסי בו'. נראה כוונתו דע"כ מה שאמר והנשיא כיוצא בהן היינו אפי' נטורע וכדפשיט רנב"י לעיל בפירושו שם ואפ"ה קרו ליה נשיא ולכן יתחייב ג"כ בשארי מצות שעיר אבל לע"ד אין זה מוכרח:

רש"י ד"ה ומתעה שכן דרך בו' נותן עיניו בכוכב אחד בו'. כ"ה הנוסחא הישנה וישרה היא והגהת המהרש"א אין לה שחר:

בא"ד וכשרב החובל בו' בצפון והכוכב תהפך בדרום בו' והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרך אחר. כצ"ל:

דף י':

גמרא שנאמר וידברו בו' אם היום תהיה עבד בו'. ע"כ הראיה הוא דחזוין דפעמים צריך להיות עבד להעם לשמוע בקולם וא"כ יש לפרש ג"כ עבדות אינ נותן לכס ע"ד זה:

שם ר"פ ו"ה ברי' דר"י אתו לקמיה דרבא. כ"נ דצ"ל וכ"ה בע"י:

שם אמרו ליה אין דובנן בו'. כצ"ל:

שם וא' אכלו לשם אכילה גסה. פרש"י אינו מכונן ול"נ לפרש מפני דפסח דינו להאכל על השובע אף הראשון מפני חבת מצוה אכלו לתיאבון והשני היתה עליו אכילתו כמו אכילה נסה כי אכלו בע"כ שלא בטובתו כי אם בהכרח כדי לצאת ידי המצוה ובזה מתורן קושיית הט"א בר"ה (כט) מדר"ל בפסחים (קיד ב) דלייק התם דמנ"כ ויש לכון זה בתירוץ שם:

רש"י ד"ה אוי אל פניו. כצ"ל:

דף יא.

גמרא תיפשוט ליה בו' והמיר בו'. פי' דהכא נמי אידחי ליה החצי זית שאכל דתו לא חזי לאיצטרופי משנתמנה ומיושב קושיית הרש"א:

שם ובעא בו' אבל ספק חלב בו' אימא ליייתי אשם תלוי. א"כ חמור ספיקון מודאי דאילו אתידע ליה דולאי חלב אכל פטור מחטאת:

שם והא רבא אמר בו'. נ"ל למחוק מלת והא דמשמע דאיפרוך רב המנוגא ובחולין (ה ב) לא מיייתי הש"ס רק אוקימתיה ובזה מיושב פרש"י לעיל בריש מכלתין ממה שהעירותי עליו שם ועי' לח"מ פ"ב מהל' שנגות ה"ב:

שם אלא הכא באוכל גבלה לתיאבון בו'. לכאורה ה' להגיה באוכל חלב בו' ואולי שיגרת לישן דחולין (ג סע"א) נקיט:

דף יא:

גמרא ומציף עליהם שמן. כצ"ל:

שם גימא קרא והכהן תחתיו מבניו. כ"ה בע"י ובכריתות הגי' שתחתיו:

שם ירושה היא להם. כצ"ל וכ"ה ברש"י והטענות נמשכה לכאן מב"ב (קח ב):

שם הוא שלום הוא צדקי'. הרש"א בח"א הקשה דמנ"ל הא דלמא ה"ל עוד בן רביעי שלום ואשתמיטתי' מקרא בירמיה (כב) שלום בן יאשיהו מלך יהודה המולך תחת יאשיהו אביו ולא מציאנו בסוף מלכים וד"ה רק שלשה מלכים מבניו יהואחז יהויקים צמקיהו וא"כ ע"כ הוא אחד מהם והנה יש מהמפרשים האומרים אשר צדקי' המולך אינו בן יאשיהו רק בן יהויקים אחי יויכין כי בן מצינו (בד"ה א' ג טז) ובני יהויקים יכניה בנו צדקיהו בנו ע"ש בביאור (לרי"ו) [לר"י אברבנאל] וצדקי' בן יאשיהו לא מלך כלל אבל מצינו בראש ירמיה לצדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה וקבלת חז"ל אמת ולאורם נלך:

ד"ה ואין בין כהן המשמש ולאחר שחזר בו'. אבל התנס' במגילה (ט ב) הביאו מהירושלמי שאף ביוה"כ זה שהשני משמש הפך היה משל ראשון:

דף יב.

גמרא יכול משוח מלחמה ת"ל הכהן המשיח בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה שמא ח"ו שנגעתי בו כשהלבשתיו. הלבשה היתה קודם המשיחה כדכתיב ובכריתות פי' ששמתי שם יותר מאלי ור"ל דהרי ירד גס על זקנו:

רש"י ד"ה ולאו מילתא היא ואפי' הכי לא ליעבד בו'. נראה דצ"ל ומשום הכי בו':

(בסה"ע) ת"ל והביא הכהן המשיח. פסוק זה נאמר בפהע"ד ש"צ דאזיל לשיטתו דמפרש פר הבא עכה"מ היינו גס פהע"ד ש"צ וכ"מ מפירושו בקדושין כמ"ש הט"א במגילה (ט ב) ואולי ט"ס הוא וצ"ל ולקח הכהן המשיח הכתוב כפרו:

דף יב:

גמרא והשני כל מצות כהונה גדולה עליו. כצ"ל:

שם ומוזהר על הבתולה. צ"ל ומצווה וכן לקמן וכ"ה ביומא וכלישנא דמתניתין ולקמן בברייתא הב':

שם משיח שנצטרע בו'. עמש"כ לעיל (ט) בס"ר:

רש"י ד"ה עבר מחמת מומו וכי נצטרע אין לך מום גדול מזה. ר"ל וא"כ גס הוא נכלל במומין דאר"ע:

דף יג.

גמרא שעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר נשיא מ"ט האי צבור בו'. לכאורה סותר קצת להא' דר"ה (ח ב) וע"ז (ב ב) מלך וציבור מלך נכנס תחלה בו':

שם שתי הלחם קודמים לכבשים בו'. לכאורה במאי הם קודמים הא אין בהם עבודה זולת תנופתם עס הכבשים ביחד עי' מנחות (סב) וצ"ל דהכוונה דבעי"ט דעצרת יראה תחלה להתעסק בהם בהכנתם ובאפייתם ואח"כ בהכנת הכבשים ולבדקם ממוס:

שם קודם לדבר הבא בגין לחם. פרש"י וכבשים בגלל שתי הלחם וכ"ה לשון הרמב"ם בפ"ט מהל' תמידין ה"ט הגמרא דקדקה בלשונה לומר בגין והם במחילה מעה"ק ל"ד דאדרבה במנחות (טו) אמרינן לחם גלל דכבשים ואין הכבשים גלל דלחם ואולי חילוק יש בין גלל לבגלל בב' וע"ש בפ"ד מ"ג בתוי"ט ד"ה הלחם הב' ולכאורה ברייתא זו אחיא כר"ע דשם ולא כר"ש וב"נ וסייעת' לפסק הרמב"ם שם:

רש"י ד"ה שעירת יחיד. כצ"ל:

במשנה בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה. פי' הרמב"ם והרע"ב אחריו שהאיש אין דרכו בכך בו' והוא מהירושלמי וק"ל תיפוק ליה שהוא מקודש ממנה:

גמרא שנאמר בו' קחו עמכם את עבדי אדוניכם בו'. כצ"ל:

במשנה אבל אם היה ממזר ת"ח בו'. נראה דלוקא נקטיה משום דגס הוא מטפה כשרה אבל נתן ואינך לא:

גמרא מפני שסורף רע. פרש"י בזה דחוק וצירושלמי פ"ב דע"ז סוף הלכה ב' חד גיזר בו' וחזר לסיאורו ועוד שם בגר שחזר לשיאורו משמע דהוא לשון שאור והוא יצרו הרע כמו שאור שבעיסה (ברכות יז) וכן יתפרש בכ"מ אח"ז מציאתי כן בערוך ערך סר הד':

דף יג:

גמרא העובר תחת אפסר הגמל בו'. כצ"ל:

שם כשאב ב"ד נכנס עושים לו שתי שורות שורה א' מכאן בו'. כ"ה בע"י וכ"ה גיר' רש"י ובצינו צ"ל עושין בל"ו:

רש"י ד"ה זוהמא קרי ליה הכי בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מתני' ליה רבי בו' אילו הוה תמורה בו'. כצ"ל:

בא"ד ועושה תמורה דברי ר"מ. כצ"ל:

בא"ד בפ"ק (יב) ואמר ר"מ אילו היה תמורה לא הוה קרב כדאמרי' שם (ה ב) אף בכור בו'. כצ"ל:

דף יד.

גמרא אמרי כל דאמר מילתא בו'. כצ"ל:

שם חזיה רבא לאביי בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה סיני וסדורין לו בו'. כצ"ל:

ברין רחמנא דסייען